Leefomgevingsfoto
Gemeente Staphorst

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0494701.100
concept revisie v0.4
11 september 2025

www.anteagroup.nl

Leefomgevingsfoto

Gemeente Staphorst

projectnummer 0494701.100
concept revisie v0.4
11 september 2025

Auteur(s)
T. Den Heijer
L. Fiscalini

Opdrachtgever
Gemeente Staphorst
Postbus 2
7950 AA STAPHORST

datum	beschrijving	vrijgave
11 september 2025		

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**7**
1.1	Aanleiding en context	7
1.2	Een leefomgevingsfoto?	7
1.3	Versiebeheer en status	7
1.4	Kenschets gemeente	7
1.5	Leeswijzer	8
2.	**Aanpak van de leefomgevingsfoto**	**9**
2.1	Inhoud van de foto	9
2.2	Methode	9
3.	**Kenschets gemeente**	**11**
3.1.1	Dorpen en linten	11
4.	**Natuur**	**13**
4.1	Introductie	13
4.1.1	Versiebeheer	13
4.2	Natura 2000 gebieden	14
4.2.1	Huidige situatie	14
4.2.2	Toekomstige situatie	15
4.3	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	16
4.3.1	Huidige situatie	16
4.3.2	Toekomstige situatie	17
4.4	Biodiversiteit	17
4.4.1	Huidige situatie	17
4.4.2	Toekomstige situatie	19
4.5	Weidevogelgebieden	19
4.5.1	Huidige situatie	19
4.5.2	Toekomstige situatie	20
4.6	Trends en ontwikkelingen	20
4.7	Conclusie en aandachtspunten	21
5.	**Klimaatadaptatie**	**22**
5.1	Introductie	22
5.1.1	Versiebeheer	22
5.2	Hittestress	23
5.2.1	Huidige situatie	23
5.2.2	Toekomstige situatie	23
5.3	Wateroverlast	24
5.3.1	Huidige situatie	24
5.3.2	Toekomstige situatie	26
5.4	Droogtestress	27
5.4.1	Huidige situatie	27
5.4.2	Toekomstige situatie	28
5.5	Trends en ontwikkelingen	28
5.6	Conclusie en aandachtspunten	29
6.	**Milieu**	**31**
6.1	Introductie	31
6.1.1	Versiebeheer	31
6.2	Luchtkwaliteit	32
6.2.1	Huidige situatie	33
6.2.2	Toekomstige situatie	35

6.3 Geur 35
6.3.1 Huidige situatie 36
6.3.2 Toekomstige situatie 36
6.4 Bodemkwaliteit 36
6.4.1 Huidige situatie 36
6.4.2 Toekomstige situatie 36
6.5 Licht 36
6.5.1 Huidige situatie 37
6.5.2 Toekomstige situatie 37
6.6 Geluid 38
6.6.1 Huidige situatie 38
6.6.2 Toekomstige situatie 40
6.7 Trends en ontwikkelingen 40
6.8 Conclusie en aandachtspunten 41

7. Veiligheid 42
7.1 Introductie 42
7.2 Omgevingsveiligheid 43
7.2.1 Huidige situatie 43
7.2.2 Toekomstige situatie 45
7.3 Verkeersveiligheid 46
7.3.1 Huidige situatie 46
7.3.2 Toekomstige situatie 48
7.4 Hoogwaterveiligheid 48
7.4.1 Huidige situatie 48
7.4.2 Toekomstige situatie 49
7.5 Trends en ontwikkelingen 49
7.6 Conclusie en aandachtspunten 50

8. Gezonde omgeving 51
8.1 Introductie 51
8.2 Sporten en bewegen 52
8.2.1 Huidige situatie 52
8.2.2 Toekomstige situatie 52
8.3 Gezonde openbare ruimte 52
8.3.1 Huidige situatie 52
8.3.2 Toekomstige situatie 53
8.4 Trends en ontwikkelingen 53
8.5 Conclusie en aandachtspunten 54

9. Bodem, water en ondergrond 55
9.1 Introductie 55
9.2 Waterkwaliteit 56
9.2.1 Huidige situatie 56
9.2.2 Toekomstige situatie 56
9.3 Watersysteem 57
9.3.1 Huidige situatie 57
9.3.2 Toekomstige situatie 58
9.4 Bodemsamenstelling 59
9.4.1 Huidige situatie 59
9.4.2 Toekomstige situatie 59
9.5 Hoogteprofiel 60
9.5.1 Huidige situatie 60
9.5.2 Toekomstige situatie 60
9.6 Trends en ontwikkelingen 60
9.7 Conclusie en aandachtspunten 61

10. Historisch kapitaal 62
10.1 Introductie 62
10.2 Archeologie 63
10.2.1 Huidige situatie 63
10.2.2 Toekomstige situatie 64
10.3 Cultuurhistorische waarden 64
10.3.1 Huidige situatie 64
10.3.2 Toekomstige situatie 66
10.4 Landschappelijke waarden 66
10.4.1 Huidige situatie 66
10.4.2 Toekomstige situatie 67
10.5 Trends en ontwikkelingen 67
10.6 Conclusie en aandachtspunten 67

11. Wonen en voorzieningen 68
11.1 Introductie 68
11.2 Woningvoorraad 69
11.2.1 Huidige situatie 69
11.2.2 Toekomstige situatie 70
11.3 Sociaaleconomische leefbaarheid 71
11.3.1 Huidige situatie 71
11.3.2 Toekomstige situatie 71
11.4 Voorzieningen (nabijheid) 72
11.4.1 Huidige situatie 72
11.4.2 Toekomstige situatie 73
11.5 Trends en ontwikkeling 73
11.6 Conclusie en aandachtspunten 74

12. Economie 75
12.1 Werkgelegenheid en werkloosheid 76
12.1.1 Huidige situatie 76
12.1.2 Toekomstige situatie 78
12.2 Vestigingsklimaat 79
12.2.1 Huidige situatie 79
12.2.2 Toekomstige situatie 80
12.3 Werklocaties 82
12.3.1 Huidige situatie 82
12.3.2 Toekomstige situatie 82
12.4 Landbouwareaal 83
12.4.1 Huidige situatie 83
12.4.2 Toekomstige situatie 84
12.5 Recreatie en toerisme 84
12.5.1 Huidige situatie 84
12.5.2 Toekomstige situatie 84
12.6 Trends en ontwikkelingen 85
12.7 Conclusie en aandachtspunten 86

13. Bereikbaarheid 87
13.1 Introductie 87
13.2 Autoverkeer 88
13.2.1 Huidige situatie 88
13.2.2 Toekomstige situatie 88
13.3 Openbaar vervoer 89
13.3.1 Huidige situatie 89
13.3.2 Toekomstige situatie 90
13.4 Langzaam verkeer (o.a. fietsen en wandelen) 90

13.4.1 Huidige situatie 90
13.4.2 Toekomstige situatie 91
13.5 Trends en ontwikkelingen 91
13.6 Conclusie en aandachtspunten 92

14. Energie & grondstoffen 93
14.1 Introductie 93
14.2 Energiegebruik 94
14.2.1 Huidige situatie 94
14.2.2 Toekomstige situatie 95
14.3 Netcongestie 96
14.3.1 Huidige situatie 96
14.3.2 Toekomstige situatie 97
14.4 Duurzame energieopwekking 98
14.4.1 Huidige situatie 98
14.4.2 Toekomstige situatie 99
14.5 CO2-emissie 101
14.5.1 Huidige situatie 101
14.5.2 Toekomstige situatie 101
14.6 Circulariteit 102
14.6.1 Huidige situatie 102
14.6.2 Toekomstige situatie 102
14.7 Trends en ontwikkelingen 103
14.8 Conclusie en aandachtspunten 103

15. Conclusies en aanbevelingen 104
15.1 Samenvatting conclusies en aandachtspunten 104

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Onder de Omgevingswet is het opstellen van een omgevingsvisie verplicht voor een gemeente. In de omgevingsvisie leggen het rijk, de provincies en alle Nederlandse gemeentes haar ambities en beleidsdoelen voor de lange termijn vast. In januari 2018 heeft Staphorst haar eerste omgevingsvisie met de titel: 'Staphorst voor elkaar' vastgesteld. In dit document is de integrale visie op de fysieke leefomgeving van Staphorst tot 2030 uiteengezet. De gemeente is bezig een omgevingsvisie 2.0 op te stellen, waarin de ambities en doelstellingen uit de omgevingsvisie 1.0 aangescherpt en aangevuld worden vanuit het vigerende sectorale beleid.

Als opmaat naar de omgevingsvisie 2.0 is deze leefomgevingsfoto opgesteld. Dit document dient als een nulmeting, die gebruikt kan worden als input voor de nieuwe omgevingsvisie en als toetsingsmiddel voor de gemaakte beleidskeuzes uit de omgevingsvisie. In het vervolg, in de uitwerking van de omgevingsvisie en bij het opstellen van omgevingsprogramma's, kan deze 0-meting wederom worden gebruikt en worden aangevuld.

1.2 Een leefomgevingsfoto?

Een leefomgevingsfoto (LOF) is een afdruk van de staat van de fysieke leefomgeving op een gegeven moment, een nulmeting. Een LOF wordt opgesteld op basis van openbare bronnen. Uit de nulmeting kunnen conflicterende belangen in de fysieke leefomgeving naar voren komen. In een omgevingsvisie worden meerdere keuzes met betrekking tot de leefomgeving gemaakt. De gemeente Staphorst heeft immers ambities voor de komende decennia en heeft tegelijkertijd te maken met allerlei (ruimtelijke) ontwikkelingen. Met deze leefomgevingsfoto wordt de staat van het milieu en klimaat betrokken in de besluitvorming van de omgevingsvisie. Het milieu- en klimaatgeweten krijgt op deze manier een plek in het proces.

1.3 Versiebeheer en status

PM - gereserveerd

Aspect	Datum van laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding
Aspect 1		
Aspect 2		
Aspect 3		
Aspect 4		
Aspect 5		

1.4 Kenschets gemeente

De gemeente Staphorst is gelegen in de kop van Overijssel. De gemeente bestaat uit een historisch lint met de kernen Staphorst en Rouveen, de kern IJhorst en het buurtschap Punthorst en het buitengebied met agrarische gronden en natuurgebieden. Het overgrote deel van het grondgebied heeft een agrarische- en natuurlijke functie. De gemeente wordt in noord-zuid richting doorsneden door de A28 en de spoorlijn Zwolle – Meppel.

Figuur 1-1 Luchtfoto gemeente Staphorst (bron: PDOK viewer, 2025)

1.5 Leeswijzer

Deze leefomgevingsfoto bestaat uit de volgende onderdelen:

- In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de werkwijze van het in kaart brengen van de staat van de leefomgeving;
- Hoofdstukken 3 t/m 13 gaan in op de beschouwde (milieu)aspecten voor Staphorst. Hier zijn telkens kort de huidige situatie, de toekomstige situatie en een conclusie beschreven;
- In hoofdstuk 14 zijn de aandachtspunten samengevat en zijn er aanbevelingen gegeven voor omgevingsbeleid.

2. Aanpak van de leefomgevingsfoto

2.1 Inhoud van de foto

De staat van de leefomgeving van Staphorst is per thema in kaart gebracht en beoordeeld. Dit is gedaan aan de hand van (milieu)aspecten, die tezamen een beeld geven van de staat van de leefomgeving. Waarom een thema en aspect in de Leefomgevingsfoto wordt belicht, is in de introductie per thema beschreven. Het gaat om de volgende thema's en aspecten:

Thema	Aspect
Natuur	Natura 2000-gebieden
	Natuurnetwerk Nederland (NNN)
	Biodiversiteit
Klimaatadaptatie	Hittestress
	Wateroverlast
	Droogtestress
Milieu	Luchtkwaliteit
	Geur
	Licht
	Geluid
	Bodemkwaliteit
Veiligheid	Omgevingsveiligheid
	Verkeersveiligheid
	Hoogwaterveiligheid
Gezonde omgeving	Sporten en bewegen
	Gezonde openbare ruimte
Bodem, water en ondergrond	Waterkwaliteit
	Watersysteem
	Grondwaterstanden
	Grondwaterkwaliteit
Historisch kapitaal	Archeologie
	Cultuurhistorische waarden
	Landschappelijke waarden
Wonen en voorzieningen	Woningvoorraad
	Sociaaleconomische leefbaarheid
	Voorzieningenniveau
Economie en werkgelegenheid	Werkgelegenheid en werkloosheid
	Vestigingsklimaat
	Werklocatie
Bereikbaarheid	Autoverkeer
	Openbaar vervoer
	Langzaam verkeer (o.a. fietsen en wandelen)
Energie & grondstoffen	Energiegebruik
	Duurzame energieopwekking
	CO2 emissie
	Circulariteit

2.2 Methode

Ieder thema is volgens eenzelfde methode geanalyseerd. De huidige situatie in de gemeente Staphorst is in beeld gebracht, waar mogelijk met behulp van kaartmateriaal en op basis van openbare informatie. Om in het vervolg op de leefomgevingsfoto te kunnen bepalen wat de effecten zijn van ambities en doelstelling uit beleid, is ook de zogeheten toekomstige situatie in beeld gebracht. De toekomstige situatie is de staat van de fysieke leefomgeving

in de toekomst in 2040, zonder gemeentelijke beleidsinspanningen. Na de analyse van de huidige- en toekomstige situatie volgt een conclusie.

Referentiekader

Per thema en aspect zijn er relevante referentiekaders opgenomen. Dit zijn kaders op EU-, Rijks- of provinciaal niveau die aansluiten bij relevante indicatoren voor aspecten. Bijvoorbeeld bij luchtkwaliteit zijn de Rijks- en WHO-normen gangbaar om de luchtkwaliteit te duiden.

Noot: het gemeentelijke beleid is niet opgenomen. In de effectbeoordeling zullen de strategische beleidsuitspraken uit de omgevingsvisie 2.0 het afwegingskader vormen. Daarmee is de OV 2.0 het overkoepelende strategische instrument. In de omgevingsprogramma's van Staphorst, die volgen op de omgevingsvisie, kunnen vervolgens de uitspraken uit vigerende tactische beleidstukken worden opgenomen als kader.

3. Kenschets gemeente

3.1.1 Dorpen en linten

Staphorst en Rouveen

Historische ontwikkeling

Het bebouwingslint van Staphorst en Rouveen wordt in de volksmond ook wel 'De Streek' genoemd. Omdat beide kerkdorpen ter hoogte van de Dekkersweg bijna onmerkbaar in elkaar overgaan en hun ontwikkeling altijd letterlijk parallel heeft gelopen, worden ze hier ook als één geheel beschreven. Hoewel Staphorst en Rouveen al sinds de middeleeuwen bestaan, liggen ze vanwege de stelselmatige ontginning van het veen pas sinds het einde van de 17e eeuw op hun huidige plek. Toch is de meeste bebouwing nog veel jonger. De vroegste boerderijen werden voornamelijk uit hout en riet opgetrokken om ze relatief eenvoudig naar de volgende ontginningsas te kunnen verplaatsen. Van deze bebouwing uit organisch materiaal is na vele eeuwen niets meer over. De bakstenen boerderijen dateren grotendeels uit de 18e, 19e en het begin van de 20e eeuw. Kerken werden wel al vroeg uit steen opgetrokken. Om die reden bleven deze meestal langer in gebruik dan de boerderijen. Pas als een nieuwe ontginningsas al langere tijd bewoond was, volgde uiteindelijk ook de bouw van een nieuwe kerk. Zo werd de kerk van Rouveen al in 1641 naar de Diek verplaatst maar volgde de Staphorster kerk pas in 1752. Op dat moment was de verplaatsing naar de Diek min of meer voltooid. In 1952 is het te klein geworden 18e eeuwse bouwwerk vervangen door de huidige kerk.

Karakter Staphorst

Het historische hart is een typisch voorbeeld van lintbebouwing met veel rijks- en oorlogsmonumenten. Staphorst ligt midden tussen twee landschapstypes: het kleinschalige halfopen landschap met langgerekte kamers tussen houtsingels aan de ene kant en grote groene kamers met restanten van perceelbeplanting aan de andere kant. Staphorster boerderijen met karakteristieke groene luiken in combinatie met blauwe raamdorpels zijn heel typisch voor het historische hart van het dorp. De nieuwere buurten bestaan voornamelijk uit vrijstaande woningen en twee-onder-een-kap-woningen met af en toe rijwoningen. De stedenbouwkundige opzet is in de meeste gevallen orthogonaal; een structuur waarin de straten haaks op elkaar staan. Uitzondering hierop is een deel van Staphorst-Zuid.

Karakter Rouveen

Rouveen ligt aan de rand van het open slagenlandschap met veel sloten, karakteristieke knikken in de verkaveling en zandwinningsplassen. De Oude Rijksweg scheidt dit waterrijke landschap van het jonge ontginningslandschap (hoger gelegen en een rationelere opzet met kamers begrensd door elzensingels). Ook hier komt de unieke lintbebouwing voor met meerdere boerderijen achter elkaar. De moderne naoorlogse bebouwing bestaat uit voornamelijk vrijstaande huizen die in lange stroken worden gegroepeerd. Rouveen is rijk aan talloze uitzichten over het landschap; door de langgerekte vorm van het dorp eindigt bijna elke straat met het pittoreske groene beeld van het omliggende agrarische landschap. Aan de westzijde van de kern is dit anders, daar ligt een grote uitbreidingswijk tegen het lint aan.

IJhorst

Historische ontwikkeling

In de 15e eeuw zijn Staphorst en IJhorst één kerspel geworden, drie eeuwen later werd Rouveen daar ook aan toegevoegd. Aan het begin van de 17e eeuw woonde de Hoogschout van Hasselt te IJhorst op de Esphorst. Hij was lid van de familie Keppelfox, in die tijd eigenaar van het landgoed de Esphorst. De gronden ten oosten van de Reggersweg behoorden vroeger bij IJhorst. De Reggersweg was tot omstreeks 1800 de scheiding tussen Staphorst en IJhorst, zoals blijkt uit kerkelijke archieven en een kadasterkaart van 1835. In het kerspel IJhorst hebben tussen 1600 en 1700 meerdere aanzienlijke huizen gestaan. Tegen de grens met de gemeente Avereest lag de Havezathe 'De Pol', bij de kerk het herenhuis 'Tengnagel' van de Erven Engelenberg, omstreeks 1800 behorende tot de heren Gebr. Slot, wijnhandelaren in Meppel. In de Leijen zijn uit die tijd nog overblijfselen gevonden van grachten en lanen, behoord hebbende bij een kasteel van het geslacht van Munster.

Karakter

Het besloten boslandschap ten zuiden van IJhorst wisselt met open plekken met heidevelden en vennen. Dit zorgt voor een onregelmatig karakter van de verkaveling met weinig bebouwing. Aan het noorden wordt het landschap

wat opener en verandert van karakter; slingerende wegen langs een meanderende beek met verspreid boerderijen op de hogere delen. Het perceelpatroon is onregelmatig en verschilt van vorm en grootte. De omgeving van IJhorst is heel natuurlijk en groen, met veel onverharde paden, coulissen en reliëf. Middenin ligt het dorpshart met af en toe chaotische bebouwing; eilandjes van vrijstaande woningen worden gemengd met korte rijtjes, groene lanen wisselen af met doodlopende straatjes, open brede voortuinen worden soms dicht begroeide bosachtige randen. De straten wisselen van richting en buigen rondom buurtpleintjes of groepen woningen.

Punthorst

Historische ontwikkeling

Op de hogere gronden van de Staphorster Esch lagen vroeger de akkerlanden met daarachter de woeste gronden van Punthorst. Dit waren de heidegebieden voor de schapen. Nadat dit gebied in de jaren 30 van de vorige eeuw werd ontgonnen is ook het buurtschap Punthorst ontstaan. Het is dus een betrekkelijk jonge woonkern waarvan alleen de naam historische betekenis heeft.

Karakter

Punthorst kenmerkt zich door rationele orthogonale kavels haaks op de wegenstructuur. Het dorp ligt op de kruising van twee wegen met een sterk groen karakter van de rijen eiken. Deze kruising is versterkt door de groene kamers. De erven zijn groot met bebouwing van wisselende kwaliteit. Er zijn zowel vrijstaande woningen van 1-2 lagen met kap, als grotere (werk)schuren op de erven die de schaal van de bebouwing afwisselend maken. De erven wisselen af met open ruimte ertussen die wordt benadrukt door de restanten van perceelgrensbeplanting.

Buurtschappen Halfweg, Hamingen en Slingenberg.

Historische ontwikkeling

Het buurtschap Halfweg is ontstaan op een kruispunt van wegen waar een halteplaats is geweest van de postkoets die vroeger tussen Hasselt en Groningen heeft gereden. Op de Dickninger Es moest men het tolhek passeren, voor een paard en wagen deed de laatste tolgaarder voor een dubbeltje het Tolhek open. Tot 1 mei 1965 werd er tol geheven, Jan Stapel werd toen 81 jaar en is er mee gestopt.

Het buurtschap Hamingen wordt voor het eerst genoemd in geschriften uit 1486. Op grond hiervan is in 1986 het 500-jarig bestaan gevierd. Mogelijk is Hamingen nog veel ouder en al in de 11e eeuw gesticht. Bij een volkstelling uit 1748 zijn ongeveer 60 inwoners geteld. In het dorp zijn onder meer een cursuscentrum en zorgboerderijen gevestigd, waaronder een ontwenningskliniek.

Het buurtschap Slingenberg ligt nog slechts gedeeltelijk in de gemeente Staphorst. Na een grenscorrectie in 1996 valt het overgrote deel, bestaande uit enkele woonbuurten, nu onder Meppel. Het Staphorster gedeelte van de buurtschap heeft nog een landelijk karakter. Het ligt uiteraard in de provincie Overijssel, precies op de grens met de provincie Drenthe, nabij de Rijksweg A32 bij het Knooppunt Lankhorst.

Karakter

De viersprong is nu een T-kruising geworden tussen de Gemeenteweg en de Lankhorsterweg/Heerenweg. Op de plaats waar deze weg langs het beekdal een knik maakt, liep de Gemeenteweg vroeger door naar De Wijk, aan de overzijde van de Reest. Nu loopt deze verbinding via IJhorst.

Doordat Hamingen enigszins terzijde van doorgaande verbindingen is komen te liggen, lijkt het nu op een soort groot boerenerf. Door de ruilverkaveling is de samenhang met het landschappelijk patroon verloren gegaan.

Door de aanleg van de Europalaan zijn de Bergiersweg en Kastanjelaan in Slingenberg een soort landelijke enclave geworden met deels nog agrarische bebouwing.

4. Natuur

4.1 Introductie

Natuur is een breed begrip. In dit geval kijken we naar drie gangbare aspecten die ruimtelijk van belang zijn. Natuur heeft in dit geval zodoende betrekking op de biodiversiteit en de bescherming van natuurgebieden. Dit hoofdstuk behandelt de aanwezigheid van Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland en de staat van de biodiversiteit. Het in beeld brengen van deze aspecten biedt inzicht in de natuurwaarden in de gemeente en regio en wat daar bij komt kijken.

Thema	Aspect
Natuur	Natura 2000-gebieden
	Natuurnetwerk Nederland
	Biodiversiteit

4.1.1 Versiebeheer

PM -gereserveerd

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Natura 2000-gebiedne		n.v.t..eerste versie LOF	Ministerie van Economische Zaken	2018
Natuurnetwerk Nederland		n.v.t..eerste versie LOF	IPO	2022
Biodiversiteit		n.v.t..eerste versie LOF	Nationale Databank Flora en Fauna	2017

4.2 Natura 2000 gebieden

Introductie
Vanuit de Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) zijn verschillende natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. In deze richtlijnen wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitatten, ofwel leefgebieden, beschermd moeten worden door de lidstaten van de EU. De Vogelrichtlijn is gericht op in het wild levende vogelsoorten. De Habitatrichtlijn is gericht op dier- en plantensoorten. De 'speciale beschermingszones' die in de richtlijnen worden aangewezen, zijn de Natura 2000-gebieden. Sommige Natura 2000-gebieden vallen onder één van de richtlijnen, anderen vallen onder beiden. In Nederland zijn de internationale verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn verwerkt in de Wet Natuurbescherming. De doelen die in Natura 2000-gebieden moeten worden bereikt, worden instandhoudingsdoelstellingen genoemd en volgen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het uiteindelijke doel van Natura 2000 is het bereiken van de landelijke gunstige staat van instandhouding voor alle door de richtlijnen beschermde soorten en habitattypen. Dit houdt in dat het goed genoeg gaat met de soort of habitat om het voortbestaan ervan in Nederland op lange termijn te garanderen. Er is geen vaste termijn voor het bereiken van die instandhoudingsdoelstellingen. Voor de vertaling van de instandhoudingsdoelstellingen naar ruimte en tijd zijn beheerplannen opgesteld.

Referentiekader
In de Natura 2000-gebiedsbescherming is opgenomen dat projecten of plannen die geen direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van Natura-2000 gebieden mogen plaatsvinden als ze geen significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura-2000 gebied (art. 16.53c Ow (passende beoordeling), art. 8.74b Bkl (plan) en art. 8.74b Bkl (project)). Er kan op diverse manieren sprake zijn van effect op een Natura-2000 gebied. De meest verreikende verstoringsfactor is verzuring en vermesting door stikstofemissies.

4.2.1 Huidige situatie

Lezersvraag: wat is de huidige situatie van het aspect? (Beschrijf en verbeeld indien mogelijk met beschikbaar kaartmateriaal)
Binnen de gemeente Staphorst ligt één Natura 2000-gebied. Het gebied Olde Maten & Veerslootslanden beslaat 5,85% van de gemeente. De belangrijkste natuurtypen binnen deze gebieden zijn blauwgraslanden en veenmosrietlanden. Deze habitats zijnstikstofgevoelig. Daarnaast liggen De Wieden, Zwarte Meer en Uitwaarden Zwarte Water en Vecht binnen 10 kilometer van de gemeente Staphorst. Deze gebieden zijn weergegeven in tabel 4-1 en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** hieronder.

tabel 4-1. Natura 2000 gebieden in en rondom gemeente Staphorst

Natura2000 gebied	Afstand tot gemeente	Natuurtype	Overbelasting stikstof
Olde Maten & Veerslootslanden	Binnen gemeente Staphorst	blauwgraslanden, veenmosrietlanden	Wel
De Wieden	2km	moeras, rietlanden en open water	Wel
Zwarte meer	4km	rietlanden, open water en graslanden	Wel
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	2km	rietlanden, graslanden en ooibossen	Wel

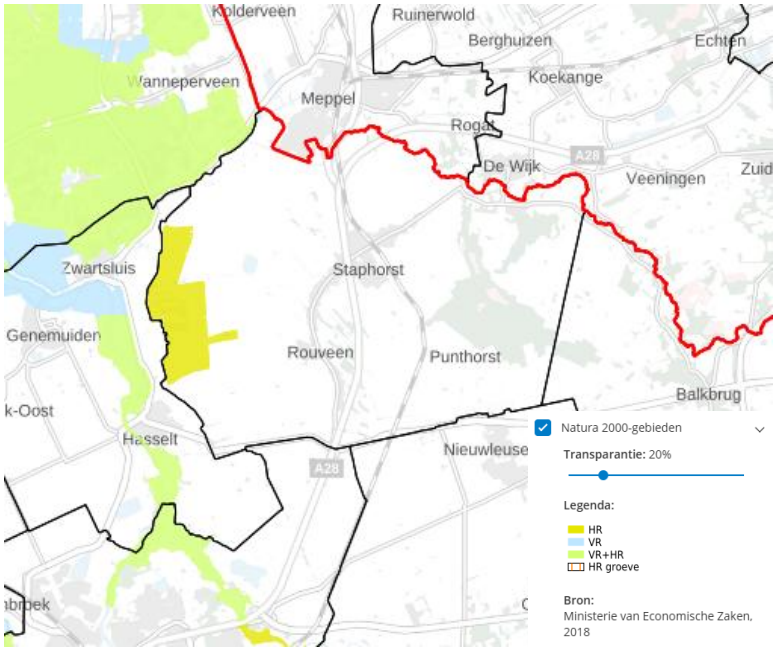
De Olde Maten & Veerslootslanden omvatten thans een van de laatst bewaard gebleven restanten van onbemeste blauwgraslanden in het Nederlandse laagveengebied. De bodemkundige en hydrologische situatie zijn gunstig voor herstel waar de kwaliteit achteruit gegaan is. Het uitgebreide slotenpatroon in het gebied is een van de belangrijkste leefgebieden van de grote modderkruiper in ons land.

Het gebied De Wieden is een uitgestrekt laagveenmoeras met meren en kanalen met daartussen natte graslanden, natte heiden, trilvenen, galigaanmoerassen, rietland en moerasbos. Het gebied is een restant van het laagveengebied dat zich ooit van Zwolle tot ver in Fryslân uitstrekte. Een groot deel bestaat uit uitgeveende petgaten. Alle successiestadia van open water tot en met moerasheide en veenbos zijn aanwezig. Het gebied

Wieden is beïnvloed door het oude rivierstelsel van de Overijsselse Vecht. Er komen ondiepe kleiafzettingen voor. Door vervening, met bredere petgaten, zijn de grote meren ontstaan. Het Giethoornse- en Duiningermeer zijn natuurlijke meren.

Het Zwarte Meer ligt in de voormalige IJsseldelta tussen de Noordoostpolder en het Kampereiland. Het is een groot, ondiep randmeer dat grotendeels bestaat uit open water met lokaal watervegetaties van voedselrijke milieus. Aan de zuidkant ligt een groot rietmoeras, in het oostelijk deel een kunstmatig eiland (het Vogeleiland) en enkele restanten van biezenvelden. Langs de oevers zijn brede rietkragen en moerasvegetaties aanwezig. Plaatselijk komen grote zeggenmoerassen van voedselrijke milieus voor. De graslanden bestaan voor een groot deel uit typen van (matig) voedselrijke standplaatsen, overstromingsgraslanden met kievietsbloemen, kamgrasweiden en glanshaverhooilanden.

De uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betreffen het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle waar de Overijsselse Vecht samenstroomt met het Zwarte Water. De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Het gedeelte van de Vecht, dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd. Op de met steenslag beschermde oevers van de zomerdijk groeit vaak riet, ruigte of wilgenstruweel. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel kievitsbloemgraslanden. Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutooibosjes voor. Ook komen relicten van blauwgraslanden voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Lokaal zijn abelen-iepenbossen aanwezig.

Figuur 4-1 Natura2000 gebieden in en rondom gemeente Staphorst. (Bron Ministerie van Ecconomische Zaken, 2018)

4.2.2 Toekomstige situatie

PM – passende beoordeling

4.3 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Introductie

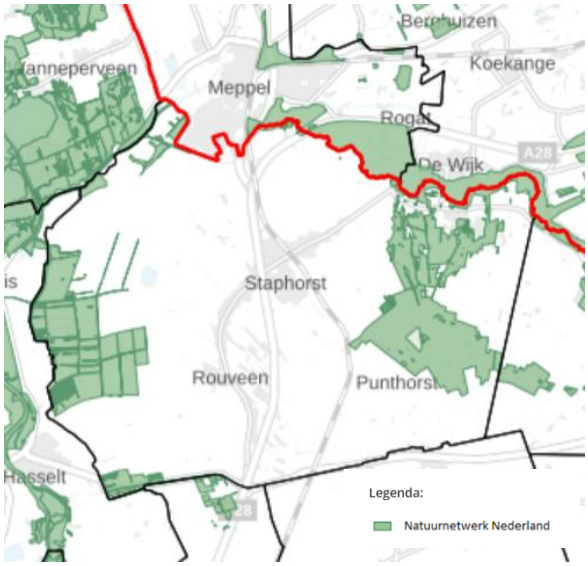
Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden en verbindingszones binnen Nederland. Binnen dit netwerk van gebieden heeft natuur de voorrang. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en natuurgebieden hun waarde verliezen. Grotere natuurgebieden zijn gunstig voor de biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving. Als natuurgebieden ook nog met elkaar verbonden zijn, kunnen dieren en planten gemakkelijker overleven.

Referentiekader

Art 7.8 Bkl verzekert de bescherming van NNN door eisen te stellen aan omgevingsplannen, afwijkingen daarvan en projectbesluiten. In het Bkl wordt niet langer gesproken over reële alternatieven en groot openbaar belang, wel van compensatie. Dat is in de provinciale verordening van de provincie Overijssel nader ingevuld. De regels in het Bkl verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het NNN niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk wordt behouden en dat, als binnen het natuurnetwerkactiviteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het NNN, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.

4.3.1 Huidige situatie

Binnen gemeente Staphorst liggen drie NNN-gebieden. Daarnaast liggen er NNN-gebied binnen 5 kilometer van de gemeente. Deze gebieden zijn hieronder weergegeven in Figuur 4-2.
In het oosten van de gemeente liggen NNN-gebieden zoals het Reestdal en de Zwarte Dennen. In het westen van de gemeente overlappen de NNN-gebieden met de Natura2000 gebieden, De Olde Maten & Veerslootslanden. In het zuidwestelijke puntje ligt het NNN gebied de Stadsgaten/De Ruiten. In het noord westelijke puntje van de gemeente ligt nog een uiteinde van het Reestdal, grenzend aan het natura 2000 gebied De Wieden.

Figuur 4-2. NNN gebieden in en rondom gemeente Staphorst. (IPO, 2022)

4.3.2 Toekomstige situatie

Voor Natuurnetwerk Nederland worden in de toekomstige situatie geen concrete ontwikkelingen voorzien.

4.4 Biodiversiteit

Introductie
Biodiversiteit is de term die wordt gebruikt om de verscheidenheid van het leven op aarde aan te duiden. Het gaat om de verschillende soorten planten, dieren, micro-organismen en schimmels, het genetisch materiaal dat zij bevatten, de levensgemeenschappen die zij vormen en de ecosystemen waarin zij leven. Biodiversiteit is een onderwerp dat steeds meer aandacht krijgt. Het is van belang voor de stabiliteit van de natuur, maar speelt ook een grote rol bij de voedselproductie. Zo zorgen veel soorten insecten, waaronder bijen en hommels voor het bestuiven van bloeiende planten die uitgroeien tot groenten en fruit. Een gezonde biodiversiteit voorkomt ook uitbraken van plaagdieren zoals van eikenprocessierupsen. Een evenwichtige biodiversiteit is voor onze maatschappij onmisbaar.

Referentiekader
Biodiversiteit heeft geen wettelijk referentiekader, toch is het wel een belangrijke indicator voor een thema natuur. Rode lijst soorten, zijn wel wettelijk beschermde soorten. Op de Rode Lijsten staan bedreigde en kwetsbare karakteristieke soorten. Voor deze soorten zijn of worden op landelijk en provinciaal niveau beschermingsmaatregelen ontwikkeld. Soortendiversiteit wordt per kilometerhok in klassen weergegeven, op basis van gegevens van de laatste 10 jaar uit de Nationale Databank Flora en Fauna. De zeven belangrijkste en best onderzochte soortgroepen zijn hierin samengenomen (vaatplanten, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en vogels).

4.4.1 Huidige situatie

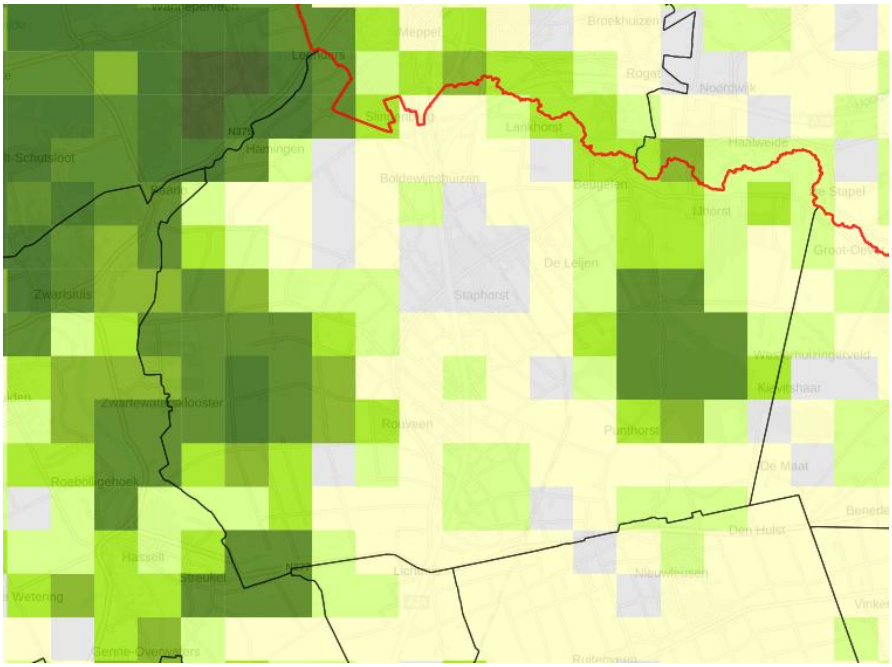
Bij biodiversiteit wordt naar de diversiteit aan dier- en plantensoorten gekeken. Daarbij gaat het om het aantal soorten dat aanwezig is binnen een gebied. In Figuur 4-3 is de geschatte soortendiversiteit in de gemeente Staphorst weergeven. In de kaart is gecorrigeerd voor het effect dat er niet op elke locatie even intensief wordt waargenomen. De kaart geeft relatieve en geen absolute soortenaantallen in klassen weer, waardoor relatief soortenrijke gebieden worden onderscheiden van relatief soortenarme gebieden op basis van zeven belangrijke soortgroepen.

In het natuurgebied rond Punthorst is een relatief hoge biodiversiteit. In het bebouwde gebied van Staphorst is een relatief lagere biodiversiteit.

Figuur 4-3 Soortendiversiteit Staphorst, bron: Nationale Databank Flora en Fauna 2017

In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** zijn de rode lijst soorten in Staphorst weergegeven. De bedreigde en karakteristieke soorten bevinden zich in de gemeente Staphorst in de natuurgebieden, in het Reestdal, rond Punthorst en in het westen van de gemeente in het veenweidegebied.

Figuur 4-4 Soortendiversiteitrode lijst Staphorst (bron: Nationale Databank Flora en Fauna, 2017)

4.4.2 Toekomstige situatie

Doordat overheden en terrein beherende organisaties hun beleid en beheer mede afstemmen op maatregelen om de kwaliteit van de leefgebieden van de Rode Lijstsoorten te verbeteren, zullen deze soorten naar verwachting duurzaam toenemen en minder kwetsbaar of bedreigd worden.

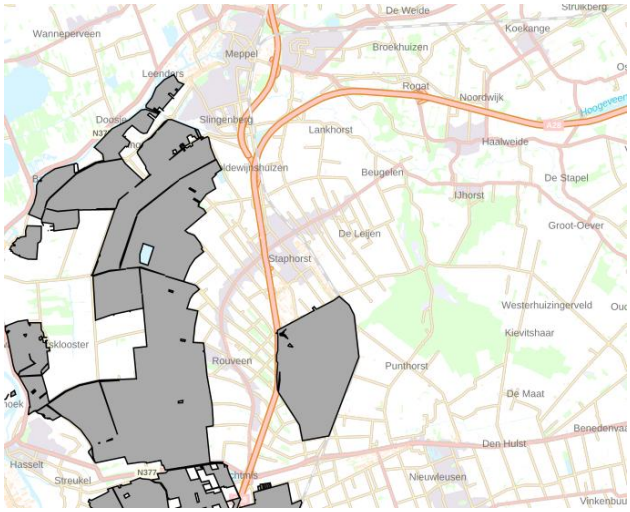
4.5 Weidevogelgebieden

Introductie
Weidevogelgebieden zijn belangrijke leefgebieden voor verschillende vogelsoorten die gedijen in open graslanden. Deze gebieden bieden vogels een plek om te broeden, voedsel te zoeken en te rusten. Soorten zoals de grutto, kievit en tureluur zijn vaak te vinden in deze landschappen. Het behoud van weidevogelgebieden draagt bij aan de biodiversiteit en het ecologisch evenwicht

Referentiekader
PM

4.5.1 Huidige situatie

Figuur toont de leefgebieden van weidevogels, bestaande uit open grasland voor zowel kritische als niet-kritische soorten. Deze versie is opgesteld voor de Informatiekaart Natuur (IKN) en is gebaseerd op het Natuurbeheerplan 2022. De weidevogelgebieden met kritische soorten hebben te maken met ruimtelijke restricties, om zodoende het leefgebied van de weidevogels te beschermen. In de weidevogelgebieden voor niet-kritische soorten zijn er minder strenge ruimtelijke restricties

Figuur 4-5. Leefgebieden weidevogels, (bron: provincie Overijssel, 2025)

4.5.2 Toekomstige situatie

PM

4.6 Trends en ontwikkelingen

- Aanhoudend biodiversiteitsverlies: De biodiversiteit staat onder grote druk. Nederland ligt niet op koers om de internationale doelen voor biodiversiteit in 2030 te gaan halen: van de 14 doelen staat er geen enkele op groen. Wel staan er meer op oranje dan op rood. Extra inspanningen zijn nodig. (Bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2024).
- De Provincie Overijssel zet in de op de aanplant van nieuwe bossen. De ambities tot 2030 zijn:
    - 10% meer bos: dat is 3.900 ha, oftewel rond de 15 miljoen bomen;
    - 5% houtige elementen zoals houtwallen, singels, losse bomen en hagen;
    - verbetering kwaliteit van het bestaande bos;
    - duurzaam gebruik van hout (Provincie Overijssel, 2022)
- Per 1 mei verandert mogelijk de categorisering van weidevogelgebieden in de provincie Overijssel. Op dit moment wordt er bij weidevogelgebieden onderscheid gemaakt tussen kritische en niet-kritische soorten. Per 1 mei zou deze categorisering komen te vervallen. Zowel weidevogelgebieden met kritische soorten als met niet-kritische soorten zouden vallen in de overkoepelende categorie weidevogelgebied. Hiermee komen er ook strenge restricties voor gebieden die op dit moment nog vallen onder de categorie weidevogelgebied voor niet-kritische soorten. Voor Staphorst zou dit betekenen dat het gebied tussen de Gorterlaan, spoorlijn, N377 en A28 te maken gaat krijgen met strenge restricties. In dit gebied spelen mogelijke toekomstige ontwikkelingen, die mogelijk in gevaar komen door de strenge restricties. Deze ontwikkelingen zijn onder andere:
    - Het zoekgebied grootschalige bedrijvigheid in de corridor A28 uit Ruimtelijke Economische Bouwsteen 2040;
    - De aanleg van bedrijventerreinen de Esch 5 zoals opgenomen in de regionale programmeringsafspraken bedrijventerreinen West Overijssel;
    - De realisatie van 40 GWH windenergie uit de programmeringsafspraken windenergie en instructieregel windenergie;
    - Het door de provincie Overijssel gesteunde bod voor de eventuele komst van grootschalige munitieopslag in Staphorst;
    - Kabeltracé DON West.

4.7 Conclusie en aandachtspunten

- Staphorst heeft natuurgebieden binnen de gemeentegrenzen. De gebieden kennen restricties en kampen ook met uitdagingen.
- De gemeente Staphorst heeft natura2000 gebied in haar grondgebied. Het gebied is stikstofgevoelig en heeft een opgave voor het verlagen kritische depositiewaarde. De omliggende gebieden, die buiten de gemeentegrenzen liggen zijn ook stikstofgevoelig en kampen ook met een opgave. (opgave Natura2000 gebieden onder druk).
- Soortendiversiteit is relatief laag in de gemeente, zeker als het gaat om de Rode Lijst soorten. (opgave relatief lage soortendiversiteit)
- In de gemeente Staphorst liggen weidevogelgebieden, hier gelden (mogelijk) restricties ten behoeve van de bescherming van de weidevogels. (opgave zorg voor weidevogelgebieden)
- (opgave zorg voor NNN gebieden)
- De negatieve ontwikkeling van biodiversiteitsverlies beïnvloed alle eerdergenoemde aspecten. (opgave biodiversiteitsverlies)

5. Klimaatadaptatie

5.1 Introductie

Ondergelopen kelders bij extreme buien, ouderen, jonge kinderen en dieren die veel last hebben van de hitte of schade aan het groen door lange droge perioden: allemaal gevolgen van extreem weer. Dit komt door een veranderend klimaat met enerzijds meer hitte en langdurige periodes van droogte, maar anderzijds ook hevigere regenbuien en grotere kans op overstromingen. Dat vraagt om “Klimaatbestendigheid” en dit gaat over het zodanig inrichten van de fysieke leefomgeving dat de effecten van klimaatverandering opgevangen kunnen worden.

Thema	Aspect
Klimaatadaptatie	Hittestress
	Wateroverlast
	Droogtestress

5.1.1 Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Aspect 1	Hittestress	n.v.t..eerste versie LOF	RIVM	2020
Aspect 2	Wateroverlast	n.v.t..eerste versie LOF	Klimaateffectatlas,	2018
Aspect 3	Droogtestress	n.v.t..eerste versie LOF	KNMI	2024

5.2 Hittestress

Introductie

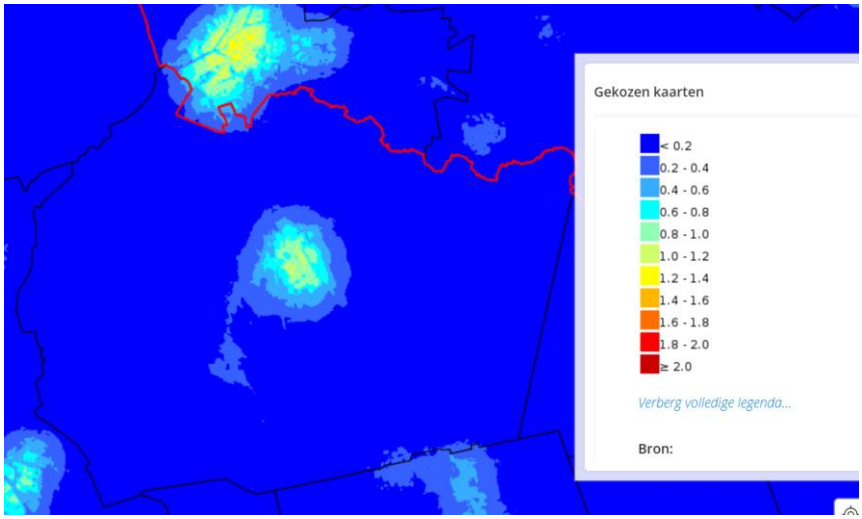
In Nederland is de temperatuur sinds het begin van de metingen in 1901 met ruim 2°C gestegen. Het jaar 2023 was het warmste ooit gemeten. Hittegolven doen zich steeds vaker voor. Bij hitte heeft het lichaam extra energie nodig om af te koelen, wat kan leiden tot klachten, zoals vermoeidheid en benauwdheid. Dit kan een aanzienlijke belasting voor het lichaam zijn. Dit geldt in het bijzonder als de hitte meerdere dagen aanhoudt. Kwetsbare mensen lopen dan een verhoogd risico op gezondheidsklachten. Daarnaast heeft extreme hitte een negatieve invloed op de slaapkwaliteit, wat kan leiden tot verminderde concentratie en minder energie overdag. Er is bij deze klachten sprake van hittestress.

Referentiekader

Hittestress heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema klimaatadaptatie. We kijken in dit geval naar het stedelijk hitte-eilandeffect of urban heat island effect (UHI). Dit is het temperatuurverschil tussen de bebouwde omgeving en daarbuiten.

5.2.1 Huidige situatie

Figuur 5-1. Stedelijke hitte-eiland effect gemeente Staphorst (Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2020)Figuur 5-1 laat het temperatuurverschil zien tussen de bebouwde omgeving en het platteland in Staphorst. Dit heet ook wel het De bebouwde omgeving met gebouwen, huizen, wegen en stenen houdt warmte vast, waardoor het hier warmer is dan in de niet bebouwde omgeving, zoals op het platteland. Op de kaart is het gemiddelde temperatuurverschil in graden Celsius (°C) te zien. Grote steden herken je op de kaart van Nederland daarom meteen aan de rode en gele vlekken. Ook kleinere woongebieden zie je als lichtblauwe en gele plekken oplichten. In de gemeente Staphorst zie je dat in de dorpskern van Staphorst een verhoogde tempratuur is op warme dagen. Tot 1,4 graden Celsius warmer dan in het landelijke gebied van de gemeente.

Figuur 5-1. Stedelijke hitte-eiland effect gemeente Staphorst (Bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2020)

5.2.2 Toekomstige situatie

Hittegolven doen zich steeds vaker voor. Waar honderd jaar geleden gemiddeld iets meer dan één tropische dag per jaar werd geregistreerd zijn dat er tegenwoordig ongeveer vijf per jaar. In de zomer van 2019 werd in Nederland voor het eerst een temperatuur van meer dan 40°C gemeten. Ook de winters worden geleidelijk warmer, wat resulteert in een afname van het aantal vorstdagen. Daarnaast begint de lente eerder. Deze

temperatuurstijging is een direct gevolg van klimaatverandering, die voornamelijk wordt veroorzaakt door de uitstoot van broeikasgassen door menselijke activiteiten. Het belangrijkste broeikasgas, na waterdamp, is koolstofdioxide (CO_2). De mate van toekomstige klimaatverandering hangt grotendeels af van de snelheid waarmee wereldwijd de uitstoot van broeikasgassen wordt gereduceerd. Indien de uitstoot van CO_2 in de komende decennia sterk wordt verminderd, zullen er volgens het KNMI in 2100 naar verwachting gemiddeld negen tropische dagen per jaar zijn. Blijft de uitstoot daarentegen op een hoog niveau, dan kan dit aantal oplopen tot dertig tropische dagen per jaar, waarbij temperaturen van 40°C vrijwel jaarlijks worden bereikt. In dat scenario zal de gemiddelde jaartemperatuur ongeveer vier graden hoger liggen dan in de huidige situatie (bron: KNMI, 2023).

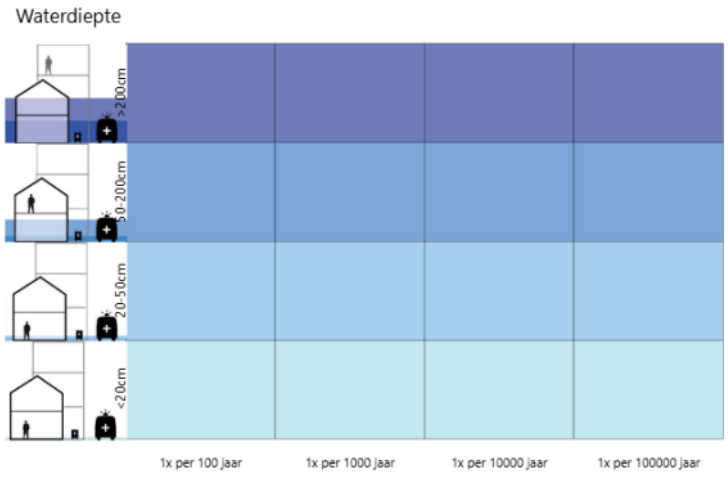
5.3 Wateroverlast

Introductie

Door klimaatverandering neemt de intensiteit van de neerslag toe. Extreme neerslag kan leiden tot wateroverlast op bijvoorbeeld straten, landbouwgronden, kelders van gebouwen en tunnels. Dit komt doordat de riolering de grote hoeveelheid neerslag in korte tijd niet goed afvoeren. De mate van overlast door water is ook afhankelijk van de verstening van de leefomgeving. Verharde oppervlakken, zoals bestrating, kunnen de natuurlijke infiltratie van het water in de bodem belemmeren. De bodemgesteldheid heeft ook invloed op de mate van infiltratie. In zandgrond kan het water relatief snel infiltreren, terwijl in veen- en kleigronden het water langer op het oppervlak blijft staan. Als extreme buien leiden tot ondergelopen gebouwen, stremming van wegen, overstromingen van het riool of landbouwschade, dan is sprake van wateroverlast.

Referentiekader

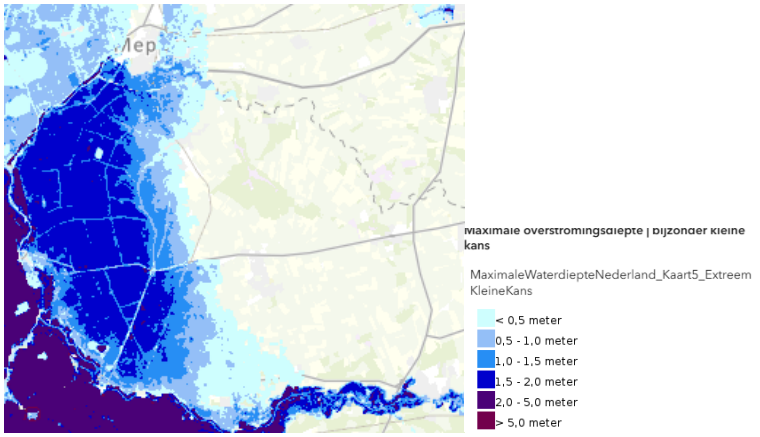
Het referentiekader betreft de overstromingsdiepte bij verschillende kansen. Hierop is de waterkeringsnorm vastgesteld. Hierin wordt gekeken naar zowel de kans op een overstroming als de waterdiepte die optreedt bij een dergelijke calamiteit. Onderstaand is het risicoschema uit de Klimaateffectatlas weergegeven.

Figuur 5-2, risicoschema voor gebieden met een overstromingskans. (Bron: klimaateffectatlas, 2025)

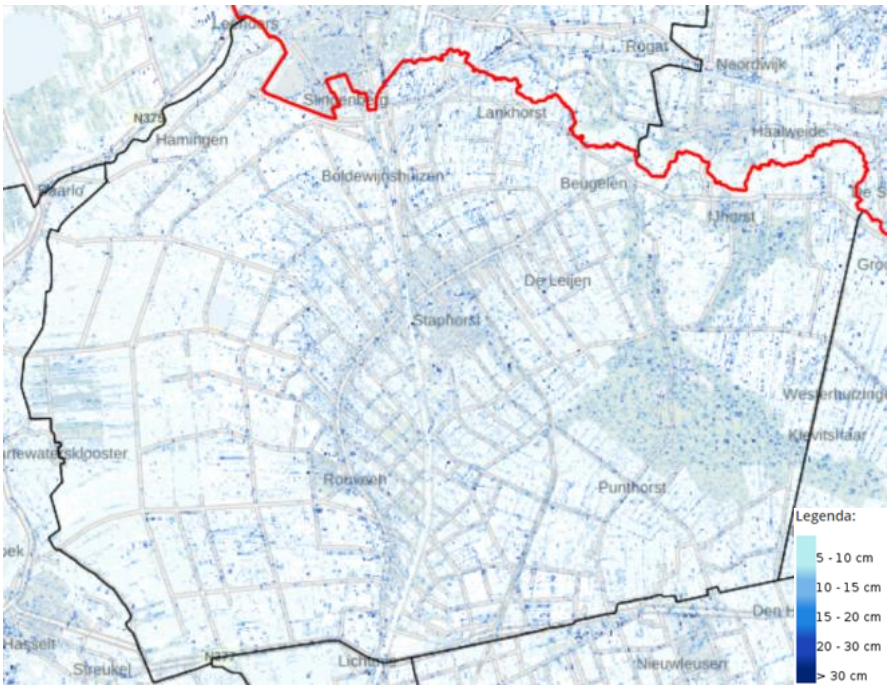
5.3.1 Huidige situatie

In Figuur 5-3 wordt de kans op overstromingen binnen de gemeente Staphorst weergegeven. Hieruit blijkt dat er een duidelijke tweedeling is: het westelijke deel van de gemeente loopt aanzienlijk meer risico op overstromingen dan het oostelijke deel. Dit verschil wordt grotendeels veroorzaakt door de ondergrond; in het westen overheerst veengrond, terwijl het oosten voornamelijk uit zandgrond bestaat.

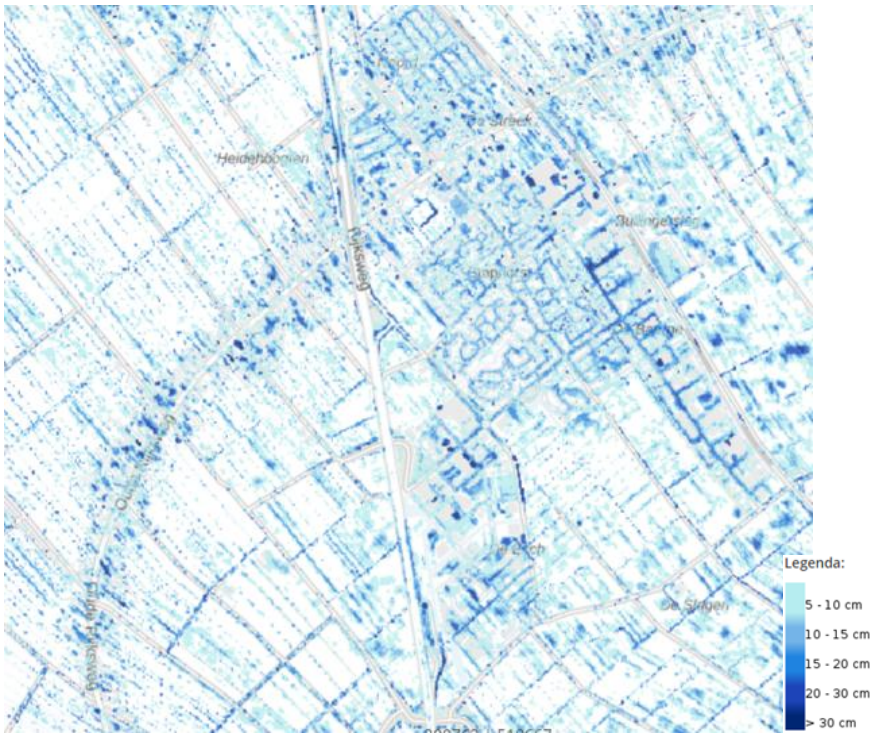

Figuur 5-3. maximale overstromingsdiepte bijzonder kleine kans

De volgende kaart toont de wateroverlast in de gemeente Staphorst na een extreme bui (piekbui van 140mm in 2 uur). In de gemeente treedt over het algemeen wateroverlast van 5-10 centimeter op. Dit komt doordat door het vele graslandschap het water gemakkelijk in de bodem kan infiltreren. In meer stedelijk gebied, waar de ondergrond is verhard, of gebieden waar de bodem minder doorlaatbaar is, treedt meer wateroverlast op na een hevige regenbui. In de bebouwde gebieden en in het oosten van de gemeente, in het buitengebied én in de natuurgebieden is zodoende meer kans op wateroverlast, dan aan de westkant.

Figuur 5-4 Wateroverlast na een hevige regenbui in de gemeente Staphorst (Bron: Klimaateffectatlas, 2018)

Figuur 5-5 Wateroverlast na een hevige regenbui in de kern Staphorst (Bron: Klimaateffectatlas, 2018)

Bij een standaard neerslaggebeurtenis, zoals een bui 10 waarbij 35,7 mm regen in een uur valt, komt er tijdelijk water op straat te staan in veel wegen binnen de bebouwde kom van Staphorst. Dit is vooral zichtbaar in de dorpskernen. In IJhorst kunnen bijvoorbeeld delen van de Heerenweg, Sparrenlaan, Jan Toetlaan, Hakkertstraat, Dennenlaan, Kamperfoeliestraat, Bakkerslaan en Callenfelsweg tijdelijk onder water komen te staan. Een bui 10 treedt ongeveer eens in de 10 jaar op (bron: klimaatadaptatiestrategie Staphorst, 2022).

5.3.2 Toekomstige situatie

De intensiteit van neerslag in Nederland is in de afgelopen decennia aanzienlijk toegenomen. Met name het aantal dagen met zware neerslag - gedefinieerd als dagen waarop op ten minste één locatie in Nederland meer dan vijftig millimeter neerslag valt - is sterk gestegen. Sinds 1951 is het aantal van dergelijke dagen met 85 procent toegenomen. Daarnaast is het aantal dagen per jaar waarop meer dan twintig millimeter neerslag binnen een etmaal valt eveneens aanzienlijk toegenomen.

Door de opwarming van het klimaat neemt de frequentie en hevigheid van regenbuien toe. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat een warmere atmosfeer meer waterdamp kan vasthouden. Vooral in de zomer leidt dit tot de vorming van extreem zware buien, waarbij in korte tijd grote hoeveelheden neerslag kunnen vallen (bron: PBL, 2024).

5.4 Droogtestress

Introductie

Droogtestress treedt op wanneer er een watertekort ontstaat. Oorzaken hiervan kunnen zijn dat er minder regen valt dan gebruikelijk of dat er meer water verdampt dan normaal. Droogtestress kan veroorzaakt worden door een veranderend klimaat. Ook de vraag naar water voor landbouw, drinkwater en de industrie kan toenemen en waterbeheer en de aanvoer van water via rivieren kan veranderen waardoor er droogtestress ontstaat. Droogtestress kan problemen veroorzaken op het gebied van veiligheid (verzwakte dijken), landbouw (mislukte oogst), binnenvaart (onvoldoende vaardiepte), woonomgeving (rottende palen in de fundering), waterkwaliteit en natuur.

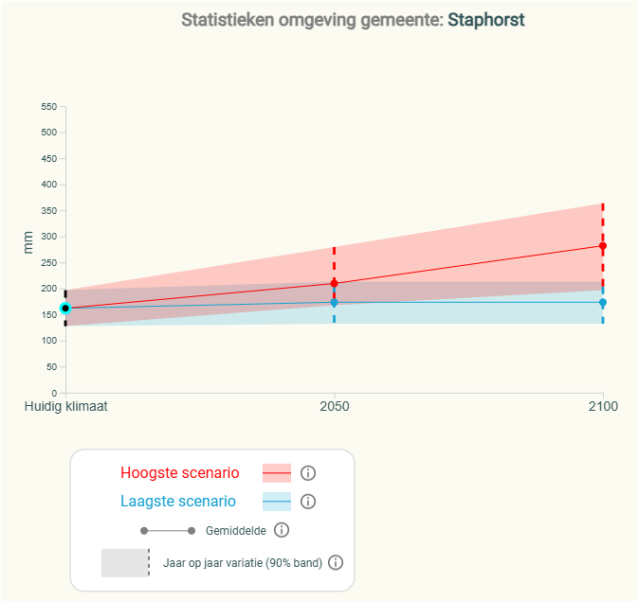
Referentiekader

Droogtestress heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema klimaatadaptatie. We kijken in dit geval naar neerslagtekort. Door de effecten van klimaatverandering en natuurlijke variatie neemt het neerslagtekort, het verschil tussen neerslag en verdamping, toe in het groeiseizoen.

5.4.1 Huidige situatie

In de afgelopen 100 jaar is de hoeveelheid neerslag die valt met ongeveer 20 procent toegenomen. Het aantal dagen dat het regent is echter niet toegenomen. Dit betekent dat natte dagen natter zijn geworden. Vooral de neerslag in de winter is toegenomen. In de herfst en lente valt juist minder regen. Door klimaatverandering is de verdamping van water, in met name de lente, toegenomen. De afgelopen 30 jaar is het neerslagtekort per 10 jaar met ongeveer 8 procent toegenomen (KNMI). Nu ligt het neerslagtekort in de gemeente Staphorst op ongeveer 128 tot 197 mm.

Droogte kan leiden tot droogteschade aan gewassen en natuur. Daarbij kan droogte het bodemdalingsproces versterken. Bodemdaling speelt vooral in het veenweidegebied van Staphorst een belangrijke rol. Bodemdaling doet zich met name voor in het veengebied Staphorsterveld dat voor agrarische doeleinden wordt gebruikt. De oorzaak van bodemdaling is in dit geval de lage grondwaterstanden.

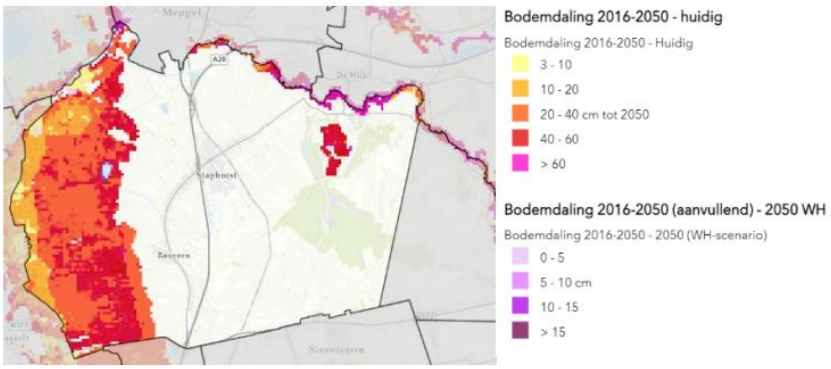
Figuur 5-7. Maximaal neerslagtekort gemeente Staphorst. (Bron: KNMI, 2024)

5.4.2 Toekomstige situatie

De hoeveelheid neerslag en de hoeveelheid verdamping verschilt in Nederland sterk van jaar tot jaar. De afgelopen decennia zijn vooral april en mei droger geweest. Dit komt deels door hogere temperaturen met als oorzaak een veranderend klimaat. In de toekomst (het jaar 2100) komen er volgens het KNMI steeds vaker droge zomers voor. De winters worden daarentegen natter. De verwachting is dat het neerslagtekort in 2050 op 132 tot 297 mm ligt, nu ligt het neerslagtekort in de gemeente Staphorst op ongeveer 128 tot 197 mm.

Droogte kan aanzienlijke schade veroorzaken aan gewassen en natuur, en het proces van bodemdaling verergeren. In het veenweidegebied van Staphorst is bodemdaling een belangrijk probleem, vooral in het Staphorsterveld dat voor landbouw wordt gebruikt. De lage grondwaterstanden zijn hier de oorzaak van de bodemdaling.

Daarnaast treedt bodemdaling ook op in het natuurgebied Vledders en Leijerhooilanden, voornamelijk door fysiek ingrijpen zoals afgraven. In beide gebieden wordt verdere bodemdaling verwacht door lage grondwaterstanden, veroorzaakt door neerslagtekort, wat leidt tot extra veenoxidatie (bron: klimaatadaptatiestrategie Staphorst, 2022).

Figuur 5-8. Bodemdalingskaart voor peiljaar 2021 en 2050

5.5 Trends en ontwikkelingen

- De eisen voor de inrichting van het openbaar gebied zijn de afgelopen jaren behoorlijk veranderd. Afhankelijk van de bodemgesteldheid moeten er voldoende infiltratiemogelijkheden zijn of moeten er voldoende afwateringssloten aanwezig zijn. Er is behoefte aan meer groen en bomen om hittestress tegen te gaan door schaduwwerking. Dit alles legt een ruimteclaim in het gebied (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- De mondiale opwarming zorgt voor een klimaat- en energiecrisis. De aarde is sinds juli 2023 gemiddeld ruim 1,5 graden warmer dan het pre-industriële gemiddelde van 1850 tot 1900. Die opwarming zet de komende jaren door. De veranderingen in het klimaat zijn steeds duidelijker zichtbaar. Extreem weer, zoals droogte of neerslag, doet zich met toenemende frequentie voor, en de zeespiegel blijft stijgen. Milieuorganisaties waarschuwen nadrukkelijk voor de gevolgen. Een veranderend klimaat heeft directe implicaties voor de veiligheid van Nederland. De verwachting is dat de zeespiegel aan de Nederlandse kust in 2085 met 25 tot 80 cm gestegen is.
- Naast de gevolgen voor de veiligheid, heeft klimaatverandering ook een aanzienlijk effect op de volksgezondheid. Warme zomers nemen de komende jaren toe en vormen een bedreiging voor de vitaliteit van kwetsbare bevolkingsgroepen. Bovendien leidt de verlenging van het groei- en bloeiseizoen tot een verhoogde concentratie van pollen in de lucht, wat resulteert in een toename van allergieën aan de luchtwegen.

- De mondiale opwarming zorgt voor een klimaat- en energiecrisis. De aarde is sinds juli 2023 gemiddeld ruim 1,5 graden warmer dan het pre-industriële gemiddelde van 1850 tot 1900. Die opwarming zet de komende jaren door. De veranderingen in het klimaat zijn steeds duidelijker zichtbaar. Extreem weer, zoals droogte of neerslag, doet zich met toenemende frequentie voor, en de zeespiegel blijft stijgen. Milieuorganisaties waarschuwen nadrukkelijk voor de gevolgen. Een veranderend klimaat heeft directe implicaties voor de veiligheid van Nederland.
- Naast de gevolgen voor de veiligheid, heeft klimaatverandering ook een aanzienlijk effect op de volksgezondheid. Warme zomers nemen de komende jaren toe en vormen een bedreiging voor de vitaliteit van kwetsbare bevolkingsgroepen. Bovendien leidt de verlenging van het groei- en bloeiseizoen tot een verhoogde concentratie van pollen in de lucht, wat resulteert in een toename van allergieën aan de luchtwegen.
- Verschuiving in de seizoenen en extreme weersomstandigheden, zoals strenge winters, hevige stormen en (langdurige) warmte en droogte, zijn van invloed op het openbaar groen. Er is eerder en meer schade aan bomen en struiken en er komen meer en nieuwe ziekten en plagen voor. Met alle overlast van dien. Genoemd worden: eikenprocessierups, essentaksterfte, overmatig luis, woekerende exotische soorten (zoals de Japanse Duizendknoop), overlast van ratten en muizen (Staphorst, Groen beleidsplan gemeente Staphorst 2019-2030, 2019)
- De provincie is onderzoek aan het verrichten naar mogelijke maatregelen/oplossingen voor het natura2000 veenweidegebied Staphorsterveld. Het veenweidegebied is een cultuurlandschap, waar mensen al eeuwenlang het landschap naar hun hand hebben gezet. Om agrarisch gebruik mogelijk te maken wordt het veen ontwaterd. Daardoor wordt veen aan de lucht blootgesteld en vindt oxidatie plaats, met als gevolg bodemdaling en uitstoot van broeikasgassen (koolstofdioxide, lachgas en methaan) Deze broeikasgassen (waaronder CO2) dragen bij aan klimaatverandering. Het klimaatakkoord van 2019 bevat als doel dat de emissies uit veenweiden met 1 Mton CO2-equivalenten (broeikasgassen) gereduceerd moeten worden in 2030 (t.o.v. referentiejaar 2017). Overijssel moet hier van ca. 10% bijdragen (PPLG, 2023), hetgeen uitkomt op een reductie van ca 100.000 ton CO2- equivalenten per jaar. De veenoxidatie leidt tevens tot bodemdaling, met veel maatschappelijke kosten. Als er niets verandert, zet de bodemdaling door, met onomkeerbare gevolgen voor het watersysteem, de landbouw, natuur en infrastructuur. De kosten lopen op en de grenzen van het huidige waterbeheer komen in zicht. Dit laatste leidt tot frequentere inundatie, ongewenste grondwaterstanden voor andere functies of juist gebrek aan water. (Bron: Bouwstenen voor Veenweidestrategie 2.0, 15 FEBRUARI 2024)
- In de regio Zwolle wordt er samen gewerkt aan de zogenaamde Sponsstrategie. Een strategie per stroomgebied. In de klimaatbestendige groeiregio Zwolle willen men voorkomen dat de investeringen die nu worden gedaan op termijn weer op de schop moeten als gevolg van klimaateffecten. Ook wil Regio Zwolle voorkomen dat woningen gebouwd worden op plekken waardoor de toekomstige benodigde ruimte voor het watersysteem wordt beperkt. Water en bodem moeten sturend zijn in ruimtelijke ordening. Om zo afwenteling van landgebruik op de omgeving van en buiten Regio Zwolle, op toekomstige generaties en van de private op de publieke sector te voorkomen. Doel is om de verstedelijkingsopgave klimaatrobuust te ontwikkelen. Door in beeld te brengen hoe, waar en wanneer water kan infiltreren, worden vertraagd/vastgehouden en kan worden geborgd. Dit heeft zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied impact.

5.6 Conclusie en aandachtspunten

- Klimaatverandering heeft effecten op de gemeente Staphorst. De effecten lijken op dit moment nog klein, maar deze zullen naar verwachting in de toekomst verergeren.
- Hittestress speelt in Staphorst nu nog een relatief kleine rol. Naar verwachting zal hittestress, het aantal tropische dagen en het stedelijke hitte eiland effect toenemen. (Opgave toename hittestress).
- Wateroverlast speelt een relatief beperkte rol in Staphorst. Gelet op klimaatverandering, een grotere frequentie en hevigheid van buien, kan dit in de toekomst wel toenemen. (Opgave wateroverlast beperken).
- Droogte (gewas opbrengstderving) en bodemdaling zijn een aandachtspunt in Staphorst. Naar verwachting zal dit in de toekomst ook een groter probleem worden. (Opgave effecten droogte beperken).

- In regionaal verband is er de strategie om water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening. (vraagstuk regio: water en bodem sturend laten zijn in ruimtelijke ordening)

6. Milieu

6.1 Introductie

Het milieu is een cruciaal thema dat onze gezondheid en de leefbaarheid van onze omgeving beïnvloedt. Verschillende factoren zoals luchtkwaliteit, geur, licht, geluid en bodemkwaliteit spelen een belangrijke rol in het behoud van een gezonde leefomgeving.

Thema	Aspect
Milieu	Luchtkwaliteit
	Geur
	Licht
	Geluid
	Bodemkwaliteit

6.1.1 Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Luchtkwaliteit		n.v.t..eerste versie LOF	RIVM	2025
Geur		n.v.t..eerste versie LOF		
Bodemkwaliteit		n.v.t..eerste versie LOF	Ministerie Infrastructuur en Waterstaat	2022
Licht		n.v.t. eerste versie LOF	RIVM	2020
Geluid		n.v.t. eerste versie LOF	ProRail en RIVM	2020, 2021, 2022

6.2 Luchtkwaliteit

Introductie

Luchtkwaliteit verwijst naar de mate van verontreiniging in de lucht die we inademen. Slechte luchtkwaliteit kan gezondheidsproblemen veroorzaken, zoals ademhalingsproblemen, hartziekten en longkanker. De twee meest kritieke stoffen die luchtverontreiniging (en daarmee gezondheidsrisico's) veroorzaken zijn stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2.5}$). Blootstelling aan fijnstof kan allerlei negatieve gezondheidseffecten veroorzaken. Ook blootstelling aan stikstofdioxide is nadelig voor de volksgezondheid.

Referentiekader

Omgevingswet

De Omgevingswet bevat instrumenten en regels omtrent de luchtkwaliteit. Gemeenten en provincies leggen in het omgevingsplan vast welke normen ze hanteren voor luchtverontreinigende stoffen. Er gelden ook landelijke grenswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide. Dit zijn de rijksomgevingswaarden. Deze zijn opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (paragraaf 2.2.1). Deze omgevingswaarden zijn jaargemiddelde concentraties van: 40 µg/m^3 voor stikstofdioxide (NO_2), 40 µg/m^3 voor fijnstof (PM_{10}) en 25 µg/m^3 voor zeer fijnstof ($PM_{2,5}$).

WHO-advieswaarden

Naast wettelijk verplichte normen zijn er ook luchtkwaliteitsnormen van de World Health Organization (WHO) uit 2021. De advieswaarden zijn gezondheidskundige grenzen voor de concentratie van verontreinigende stoffen in de buitenlucht en geluid in de buitenruimte. De WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit zijn: 10 µg/m^3 voor stikstofdioxide (NO_2), 15 µg/m^3 voor fijnstof (PM_{10}) en 5 µg/m^3 voor zeer fijnstof ($PM_{2,5}$).

Stof	Concentratie	Grenssteller
$PM_{2,5}$	5 µg/m3	WHO-advieswaarde
	25 µg/m3	EU-grenswaarde
PM_{10}	15 µg/m3	WHO-advieswaarde
	40 µg/m3	EU-grenswaarde
$N0_2$	10 µg/m3	WHO-advieswaarde
	40 µg/m3	EU-grenswaarde

6.2.1 Huidige situatie

6.2.1.1 PM 2,5

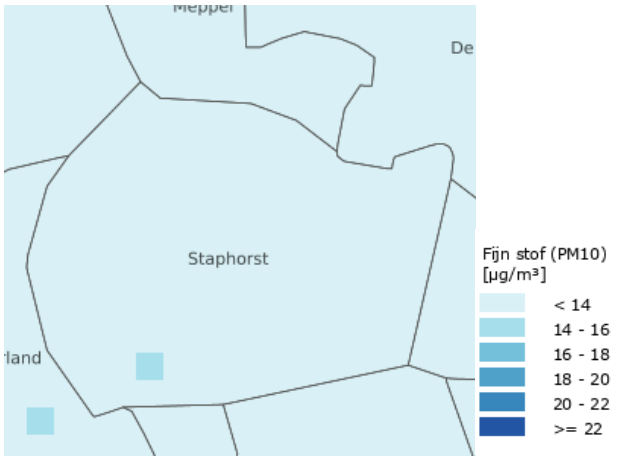
De PM2,5 concentratie in de gemeente ligt tussen de 7 en 9 microgram per kubieke meter. Aan de EU-grenswaarde wordt ruimschoots voldaan, aan de WHO-advieswaarde wordt niet voldaan. Deze advieswaarde wordt overigens nergens anders in Nederland behaald.

Figuur 6-1. PM 2,5 concentratie gemeente Staphorst (Bron: RIVM, 2025)

6.2.1.2 PM 10

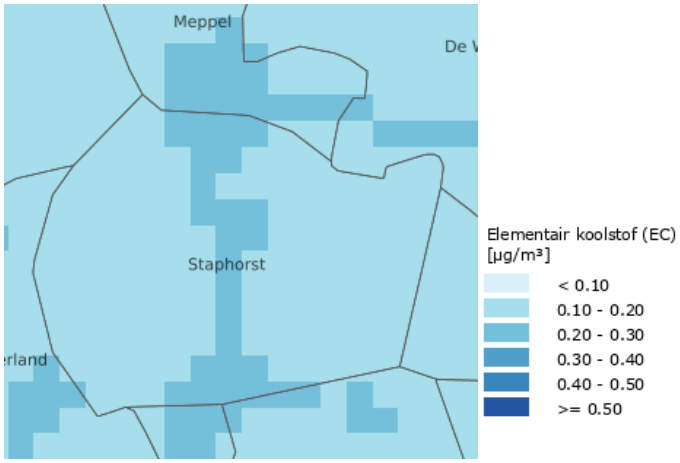
De concentratie PM10 ligt in zo goed als de volledige gemeente onder de 14 microgram per kubieke meter. Aan de EU-grenswaarde wordt ruimschoots voldaan, aan de WHO-advieswaarde wordt niet voldaan. Deze advieswaarde wordt overigens nergens anders in Nederland behaald.

Figuur 6-2. PM 10 concentratie gemeente Staphorst (Bron: RIVM, 2025

6.2.1.3 Roet

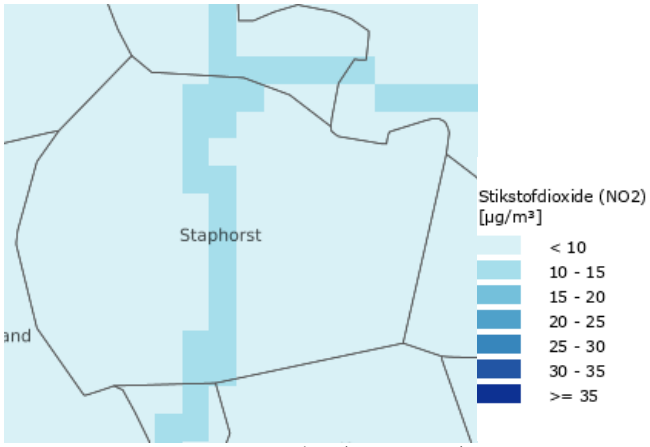
Roet is elementair koolstof (EC) en ontstaat uit de samenklontering van ultrafijnstof. Het is één van de fracties van fijnstof. Het wordt voor het grootste deel uitgestoten door wegverkeer. Uit onderzoek blijkt dat van alle fracties van stoffen in fijnstof, juist roet de meeste milieu- en gezondheidsschade kan veroorzaken. Er zijn echter geen wettelijke grenswaarden voor roet (EC) vastgesteld. Wel heeft de WHO informeel een gezondheidskundige richtwaarde benoemd van 1,03 µg/m3. In onderstaand figuur is de gemiddelde jaarconcentratie van roet weergegeven. Hieruit blijkt dat de concentratie binnen de gemeente grotendeels tussen de 0,1 en 0,2 bedraagt. Ron de snelweg A28 ligt het rond de 0,3 $m^{3.}$ Daarmee wordt voldaan aan de gezondheidskundige richtwaarde van de WHO.

Figuur 6-3. EC-concentratie gemeente Staphorst. (Bron: RIVM, 2025)

6.2.1.4 NO2

De concentratie NO2 ligt in Staphorst in het grootste deel van de gemeente onder de 10 microgram per kubieke meter. Echter rond de snelweg de A28 ligt de concentratie tussen de 10 en 15 microgram per kubieke meter. Dit is eveneens het gebied waar de meeste inwoners van de gemeente wonen.

Figuur 6-4. Concentratie NO2 in gemeente Staphorst. (Bron: RIVM, 2025)

6.2.2 Toekomstige situatie

Autonoom neemt de concentratie van luchtverontreinigende stoffen af. Volgens de NSL Monitoringstool neemt deze in de bebouwde kernen grofweg af tot waarden tussen de 14 en 17 µg/m3 voor stikstofdioxide en tussen de 15 en 16 µg/m3 voor fijnstof.

Autonoom is voor roet, in lijn met de afname van de uitstoot van stikstofdioxide, aan te nemen dat de uitstoot van roet afneemt doordat het wagenpark van Nederland geleidelijk aan zal elektrificeren. Fossielvrije industrie en duurzame verwarming dragen hier ook aan bij.

In 2024 is de trend van schoner wordende lucht reeds waar te nemen. Het gebruik van elektrische personenauto's is toegenomen, en personenauto's op fossiele brandstoffen zijn schoner geworden. Oudere, meer vervuilende, (vracht)auto's zijn worden minder gebruikt. Mogelijk onder druk van de milieuzones in verschillende steden in Nederland ('Berekening van effecten van milieuzones en zero-emissie zones', N.E Ligterink namens TNO, 26-4-2024). Dit verlaagt in grotere steden de concentraties luchtvervuilende stoffen en zorgt in resterende gebieden dat de achtergrondconcentraties verlagen.

Elektrisch vervoer produceert geen uitlaatgassen, en is geen directe bron van stikstof- en roetuitstoot. Elektrische wagens produceren echter nog steeds fijnstof. Door het vaak hogere gewicht van elektrische auto's en vrachtwagens is de bandenslijtage en bijbehorende fijnstofuitstoot hoger dan van equivalente fossiel vervoer. Een ander groot component van fijnstofuitstoot door auto's is remslijtage. Deze is bij elektrische auto's lager door gebruik van regeneratief remmen op de motor. Per saldo is de fijnstofuitstoot van elektrische personenauto's ongeveer 17% lager dan van equivalente fossiel aangedreven auto's (bron: Milieu Centraal, 2024).

6.3 Geur

Introductie
Geur belastende activiteiten zijn er in diverse vormen en daarbij kan hinder ontstaan. Geurhinder kan ontstaan door industriële activiteiten, landbouw of afvalverwerking en kan de leefbaarheid in woonomgevingen negatief beïnvloeden. Het is belangrijk om geurhinder te beperken om een aangename en gezonde leefomgeving te waarborgen.

Referentiekader
Omgevingswet

Een gemeente moet in het omgevingsplan rekening houden met de geur door activiteiten op geurgevoelige gebouwen. Dit volgt uit artikel 5.92 lid 1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) Klik hier voor uitleg over dit begrip. Dit is een invulling van een plicht die al geldt vanuit de Omgevingswet.

6.3.1 Huidige situatie

PM

6.3.2 Toekomstige situatie

PM

6.4 Bodemkwaliteit

Introductie
Bodemkwaliteit verwijst naar de gezondheid en het functioneren van de bodem, inclusief de aanwezigheid van voedingsstoffen, biodiversiteit en de capaciteit om planten te ondersteunen. Goede bodemkwaliteit is essentieel voor landbouw, natuur en het voorkomen van verontreiniging, wat bijdraagt aan een duurzame en gezonde leefomgeving. De kans om ziek te worden van bodemverontreiniging is laag, omdat de kans om hieraan blootgesteld te worden niet vaak voorkomt. Toch is het van belang om inzicht te krijgen in de huidige verontreinigingscontouren wanneer er ingrepen gedaan worden in de fysieke ruimte. Door bodemonderzoek en bodemsanering worden verontreinigde stoffen in de ondergrond inzichtelijk gemaakt en worden risico's voor mens en milieu weggenomen.

Referentiekader
Omgevingswet
Onder de Omgevingswet is er sprake van zorgplichten, bodembeschermingsrecht en normenkaders. De zorgplicht verplicht iedereen bij (dreigende) bodemverontreiniging of aantasting tot het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd. Dit gaat zowel om het voorkomen als het ongedaan maken van verontreinigingen en aantastingen.

Er daarnaast zogenaamde 'Voorkeurswaarden' en 'Maximale waarden'. De 'Voorkeurswaarde' (voor een bepaald bodemgebruik) is gelijk aan de oude normen uit de Regeling voor 'Achtergrondwaarde (AW2000)', 'Wonen' en 'Industrie'. De 'Maximale waarde' is gelijk aan de huidige waarden die voor het spoedcriterium van de Wet bodembescherming werden gebruikt. Tussen de 'Voorkeurswaarde' en 'Maximale waarde' hebben gemeenten de ruimte om eigen beleid te maken. Dit moet worden onderbouwd door de betreffende gemeente.

6.4.1 Huidige situatie

PM – volgende versie, gegevens nu onbekend

6.4.2 Toekomstige situatie

PM – volgende versie, gegevens nu onbekend

6.5 Licht

Introductie
Lichthinder is een steeds belangrijker aspect. De biologische klok van mensen, en het natuurlijke ritme van de dag en nacht zijn belangrijk voor het gezond kunnen functioneren van mensen en dieren. Het opkomen en ondergaan van de zon bepalen wanneer men behoefte krijgt te slapen en wanneer de natuurlijke activiteit afneemt. Wanneer

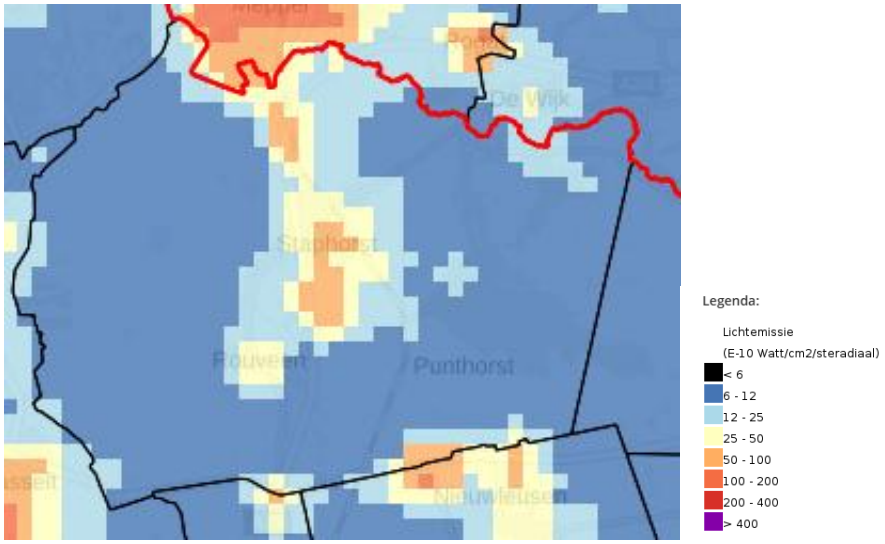
deze biologische klok verstoord wordt door excessief nachtelijk kunstlicht in de leefomgeving kunnen slaappatronen verstoord raken. Verstoorde slaap kan verschillende negatieve gezondheidseffecten veroorzaken of versterken. Overmatige of ongewenste kunstmatige verlichting kan slaapverstoring en andere gezondheidsklachten veroorzaken, evenals invloed uitoefenen op flora en fauna. Lichtvervuiling ontstaat door overmatig gebruik van kunstlicht, zoals straatverlichting en reclameborden. Dit kan het natuurlijke dag- en nachtritme van mensen en dieren verstoren, en astronomische waarnemingen bemoeilijken. Daarnaast is er sprake van horizonvervuiling waarbij het gaat om de zichtbaarheid van licht op grotere afstanden. Beheersing van lichtvervuiling en waarborgen van donkerte zijn daarom belangrijk voor het welzijn van mens en dier.

Referentiekader

Voor het milieuaspect Lichthinder is er geen specifiek wettelijk referentiekader. De hemelhelderheid is een maat voor hoe donker het 's nachts is. Het betreft de luminantie (lichtsterkte per oppervlakte-eenheid) in het punt aan de hemel als je recht omhoogkijkt (het zogenaamde Zenit). Vooral door de hoeveelheid kunstmatige verlichting kan de luminantie sterk variëren in Nederland. De hemelhelderheid wordt uitgedrukt in het aantal zichtbare sterren bij een onbewolkte nacht. Een tweede factor in het kader van lichthinder is lichtemissie. De lichtemissie is de bronuitstoot van licht, uitgedrukt in E-10 Watt/cm2/steradiaal.

6.5.1 Huidige situatie

De meeste lichtemissie is zichtbaar rond het dorp Staphorst en daarnaast ook rond de infrastructuur zoals de snelweg A28. In de buitengebieden is weinig lichtemissie. De concentratie lichtemissie ligt echter ook in het dorp nog laag in vergelijking met de buurgemeenten en andere gebieden in Nederland.

Figuur 6-5. Lichtvervuiling gemeente Staphorst (Bron: RIVM, 2020

6.5.2 Toekomstige situatie

Naar verwachting zal er in de gemeente Staphorst woningbouw en bouw van bedrijvigheid plaatsvinden, met bijkomende infrastructuur. Hiermee zal de lichtemissie in principe toenemen ten opzichte van de huidige situatie.

6.6 Geluid

Introductie

Geluid is een belangrijke factor in de leefomgeving, met directe gevolgen voor het welzijn en de gezondheid van mens en dier. Hard of specifiek geluid kan zorgen voor overlast. Geluidsoverlast door wegverkeer, industrie, trein en luchtvaart kan de levenskwaliteit verminderen en heeft negatieve effecten op de gezondheid van mensen. Daarbij kunnen deze geluidsbronnen ook nog een cumulatief effect hebben. Geluidoverlast kan bijvoorbeeld leiden tot slaapverstoring, een verhoogd risico op hart- en vaatziekten andere gezondheidsklachten bij omwonenden.
Dit hoofdstuk behandelt de verschillende geluidsbronnen die de regio beïnvloeden, zoals wegverkeerlawaai, spoorweglawaai, luchtvaartgeluid en cumulatief geluid. De beoordeling van wegverkeerlawaai richt zich op de geluidsbelasting veroorzaakt door het verkeer op de grote wegen, terwijl spoorweglawaai en luchtvaartgeluid de impact van transportmodi op de omgevingen rondom spoorlijnen en luchthavens belichten. Cumulatief geluid, dat het resultaat is van de gecombineerde geluidsbronnen, is ook onderzocht, omdat het een belangrijk aspect is voor de algehele geluidsbelasting in een gebied. De beoordeling biedt inzicht in de mate van geluidsoverlast in de regio en de mogelijke effecten op de gezondheid van de bewoners.

Referentiekader

Omgevingswet

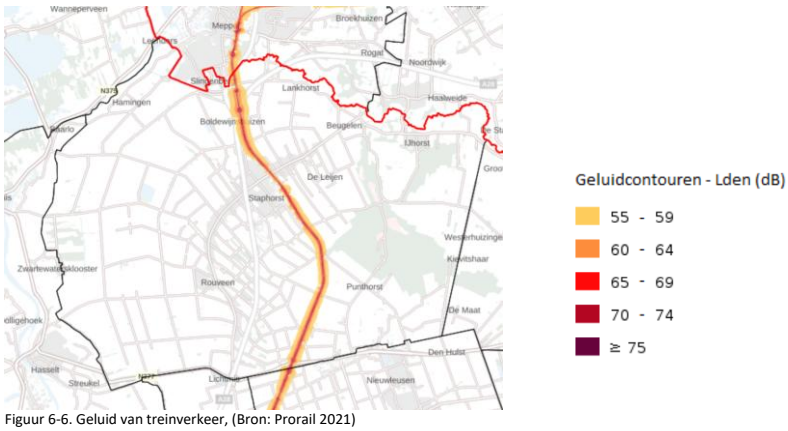
In onderstaande tabel zijn de wettelijke, Nederlandse standaard- en ontheffings (grens)waarden voor geluidsbelasting Lden (level day, evening, night) per geluidsbron aangegeven. Deze waarden gelden als maximale waarden voor de geluidsbelasting ‘op de gevel’ van woningen. Voor andere, niet geluidgevoelige functies, gelden net iets hogere waarden. Boven de grenswaarden is het verplicht geluidmitigerende maatregelen te treffen. Tussen de standaard- en grenswaarden is het verplicht te onderzoeken welke doelmatige en realistische maatregelen er getroffen kunnen worden. De Nederlandse standaard- en grenswaarden zijn opgenomen in tabel 5.78t en 5.78u van de Omgevingswet.

Type	Juridische standaardwaarde	Juridische maximale ontheffingswaarde	WHO maximale advieswaarde
Industrie	50 dB Lden 40 dB Lnight	55 dB(A)	-
Spoorweg	55 dB Lden	65 dB Lden	54 dB (44 dB in de nachturen)
Wegverkeer	50 dB Lden (provinciale en rijskwegen) 53 dB Lden (gemeente- en waterschapswegen)	60 dB Lden (provinciale en rijskwegen) 70 dB Lden (gemeente- en waterschapswegen)	53 dB (45 dB in de nachturen)
Cumulatief	-	-	-

6.6.1 Huidige situatie

Spoor

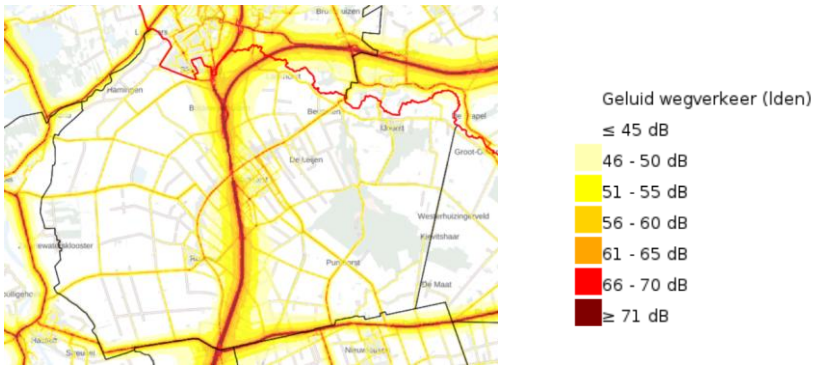
Langs het spoor is er sprake van verhoogde geluidsbelasting. Zeer dichtbij het spoor ligt de geluidsbelasting rond de juridische maximale ontheffingswaarde. Echter, op zo’n geringe afstand van het spoor zijn er geen huizen binnen de straal van geluid waarbij de juridische maximale ontheffingswaarde wordt overschreden. Op het punt waar het spoor de streek doorkruist, is de geluidsbelasting minder dan in het buitengebied. In dit bewoonde gebied zijn maatregelen genomen om de geluidsbelasting voor omwonenden te verminderen.

Figuur 6-6. Geluid van treinverkeer, (Bron: Prorail 2021)

Weg

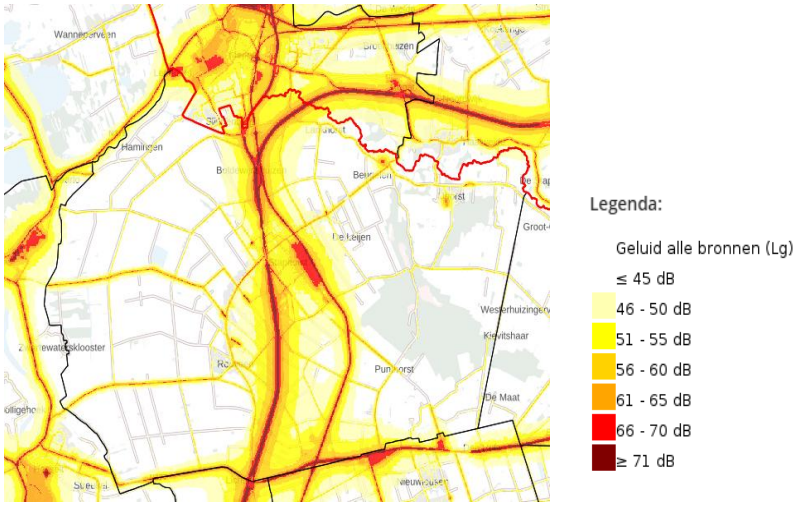
Bij zowel de rijksweg A28 als de gemeenteweg zijn er enkele huizen met een geluidsbelasting van 61 tot 65 dB door het wegverkeer. Dit ligt boven de juridisch maximale ontheffingswaarde. De snelweg A28 doorkruist het centrum van Staphorst, waardoor relatief veel huishoudens te maken hebben met geluidsbelasting van het wegverkeer. Deze belasting blijft echter grotendeels onder de juridisch maximale ontheffingswaarde.

Figuur 6-7. Geluid wegverkeer, (Bron: RIVM, 2022)

Cumulatief geluid

In de volgende figuur is aangegeven wat het gemiddelde cumulatieve jaargeluidsniveau is van wegverkeer, treinverkeer, vliegtuigen, industrie en windturbines. Uit de kaart blijkt dat de A28 zorgt voor de meeste geluidsbelasting in de gemeente (66-70 en>71 dB). Ook komt er geluidhinder vrij door het spoor (66-70dB). Het spoor ligt in het deel van de gemeente dat minder dicht bevolkt is. De snelweg gaat echter door het dichtbevolkte gebied heen, hierdoor treft de geluidsoverlast van de snelweg ook relatief veel bewoners.

Figuur 6-8. Cumulatief omgevingsgeluid, (Bron: RIVM, 2020)

6.6.2 Toekomstige situatie

Een algemene landelijke trend is dat de geluidbelasting als gevolg van gemotoriseerd verkeer op individuele schaal steeds verder afneemt. Dit komt door stiller wordende motoren, maar ook door de steeds grotere toepassing van stil asfalt. Per rijdende auto wordt de geluidsbelasting dus minder. Ruimtelijke ingrepen, zoals geluidschermen. Daarentegen neemt het aantal inwoners, woningen en auto's in Nederland toe en neemt zodoende de hoeveelheid verkeer en potentiële gehinderden toe. Door deze verwachte toename aan de hoeveelheid verkeer neemt de totale geluidsbelasting ondanks geluidsbeperkende maatregelen mogelijk niet af. Bovendien neemt de frequentie op de spoorlijnen door de gemeente de komende jaren ook toe – er gaan waarschijnlijk meer treinen rijden om het toenemende reizigersaanbod te vervoeren.

6.7 Trends en ontwikkelingen

- Europese bodemstrategie: In 2021 heeft de EU een nieuwe bodemstrategie uiteengezet. De doelen van deze strategie zijn dat in 2050:
    - Alle bodem-ecosystemen gezond en weerbaar zijn, zodat ze geschikt zijn voor hun beoogde gebruik;
    - Er geen nettoverlies van natuurlijke- en landbouwgrond is en dat bodemvervuiling op een niveau is dat het geen negatieve effecten heeft op menselijke gezondheid en ecosystemen;
    - Bodembescherming, beheer en herstel de norm is.
- De EU-bodemstrategie bevat diverse acties om bodems gezond en duurzaam te maken. De kernacties richten zich op het bevorderen van duurzaam bodembeheer. Ook wordt gewerkt aan specifieke regelgeving voor bodemgezondheid en het herstel van gedegradeerde bodems. Daarnaast worden stappen ondernomen om de verdroging van wetlands en veengebieden tegen te gaan, wat bijdraagt aan de klimaatdoelen. Verwoestijning moet ook worden tegengegaan. Verder beoogt de strategie hergebruik van schone grond te stimuleren en richt het zich op betere monitoring en onderzoek naar bodemgezondheid om beleid en besluitvorming te ondersteunen.
- Het kabinet streeft ernaar om in 2030 te voldoen aan de WHO-advieswaarden. De Monitor NOVI 2022 (PBL 2022) laat zien dat de WHO-advieswaarde voor fijnstof ($PM_{2,5}$) in 2020 nog nergens in Nederland werd gehaald. En ruim 6 miljoen mensen in Nederland zijn blootgesteld aan geluidsniveaus boven de WHO-advieswaarde van 53 dB (L_{den}) voor wegverkeer.

- Strengere normen in 2050: De verwachting is, dat in 2050, in lijn met het zero-pollution beleid van de EU, er voldaan moet worden aan de WHO 2021 waarden. Dit zal nog meer inspanningen vragen om een betere luchtkwaliteit te bewerkstelligen.
- De vermenging van de onderwereld en de bovenwereld heeft niet alleen negatieve economische en maatschappelijke gevolgen, maar ook een negatieve impact op de veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. Zo is er milieucriminaliteit in de vorm van mestfraude, illegale handel in en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, afvalcriminaliteit en gesjoemel met bodem- en grondstromen. Dit vormt een bedreiging voor onze bodem- en waterkwaliteit. Ook lijdt het streven naar een circulaire en duurzame economie onder de fraude op het gebied van bijvoorbeeld olie, afval en koelmiddelen. Om ondermijning tegen te gaan worden er door de provincie en gemeenten diverse acties ondernomen. De OD signaleert actief ondermijnende activiteiten bij het openbaar ministerie. Ook zet de OD regionaal en eenduidig in op de aanpak van ondermijning (Bibob, integrale acties en handhaving).
- De uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) moet worden teruggedrongen vanwege de schadelijke effecten op ons milieu en de leefomgeving. ZZS zijn stoffen die bijvoorbeeld kanker- verwekkend zijn of de voortplanting kunnen beïnvloeden. Het is een belangrijk thema dat inmiddels steeds meer maatschappelijke, bestuurlijke en media-aandacht krijgt. In Overijssel draait in dit kader ook een project ‘Plan van aanpak Harmonisatie ZZS Overijssel’
- Een aantal nieuwe wettelijke verplichtingen worden voorzien die hun gevolgen zullen hebben voor het (milieu)werkveld. Zo stelt de *Wet basisregistratie ondergrond* eisen aan eenduidige, betrouwbare data en informatie over de ondergrond van Nederland. De Basisregistratie ondergrond draagt bij aan de hoogwaardige informatievoorziening die nodig is voor de uitvoering van de Omgevingswet.
- De *Richtlijn Industriële Emissies* is herzien, waardoor meer bedrijven onder deze richtlijn vallen, emissiegrenzen zijn verlaagd en deze bedrijven moeten aantonen hoe ze gaan transformeren naar circulair en klimaatneutraal.
- De Europese richtlijn *Kaderrichtlijn Water* heeft tot doel om de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa op orde brengen en gaat gevolgen hebben voor het toezicht, de handhaving en handhaving.
- In de woondeal voor Overijssel (2022) is bepaald dat tot 2030 minimaal 28.000 woningen worden gebouwd. De ambitie van de provincie Overijssel ligt met 40.000 woningen nog hoger. De focus lig daarbij weliswaar buiten Staphorst. Maar ook hier geldt een opgave. Dat zal zorgen voor een toename in aanvragen voor vergunningen vanaf 2026. Daarnaast neemt de vraag naar gasloze systemen, zoals warmtepomen, toe, net zoals toezicht op bodemenergiesystemen.

6.8 Conclusie en aandachtspunten

- Milieu speelt wisselend als in de gemeente Staphorst. In de gemeente is sprake van aanzienlijke geluidsproductie, afkomstig van diverse bronnen. Daarentegen is de luchtkwaliteit relatief goed en is er nauwelijks sprake van Lichthinder. Geur en Bodemkwaliteit zijn onderwerpen die spelen, gelet op de bedrijvigheid in de gemeente (agrarische bedrijvigheid en industrie nabij Meppel), alleen gegevens zijn op dit moment niet bekend.
- De Luchtkwaliteit in Staphorst voldoet aan de Europese normen, maar niet aan de WHO normen. In de toekomstige situatie is de verwachting dat de luchtkwaliteit verder verbetert, maar daarentegen zullen de normen ook strenger worden. (opgave rekening houden met (strengere normen) luchtkwaliteit).
- Staphorst heeft geluidsbronnen van weg en treinverkeer, met name rondom de kern Staphorst. Zonder maatregelen aan deze geluidbronnen wordt de potentiële hinder op (bestaande) woningen en andere geluidgevoelige objecten als gevolg hiervan groter. (opgave rekening houden met (extra) geluidhinder).
- Lichthinder is op dit moment verwaarloosbaar, in vergelijking met de omgeving van de gemeente. (opgave bescherming situatie donkerte)

7. Veiligheid

7.1 Introductie

Veiligheid is een essentieel thema dat de bescherming van mensen en eigendommen omvat. Het richt zich op het voorkomen van risico's en het minimaliseren van schade door verschillende bedreigingen. Drie belangrijke subthema's binnen veiligheid zijn omgevingsveiligheid, verkeersveiligheid en hoogwaterveiligheid.

Thema	Aspect
Veiligheid	Omgevingsveiligheid
	Verkeersveiligheid
	Hoogwaterveiligheid

Versiebeheer

PM -gereserveerd

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Omgevingsveiligheid		n.v.t..eerste versie LOF	Register Externe Veiligheid	2024
Verkeersveiligheid		n.v.t..eerste versie LOF	SWOV	2024
Hoogwaterveiligheid		n.v.t..eerste versie LOF	RWS	2024

7.2 Omgevingsveiligheid

Introductie

In de samenleving zijn er diverse gevaarlijke bronnen die potentieel risico's met zich meebrengen, waarbij onvoorzichtigheid of falen in veiligheidsmaatregelen ernstige gevolgen kunnen hebben. Denk aan de opslag van potentieel gevaarlijke materialen zoals vuurwerk, chemicialien en gasflessen, transport van gevaarlijke stoffen. Onjuiste opslag, ongevallen tijdens transport, chemische reacties of storingen in apparatuur kunnen leiden tot branden, explosies of giftige vrijgaves.

Omgevingsveiligheid gaat de impact van activiteiten in de leefomgeving op de veiligheid van mensen. Specifieker gaat het over de kans dat mensen kunnen komen te overlijden door een calamiteit met gevaarlijke stoffen (opslag, productie, transport).

Referentiekader

Omgevingswet

In de Omgevingswet en de Amvb's zijn voorschriften opgenomen ten behoeve van plaatsgebonden risico van activiteiten en voor aandachtsgebieden. In het kader van omgevingsveiligheid worden drie aandachtsgebieden onderscheiden:

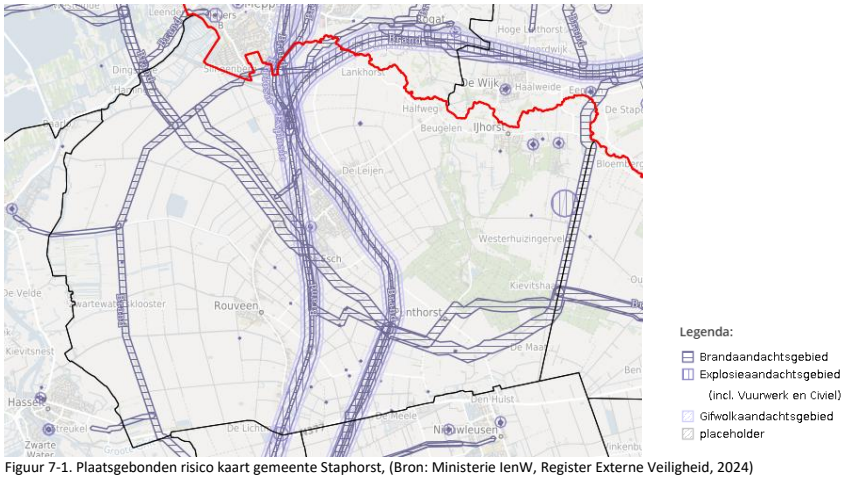
- Brandaandachtsgebied van circa 30 meter bij een weg of spoorlijn (plasbrand of fakkelbrand)
- Explosieaandachtsgebied van circa 200 meter bij een weg of spoorlijn
- Gifwolkaandachtsgebied van mogelijke enkele kilometers

De grootte van een aandachtsgebied hangt erg af van een hoeveelheid de activiteit, de gevaarlijke stof en andere factoren.

7.2.1 Huidige situatie

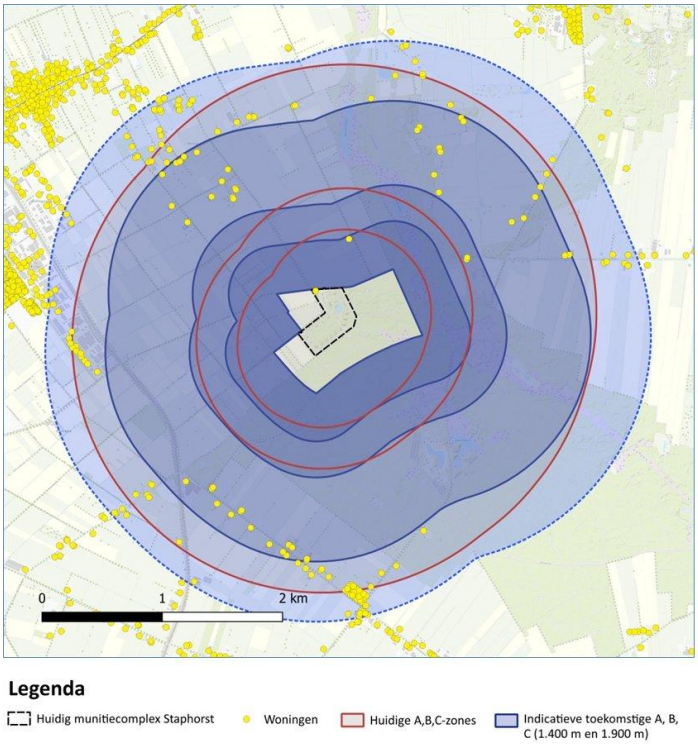
In de onderstaande figuur zijn de brandaandachtsgebieden en explosieaandachtsgebieden aangegeven. Op de kaart ziet u gekleurde vlakken. Dit zijn aandachtsgebieden rond activiteiten met gevaarlijke stoffen. Aandachtsgebieden zijn gebieden die zichtbaar maken waar mensen binnenshuis, zonder aanvullende maatregelen, onvoldoende beschermd zijn tegen de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen. Dat betekent dat zich binnen dat gebied bij een ongeval met gevaarlijke stoffen levensbedreigende gevaren voor personen in gebouwen kunnen voordoen. Ook al is de kans daarop klein (Atlas leefomgeving, 2023).

De gevaarlijke bronnen, naast wegen of de spoorlijn, bestaan veelal uit opslagplaatsen, brandstoftanks (tankstation), opslagtanks voor gas of aardgasstations.

Figuur 7-1. Plaatsgebonden risico kaart gemeente Staphorst, (Bron: Ministerie IenW, Register Externe Veiligheid, 2024)

Naast ‘reguliere’ risicofactoren is er in de gemeente Staphorst ook een munitiedepot van Defensie aanwezig, met bijbehorende risicocontouren.

Figuur 7-2 Munitiedepot van Defensie met A,B,C contouren. Bron: gemeente Staphorst 2024.

7.2.2 Toekomstige situatie

De toekomstige situatie in de gemeente Staphorst is dynamisch en zal mogelijk veranderen door nieuwe ontwikkelingen, zoals de groei van de woningbouw en bedrijventerreinen. Dit kan leiden tot een toename van risico’s, vooral in gebieden die zich binnen de bestaande aandachts- en risicovolle zones bevinden, zoals brandaandachtsgebieden en explosieaandachtsgebieden. De uitbreiding van woonwijken en de bijbehorende infrastructuur kan bovendien de blootstelling aan risicobronnen zoals gevaarlijke stoffen en hoogspanningsleidingen vergroten. Aangezien de vraag naar elektriciteit in verband met de energietransitie en woningbouw toeneemt, zullen er mogelijk meer hoogspanningsleidingen en transformatorhuisjes in woonwijken worden geplaatst.

7.3 Verkeersveiligheid

Introductie

Verkeersveiligheid verwijst naar de mate waarin iedereen veilig kan deelnemen aan het verkeer. Het waarborgen van verkeersveiligheid is essentieel om ongevallen te voorkomen en een veilige leefomgeving voor alle weggebruikers te creëren en om zo het aantal verkeersslachtoffers te verminderen en de veiligheid van wegen, voertuigen en bestuurders te verbeteren.

Referentiekader

Omgevingswet

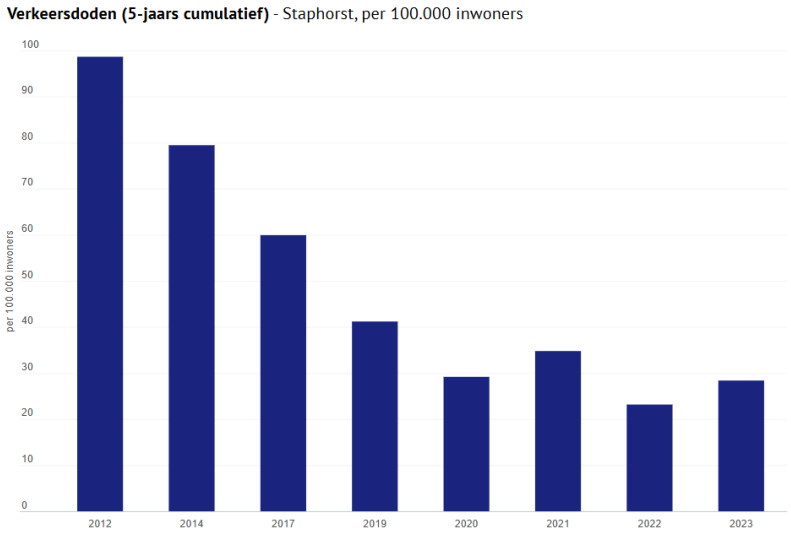
Overheden moeten verkeersveiligheid meewegen bij het inrichten van de fysieke leefomgeving. Er zijn een paar instructieregels van het Rijk. Provincies en gemeenten kunnen hun maatregelen veelal zelf invullen.

7.3.1 Huidige situatie

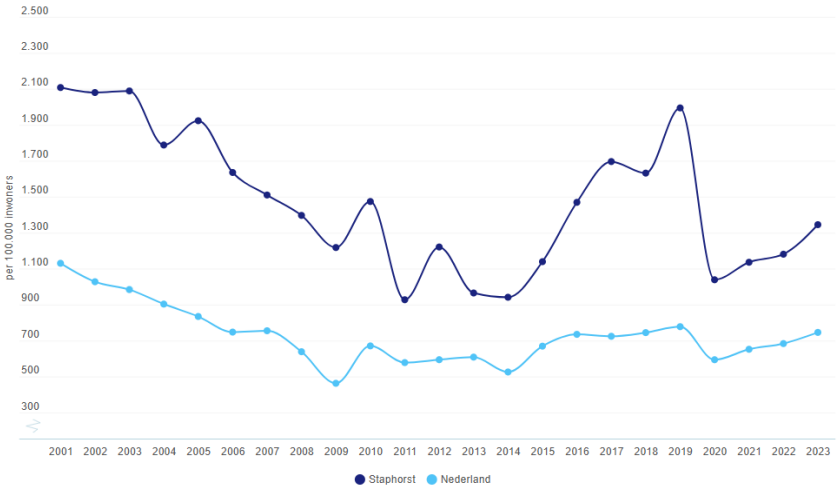
De verkeersveiligheid is beschreven aan de hand van het aantal ongevallen en verkeersdoden in de gemeente. In de onderstaande figuur is de ontwikkeling van het aantal ongevallen over tijd weergegeven van 2001-2023. In alle jaren ligt het aantal ongevallen per 100.000 inwoners in de gemeente Staphorst hoger dan het gemiddelde voor Nederland.

Daarnaast is het aantal verkeersdoden in Staphorst per 100.000 inwoners altijd hoger geweest dan het landelijk gemiddeld. Het verschil met het landelijk gemiddeld is in de afgelopen jaren wel verminderd.

Bij zowel het aantal verkeersdoden als het aantal verkeersgewonden moet er een kanttekening bij geplaatst worden. Voor een kleine gemeente als Staphorst geeft een drukke snelweg als de A28 een vertekend beeld van het aantal verkeersdoden en verkeersongevallen.

Figuur 7-3. Aantal verkeersdoden per 100.000 inwoners gemeente Staphorst. (Bron: SWOV, 2024)

Figuur 7-4. Aantal verkeersongevallen per 100.000 inwoners gemeente Staphorst. (Bron: SWOV, 2024)

In onderstaande tabellens zijn het aantal verkeerslachtoffers in de afgelopen vijf jaren in de gemeente Staphorst weergegeven zonder de rijkswegen.

Tabel 7-1, aantal verkeersslachtoffers Staphorst buiten de rijkswegen (Bron: viastat, 2025)

Slachtoffers per jaar				
Jaar	**Ongevallen**	**Slachtoffers**	**Gewonden**	**Dodelijk**
2020	59	13	13	0
2021	69	13	11	2
2022	66	21	19	2
2023	71	11	11	0
2024	65	17	17	0
Totaal	265	58	54	4
Gemiddeld	66	15	14	1

Het aantal verkeersslachtoffers en verkeersongevallen is in de afgelopen vijf jaren stabiel gebleven is te zien in Tabel 7-1.

Tabel 7-2, aantal verkeersslachtoffers naar wegcategorie (Bron: viastat, 2025)

Wegcategorie	Aantal		Aandeel	
Wegcategorie	Ongevallen	Slachtoffers	Ongevallen	Slachtoffers
Totaal	265	58		
15 km/u	0	0	0%	0%
30 km/u	19	6	7%	10%
50 km/u	65	16	25%	28%
60 km/u	106	32	40%	55%
70 km/u	0	0	0%	0%
80 km/u	13	2	5%	3%
N.B.	62	2	23%	3%

De meeste van deze verkeersslachtoffers zijn op 60km/h wegen gevallen.

7.3.2 Toekomstige situatie

Het verkeer neemt de komende jaren autonoom toe. De landelijke trend is dat er elk jaar meer en meer motorvoertuigen de weg op gaan. Daarnaast neemt ook de frequentie op het spoor toe. Het gevolg van de toename van verkeer is dat de druk op de bestaande infrastructuur zal toenemen. De spitsperioden worden langer en doorstroming op de kruispunten gaat langzaamaan achteruit. Daarnaast zal in Staphorst het inwonersaantal en aantal bedrijven in Staphorst toenemen. Inherent hieraan is een toename van de verkeersintensiteiten. Het aantal verkeersongevallen zal naar verwachting zodoende toenemen. Vooral in de kernen waar meer niet-gescheiden verkeerstromen aanwezig zijn.

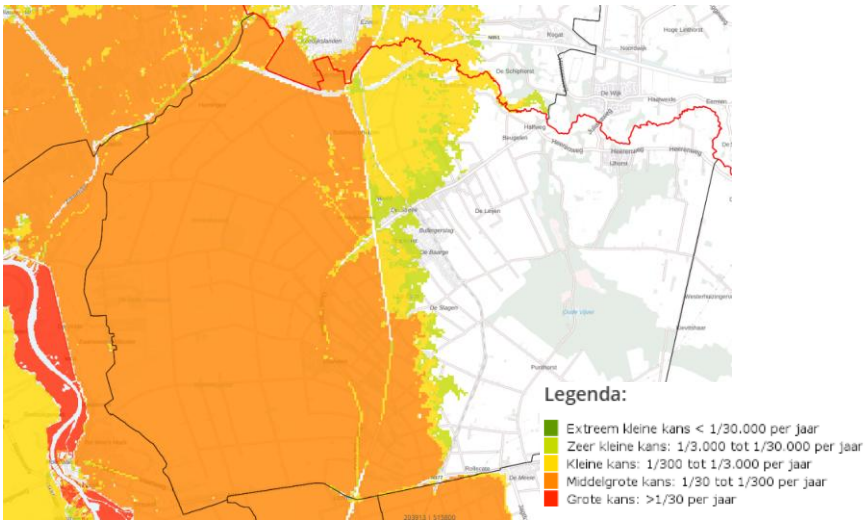
7.4 Hoogwaterveiligheid

Introductie
In de 20e eeuw is de zeespiegel in Nederland circa 20 centimeter gestegen. Voor de toekomst (het jaar 2100) gaat het KNMI uit van een zeespiegelstijging tussen de 34 en 125 centimeter. Door klimaatverandering warmt de aarde op, smelten gletsjers en wordt het zeewater warmer. Smeltwater stroomt de rivieren en de zee in. Warmer water zet uit waardoor de zeespiegel stijgt. Het risico op overstromingen neemt toe door stijging van de zeespiegel. Daarnaast zorgt intense regenval ervoor dat rivieren en meren in korte tijd veel water moeten verwerken waardoor het risico op overstroming van de rivier of het meer toeneemt.
Hoogwaterveiligheid betreft de bescherming van mensen tegen overstromingen door middel van waterkeringen zoals dijken, dammen en stormvloedkeringen. Het doel is om overstromingen te voorkomen en zo de veiligheid van mensen en eigendommen te waarborgen. Dit omvat ook het beheer en onderhoud van deze waterkeringen om hun betrouwbaarheid te garanderen.

Referentiekader
Omgevingswet
De bescherming in het kader van de hoogwaterveiligheid ligt bij het Rijk en de waterschappen. In relatie de gemeentelijke ruimtelijke praktijk kijken we in dit geval naar het overstromingsrisico als indicator. De verandering van de kans op een overstroming vanuit zee, meer of rivier.

7.4.1 Huidige situatie

Figuur 7-5 laat de kans zien dat er een overstroming plaatsvindt in de gemeente Staphorst. Hoe roder de kleur in de kaart, hoe groter de kans dat er een overstroming kan plaatsvinden vanuit zee, meren of de grote rivieren. De kans op overstromingen is grofweg in twee delen van de gemeente te bezien. In het westen is de kans ‘middelgroot’ en in het oosten is de kans ‘extreem klein’. Dit heeft te maken met de hoogte opbouw van Staphorst en de positie ten opzichte van de waterpartijen.

Figuur 7-5. Gemeente Staphorst, gebieden met kleine kans op overstroming. (Bron: Atlas leefomgeving – RWS 2024)

7.4.2 Toekomstige situatie

In de 20e eeuw is de zeespiegel in Nederland circa 20 centimeter gestegen. Voor de toekomst (het jaar 2100) gaat het KNMI uit van een zeespiegelstijging tussen de 34 en 125 centimeter. Door klimaatverandering warmt de aarde op, smelten gletsjers en wordt het zeewater warmer. De kans op een overstroming wordt groter door klimaatverandering. Door het warmer worden van de aarde stijgt de zeespiegel verder en neemt de intensiteit van buien toe waardoor rivieren een grotere piekafvoer hebben (bron: KNMI).

De verwachting voor overstromingen in Staphorst tegen 2040 is dat de kans op overstromingen zal toenemen door klimaatverandering. Extreme neerslag en hogere waterstanden kunnen leiden tot een verhoogd risico op overstromingen, vooral in laaggelegen gebieden. In Staphorst zullen de gebieden die op dit moment gevoelig zijn voor overstromingen daarmee nog gevoeliger worden voor overstromingen, dit is het westelijk deel van de gemeente. Het oostelijk deel zal minder snel gevoeliger worden voor overstromingen.

Het ministerie van Defensie is samen met de gemeente in overleg over de mogelijke uitbreiding van het munitiedepot. In december 2024 heeft de gemeente Staphorst haar voorstel voor grootschalige munitieopslag binnen de gemeente ingediend. Hierbij is aan de rijksoverheid gevraagd om mee te denken over een verantwoorde inpassing van het depot, met respect voor zowel de veiligheid als de natuurwaarden in het gebied.

7.5 Trends en ontwikkelingen

- Toename transport van gevaarlijke stoffen: Het transport van gevaarlijke stoffen over de weg, per spoor en via buisleidingen neemt toe. Dit verhoogt de kans op incidenten, vooral in gebieden met intensief vervoer. Het RIVM rapporteert dat het aantal incidenten met gevaarlijke stoffen in 2022 licht is gestegen ten opzichte van eerdere jaren.
- Uitbreiding munitiedepot: het ministerie van defensie is met de gemeente in overleg over de uitbreiding van het munitiedepot.
- Overwegen omgevingsveiligheid energietransitie: In het kader van de energietransitie worden nieuwe technieken toegepast om de elektriciteits- en warmtevoorzieningen te verduurzamen. Deel van de transitieopgave is het opslaan van elektriciteit in accu's. Buiten elektrische auto's worden grootschalige

batterijen voor elektriciteitsopslag bij opweklocaties steeds meer ingezet. Thuisaccu's worden in de toekomst ook betaalbaarder en aantrekkelijker voor huishouden met eigen energie-opwek. Accu's zijn moeilijk blusbaar bij brand. Met name in bewoonde gebieden is dit dan ook een veiligheidsrisico. Waterstof zal in de toekomst een grotere rol krijgen als energiedrager. Waterstof is zeer licht ontvlambaar en explosief. Transport van waterstof door buisleidingen brengt nieuwe risicocontouren met zich mee.

- Toename hoogspanningsleidingen en transformatorhuisjes: In het kader van de energietransitie en woningbouwopgave neemt de vraag naar elektriciteit in Nederland toe. In veel gebieden is al sprake van netcongestie, waarbij het elektriciteitsnet de vraag en aanbod van stroom niet kan verwerken waardoor vragers van elektriciteit niet afdoende stroom kunnen ontvangen. De uitbreiding van het elektriciteitsnet heeft als gevolg dat er meer hoogspanningsleidingen worden aangelegd. Daarnaast wordt er verwacht dat er tot 2040 ongeveer 48.000 extra transformatorhuisjes in woonwijken geplaatst moeten worden. Wanneer er aan het voorzorgbeleid wordt voldaan levert dit geen nieuwe gezondheidsrisico's op.
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030: In het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030) wil de Rijksoverheid de (groeiende) behoefte aan mobiliteit accommoderen en gelijktijdige verbetering van de veiligheid en leefbaarheid bewerkstelligen. De belangrijkste instrumenten daarvoor zijn:
    - Beter benutten van bestaande infrastructuur;
    - Beprijzen van mobiliteit door variabiliseren en differentiëren van de kosten;
    - Nieuwe infrastructuur bouwen waar knelpunten blijven bestaan.

  Het doel op het gebied van verkeersveiligheid is een permanente verbetering van de verkeersveiligheid door reductie van het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden:
    - Nul verkeersslachtoffers in 2050;
    - De grootste risico's zijn tegen 2030 teruggedrongen;
    - Per thema meetbare resultaten voor 2030 geformuleerd op basis van risico-indicatoren en het ontwikkelen van SPI's.

7.6 Conclusie en aandachtspunten

- Staphorst heeft relatief veel aandachtsgebieden voor Omgevingsveiligheid. Zowel buisleidingen, transport van gevaarlijke stoffen over weg en spoor, een munitiedepot en diverse risicovolle activiteiten. Dit verreist een zorgvuldige afweging van gezondheidsrisico's (opgave omgevingsveiligheid).
- De verkeersveiligheid is en blijft een aandachtspunt. Het aantal verkeersongevallen zal naar verwachting toenemen. Vooral in de kernen waar meer niet-gescheiden verkeerstromen aanwezig zijn (opgave druk op verkeersveiligheid).
- Vooral in het westelijke deel van de gemeente Staphorst is er potentieel overstromingsrisico. De verwachting is dat het overstromingsrisico zal toenemen door klimaatadaptatie (opgave risico's waterveiligheid).

8. Gezonde omgeving

8.1 Introductie

Een gezonde omgeving is essentieel voor het welzijn van mensen en de kwaliteit van leven. Het omvat verschillende aspecten zoals groen-, sport- en beweegvoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Door aandacht te besteden aan deze factoren kunnen we een omgeving creëren die bevorderlijk is voor zowel fysieke als mentale gezondheid. Dit draagt bij aan een duurzamere en gezondere samenleving.

Thema	Aspect
Gezonde omgeving	Sporten en bewegen
	Gezonde openbare ruimte

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Sporten en bewegen		n.v.t..eerste versie LOF	Sportenbwegencijfers.nl	2022
Gezonde openbare ruimte		n.v.t..eerste versie LOF	Sportenbewegencijfers.nl, mulierinstituut	2022

8.2 Sporten en bewegen

Introductie
Regelmatige lichaamsbeweging is cruciaal voor een goede gezondheid en helpt bij het voorkomen van chronische ziekten. Het stimuleren van sporten en bewegen in de openbare ruimte kan de algehele gezondheid van de bevolking verbeteren.

Referentiekader
Sporten en bewegen hebben geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema gezonde omgeving. We kijken in dit geval naar de beweegrichtlijn.

8.2.1 Huidige situatie

De beweegrichtlijn adviseert volwassenen wekelijks ten minste twee en een half uur matig intensief te bewegen. In de gemeente Staphorst voldoet ongeveer 43,7% van de inwoners aan de beweegrichtlijn. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde van 47,5%. (Sportenbewegenincijfers, 2022)

8.2.2 Toekomstige situatie

Gelet op de toenemende aandacht voor sporten en bewegen in het sociaal domein kan dit leiden tot verbetering van sport en beweegvoorzieningen en van de mate van beweging onder de inwoners.

De gemeente onderzoekt de realisatie van een multifunctionele accommodatie (MFA) in IJhorst, waarbij de locatie bij voetbalvereniging v.v. IJhorst als meest geschikt naar voren is gekomen. Hier kunnen in de toekomst verschillende functies zoals sport, onderwijs, ontmoeting en kinderopvang samenkomen. De haalbaarheid van het project wordt momenteel verder onderzocht, met als doel een toekomstbestendige voorziening voor sport en bewegen in het dorp te realiseren. Daarnaast onderzoekt de gemeente mogelijkheden om sportfaciliteiten te concentreren rondom het evenemententerrein De Tippe, tussen de Ebbinge Wubbenlaan en de A28.

8.3 Gezonde openbare ruimte

Introductie
Een goed ontworpen openbare ruimte met voldoende groen, schaduw en zitgelegenheden bevordert sociale interactie en welzijn. Het draagt bij aan een aangename en gezonde leefomgeving waar mensen graag verblijven.

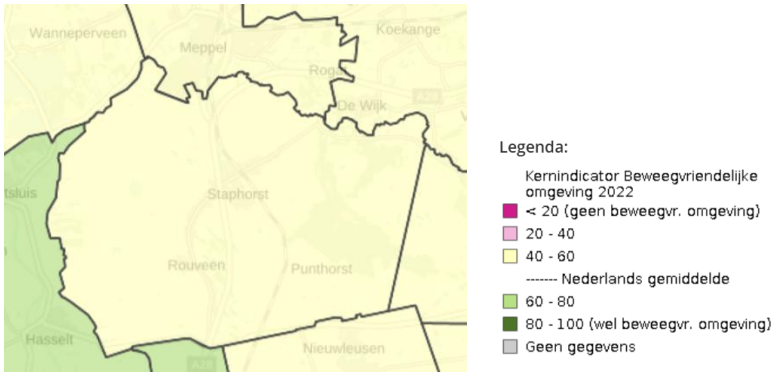
Referentiekader
Gezonde openbare ruimte heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema gezonde omgeving. We kijken in dit geval naar de beweegvriendelijkheid van de leefomgeving.

8.3.1 Huidige situatie

De indicator Beweegvriendelijke omgeving laat zien in hoeverre de openbare ruimte mogelijkheden biedt om buiten te sporten en te bewegen. De indicator bestaat uit vier deelscores:

1. Sportaccommodaties: de diversiteit en nabijheid van verschillende sportgelegenheden;
2. Sport en speelplekken: de nabijheid van sport- en speelplekken in de openbare ruimte;
3. Recreatief groen en blauw: de nabijheid en het oppervlak van parken en water voor recreatief gebruik;
4. De nabijheid van voorzieningen.

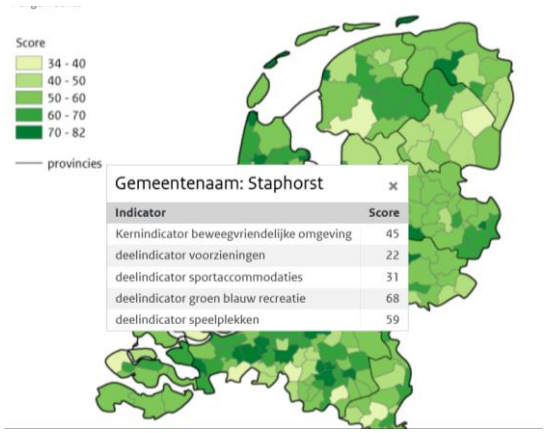
De gemeente Staphorst scoort onder het landelijke gemiddeld qua beweegvriendelijkheid van de leefomgeving

Figuur 8-1. Beweegvriendelijke omgeving (Bron: Mulier Instituut, 2022).

De dichtheid van sportaccomodaties in Nederland heeft een gemiddelde score van 21,7. In Staphorst ligt de dichtheid van sportaccomodaties op 15,3. Dit betekent dat Staphorst het qua dichtheid van sportaccomodaties iets slechter doet dan het gemiddeld van Nederland (Sportenbewegencijfers.nl, 2023).

De deelindicatoren voor beweegvriendelijkheid omgeving zijn te zien in Figuur 8-2.

Figuur 8-2. Deelindicatoren beweegvriendelijkheid omgeving 2022. (Bron: sporten en bewegen in cijfers, 2022)

8.3.2 Toekomstige situatie

Gelet op de toenemende aandacht voor sporten en bewegen in het sociaal domein kan dit leiden tot verbetering van sport en beweegvoorzieningen en van de mate van beweging onder de inwoners.

8.4 Trends en ontwikkelingen

- Het accent verschuift steeds meer van bewegen en sport als doel naar bewegen en sport als middel:
  - Inzet van bewegen en sport ten behoeve van o.a. gezondheidsbevordering, participatie, sociale cohesie, leefbaarheid, inburgering en Positieve Gezondheid.
  - Steeds meer samenwerking tussen beweeg- en sportaanbieders, onderwijs, kinderopvang welzijnsinstellingen, de zorg en het bedrijfsleven.
  - Opkomst van commerciële beweeg- en sportaanbieders

- De sporter verandert
  - Ongeorganiseerd en anders georganiseerd bewegen en sporten is steeds meer in opkomst.
  - De sportconsument bepaalt zelf waar en wanneer er bewogen en gesport wordt.
  - De huidige generatie 65-plussers is relatief gezond en fit en leeft langer. Deze groep heeft ervaring met bewegen en sporten en is vooral op zoek naar beweeg- en sportactiviteiten die tot een hoge leeftijd uitgevoerd kunnen worden en een sociaal karakter hebben.
  - Kwaliteit, flexibiliteit en vrijblijvendheid van het beweeg- en sportaanbod zijn van groot belang en men is bereid hier (extra) voor te betalen
- De ruimte voor sport verandert
  - (Bestaande) sportaccommodaties worden steeds vaker multifunctioneel gebruikt. Binnen een sportieve omgeving is bijvoorbeeld ook plaats voor o.a. kinderopvang en dagbesteding.
  - Gebruik van de openbare ruimte (ATB-routes, beweegtuinen, schoolpleinen). De mooie ligging van de gemeente nodigt veel mensen (zowel inwoners als toeristen) uit om te wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken. Daarnaast wordt de buitenruimte gebruikt voor evenementen zoals de wandelvierdaagse en obstacle run.
- Bij het bouwen van huizen in Staphorst wordt er te veel nadruk gelegd op stenen en te weinig op sociale voorzieningen die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Het is essentieel om aandacht te besteden aan mogelijkheden voor beweging, recreatie in groene ruimtes en het ontmoeten van mensen. Deze aspecten zorgen voor een gezonde leefomgeving en bevorderen het welzijn van alle inwoners. Bovendien wordt de bevolking van Staphorst steeds ouder en blijven mensen langer thuis wonen. Dit vraagt om een herziening van de ruimtelijke ordening om te zorgen voor geschikte woonomstandigheden en voorzieningen voor alle leeftijdsgroepen.
- Er is nog geen vastgestelde normen voor speelruimtes op basis van bouwoppervlakte en bouwdichtheid. Dit gebrek aan richtlijnen kan leiden tot onvoldoende speelgelegenheden voor kinderen, wat essentieel is voor hun ontwikkeling en welzijn.
- Sociale Samenhang en Bevolkingsgroei
  Staphorst is trots op de sterke sociale samenhang binnen het dorp. Deze samenhang moet gekoesterd en mogelijk uitgebreid worden, vooral met de verwachte groei van de bevolking. Met een verwachte bevolkingsgroei van 33% zullen er veel nieuwe inwoners naar Staphorst komen die oorspronkelijk niet uit het dorp komen. Dit roept de vraag op of het sterke nabuurschap en de sociale cohesie in Staphorst behouden kunnen blijven.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur, woongebieden en bedrijventerreinen is het van belang rekening te houden met wandelaars. Bied ruimte aan wandelaars en creëer geen barrières en obstakels. Door wandelen te stimuleren bied je een goed alternatief voor de korte autoritjes en draag je bij aan de algemene gezondheid, bijvoorbeeld door het maken van ommetjes (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).

8.5 Conclusie en aandachtspunten

- In vergelijking met de rest van Nederland voldoen relatief weinig mensen in Staphorst aan de beweegrichtlijnen. (Opgave relatief weinig beweging inwoners). Het percentage mensen dat de beweegrichtlijnen haalt
- De dichtheid van sportaccommodaties is relatief laag in vergelijking met de rest van Nederland. Gelet op groeiende aandacht kan dit verbeteren, maar hiervoor zijn wel maatregelen nodig (opgave relatief weinig sportvoorzieningen).

9. Bodem, water en ondergrond

9.1 Introductie

Bodem, water en ondergrond vormen de basis van onze leefomgeving en zijn essentieel voor een duurzaam ecosysteem. Het beheer en de kwaliteit van deze elementen zijn cruciaal voor zowel mens als natuur. Door aandacht te besteden aan waterkwaliteit, watersystemen, grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit kunnen we een gezonde en veerkrachtige omgeving behouden.

Thema	Aspect
Bodem, water en ondergrond	Waterkwaliteit
	Watersysteem
	Bodemsamenstelling
	Hoogteprofiel

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Aspect 1	Waterkwaliteit	n.v.t..eerste versie LOF	Stowa	2018
Aspect 2	Watersysteem	n.v.t..eerste versie LOF	WDO Delta	2024
Aspect 3	Bodemsamenstelling	n.v.t..eerste versie LOF	Bodemdata	2024
Aspect 4	Hoogteprofiel	n.v.t. eerste versie LOF	Topographic-map.com	2024

9.2 Waterkwaliteit

Introductie

Waterkwaliteit gaat over de aanwezigheid van bepaalde stoffen in het water, die invloed hebben op het aanwezige leven in het water. Dit wordt toxische druk genoemd. De waterkwaliteit werd tot nu toe beoordeeld met vaste normen per stof. Maar stoffen reageren ook op elkaar. Dat kan leiden tot een hogere toxische druk.

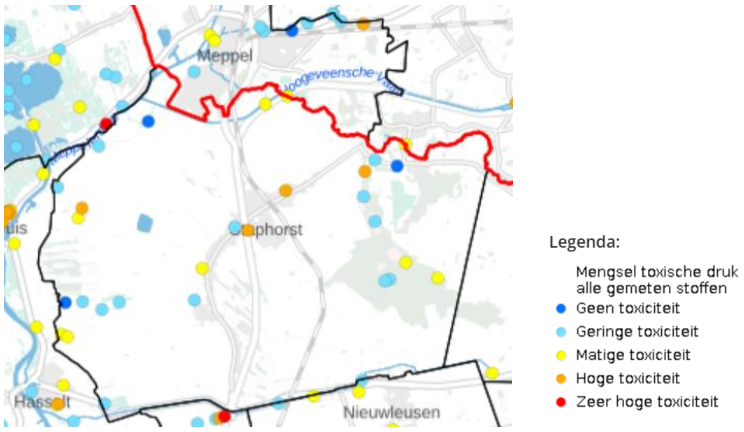
Referentiekader

KRW

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn. De richtlijn heeft als doelstelling het realiseren en behouden van chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater. De EU-lidstaten moeten deze 'goede toestand' uiterlijk in 2027 realiseren.

9.2.1 Huidige situatie

In de onderstaande figuur zijn de meetpunten van giftige stoffen samen op het leven in en rond het water in de gemeente Staphorst weergegeven. In de gemeente Staphorst komen oppervlaktewateren voor waarbij sprake is van een geringe tot hoge toxiciteit. De blauwe stippen betekenen dat de levende dieren en planten geen of weinig last hebben van mogelijke vervuiling. Op de plek van de oranje stippen heeft het waterleven veel last van giftige stoffen. De toxische druk is daar hoog. Hierdoor kan het aantal soorten dieren en planten afnemen, of zelfs verdwijnen.

Figuur 9-1. Mengsel toxische druk van alle gemeten stoffen gemeente Staphorst (Bron: Stowa, 2018)

9.2.2 Toekomstige situatie

Op basis van trends en ontwikkelingen wordt verwacht dat de toxiciteit van oppervlaktewateren in Staphorst tegen 2040 zal toenemen. Klimaatverandering kan leiden tot meer extreme weersomstandigheden en hogere neerslag, wat de afvoer van verontreinigende stoffen naar oppervlaktewateren kan vergroten. Veranderingen in landgebruik, zoals stedelijke uitbreiding, kunnen deze effecten versterken. Tegelijkertijd worden Europese richtlijnen strenger en moet er aan de richtlijnen worden voldaan.

9.3 Watersysteem

Introductie

Dit omvat het geheel van grondwater, oppervlaktewater en de infrastructuur die nodig is voor waterbeheer. Een goed functionerend watersysteem voorkomt overstromingen en watertekorten.

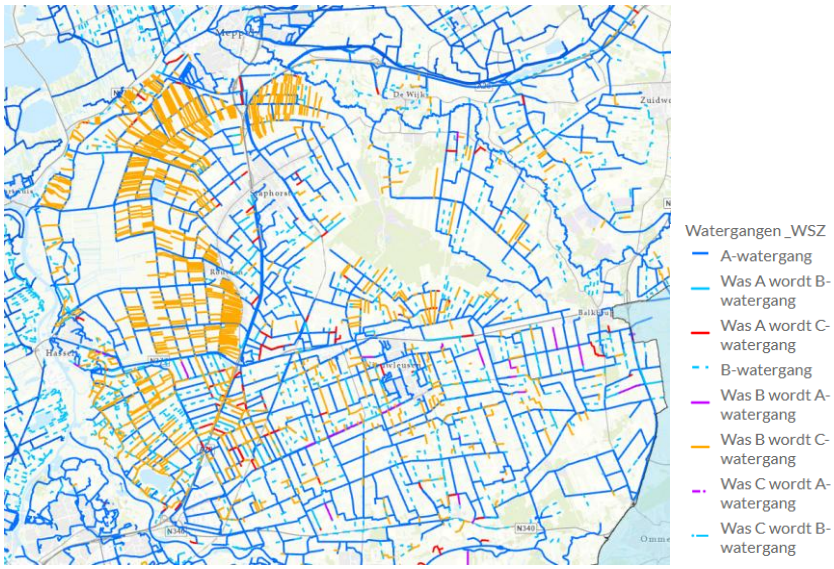
Referentiekader

Het watersysteem is gereguleerd door het waterschap doormiddel van de legger en verordening. In dit geval wordt gekeken naar het watersysteem wat bestaat uit tal van type watergangen, het grondwaterpeil en de grondwaterstanden. Dit betreft de hoogte van het grondwaterpeil, wat van invloed is op landbouw, natuur en bebouwing. Het monitoren van grondwaterstanden helpt bij het voorkomen van droogte en wateroverlast.

9.3.1 Huidige situatie

Watergangen

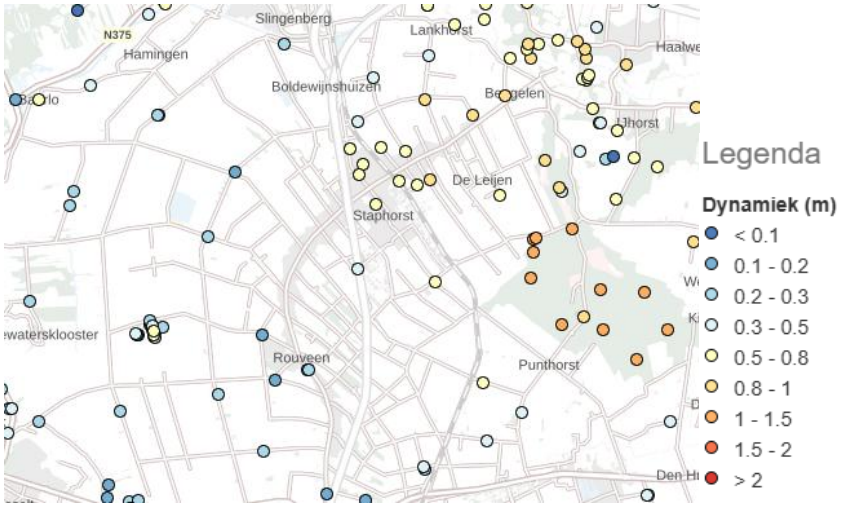
In de gemeente Staphorst zijn verschillende watergangen aanwezig, zoals te zien in de onderstaande figuur. Het watersysteem is, in vergelijking met omliggende omgeving zeer uitgebreid te noemen.

Figuur 9-2, oppervlaktewater WDO Delta. (Bron: WDO Delta, 2024)

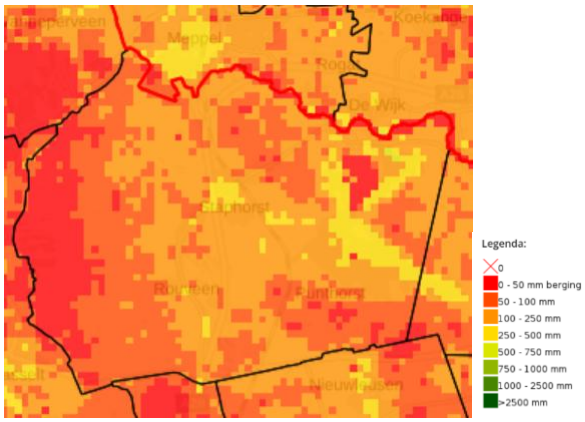
Grondwaterstanden

De grondwaterstanden in het westelijke deel van de gemeente Staphorst bevinden zich tussen de 10 en 80 cm onder het maaiveld. In het oostelijke deel van Staphorst liggen de grondwaterstanden grotendeels tussen de 100 en 200 cm onder het maaiveld. Dit verschil tussen het oosten en westen van de gemeente is te verklaren doordat het westelijke deel veengrond is en het oostelijke deel zandgrond.

Figuur 9-3, Grondwaterstanden. (Bron: Grondwatertools.nl)

Het volgende figuur toont hoeveel water (in mm) de bodem kan slaan, totdat de grond tot het oppervlak is gevuld. Onze bodem kan namelijk water opnemen in de grond boven het grondwaterpeil. In het westen van de gemeente Staphorst zijn de grondwaterstanden het hoogst. In dit veengebied is er nog 0-50 mm berging voor water. Hoe meer naar het oosten van de gemeente hoe lager de grondwaterstanden. In deze gebieden is er 250mm tot 500mm berging over.

Figuur 9-4. Ruimte voor water in de grond, gemeente Staphorst. (Bron Deltares 2014)

9.3.2 Toekomstige situatie

De grondwaterstanden in de gemeente Staphorst zullen naar verwachting richting het 2040 in de winter en voorjaar stijgen. Dit komt door klimaatverandering en toenemende neerslag. Dit kan leiden tot meer grondwateroverlast, vooral in laaggelegen gebieden. Veranderingen in landgebruik en de uitbreiding van stedelijke gebieden kunnen deze effecten versterken (klimaatadaptatie).

9.4 Bodemsamenstelling

Introductie

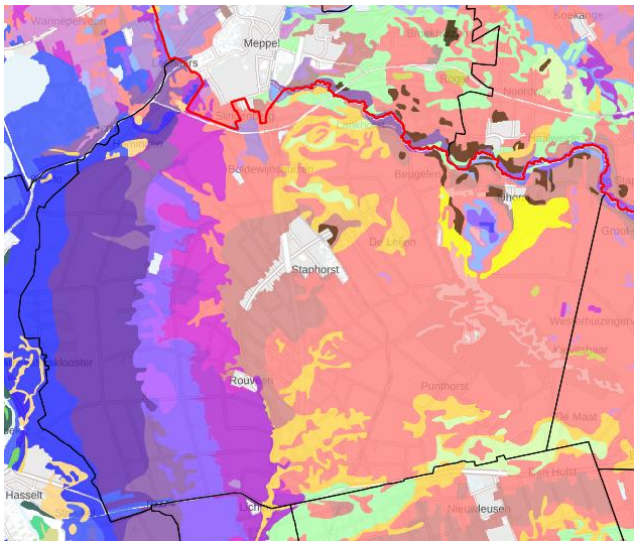
Bodemsamenstelling gaat over de gelaagdheid en opzet van de bodem. Het is van belang om de ruimtelijke structuur van het landschap te begrijpen en om in het kader van bodem en watersysteem ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen plaatsen.

Referentiekader

Bodemsamenstelling heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema bodem, water en ondergrond. We kijken in dit geval naar woningen naar de bodemsamenstellingkaart.

9.4.1 Huidige situatie

Het grootste deel van Staphorst bestaat uit zandgrond, specifiek Veldpodzolgronden. Dit is zichtbaar op de onderstaande kaart in de roze/oranje kleur die aanwezig is in het oostelijke deel van de gemeente. Het westelijke deel van de gemeente bestaat uit verschillende veensoorten, waaronder Koopveengrond, Madeveengrond, Weideveengrond en Moerige eerdgrond.

Figuur 9-5, Bodemsamenstelling gemeente Staphorst. (Bron: Bodemdata.nl, 2024)

9.4.2 Toekomstige situatie

Voor dit aspect zijn geen veranderingen in de toekomstige situatie voorzien.

9.5 Hoogteprofiel

Introductie

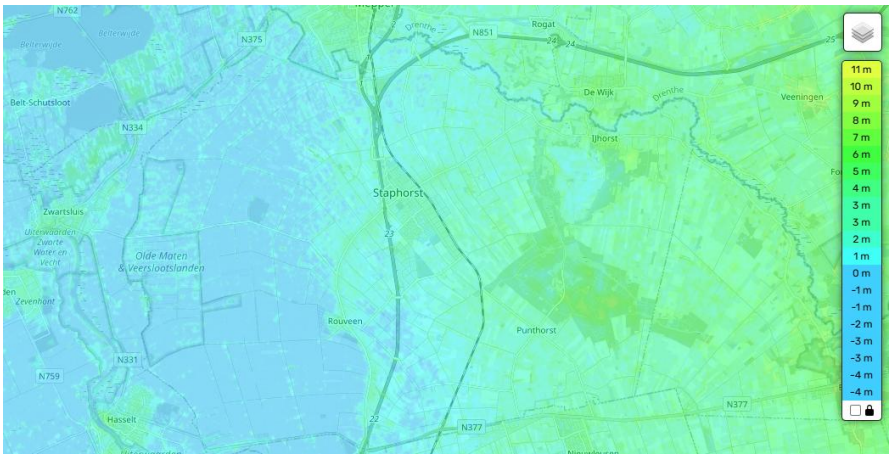
Hoogteprofiel gaat over de hoogteligging van het landschap. Het is van belang om de ruimtelijke structuur van het landschap te begrijpen en om in het kader van bodem en watersysteem ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen plaatsen.

Referentiekader

Hoogteprofiel heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema bodem, water en ondergrond. We kijken in dit geval naar woningen naar de hoogtekaart.

9.5.1 Huidige situatie

De gemeente Staphorst ligt in een relatief vlak, maar aflopend landschap van oost naar west gezien. De gemiddelde hoogte van het gebied is ongeveer 2 meter boven NAP (Normaal Amsterdams Peil). Het hoogste punt in Staphorst bereikt ongeveer 8 meter boven NAP en bevindt zich in het noordelijke deel van de gemeente. Het laagste punt ligt rond de -5 meter onder NAP en is te vinden in het westelijke deel van de gemeente.

Figuur 9-6 hoogtekaart gemeente Staphorst (Bron: topographic-map.com, 2024)

9.5.2 Toekomstige situatie

In het geval van het hoogteprofiel en de bodemsamenstelling is het te verwachten dat er, met name in het veenweidebied bodemdaling zal voordoen.

9.6 Trends en ontwikkelingen

- De eisen voor de inrichting van het openbaar gebied zijn de afgelopen jaren behoorlijk veranderd. Afhankelijk van de bodemgesteldheid moeten er voldoende infiltratiemogelijkheden zijn of moeten er voldoende afwateringssloten aanwezig zijn. Er is behoefte aan meer groen en bomen om hittestress tegen te gaan door schaduwwerking. Dit alles legt een ruimteclaim in het gebied (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- In het agrarische gebied worden steeds vaker watergangen gedempt.
- Het kabinet wil bij de inrichting van Nederland meer rekening houden met water en bodem. Daarom zijn er diverse structurerende keuzes gemaakt. Veel van deze keuzes zijn randvoorwaarden waarmee provincies samen met alle betrokken partijen een gebiedsgerichte aanpak kunnen opstellen. Dit is

maatwerk, want er zijn grote verschillen tussen de gebieden. Het gaat hierbij om zaken zoals meer zoetwatervoorraden, bouwlocaties, het minder bedekken van bodem, een hoger grondwaterpeil en het zuiniger omgaan met water.

- De provincie is onderzoek aan het verrichten naar mogelijke maatregelen/oplossingen voor het natura2000 veenweidegebied Staphorsterveld. Het veenweidegebied is een cultuurlandschap, waar mensen al eeuwenlang het landschap naar hun hand hebben gezet. Om agrarisch gebruik mogelijk te maken wordt het veen ontwaterd. Daardoor wordt veen aan de lucht blootgesteld en vindt oxidatie plaats, met als gevolg bodemdaling en uitstoot van broeikasgassen (koolstofdioxide, lachgas en methaan) Deze broeikasgassen (waaronder CO2) dragen bij aan klimaatverandering. Het klimaatakkoord van 2019 bevat als doel dat de emissies uit veenweiden met 1 Mton CO2-equivalenten (broeikasgassen) gereduceerd moeten worden in 2030 (t.o.v. referentiejaar 2017). Overijssel moet hier van ca. 10% bijdragen (PPLG, 2023), hetgeen uitkomt op een reductie van ca 100.000 ton CO2- equivalenten per jaar. De veenoxidatie leidt tevens tot bodemdaling, met veel maatschappelijke kosten. Als er niets verandert, zet de bodemdaling door, met onomkeerbare gevolgen voor het watersysteem, de landbouw, natuur en infrastructuur. De kosten lopen op en de grenzen van het huidige waterbeheer komen in zicht. Dit laatste leidt tot frequentere inundatie, ongewenste grondwaterstanden voor andere functies of juist gebrek aan water. (Bron: Bouwstenen voor Veenweidestrategie 2.0, 15 FEBRUARI 2024)

9.7 Conclusie en aandachtspunten

- In de gemeente is spraken van geringe tot hoge toxiciteit van het oppervlaktewater. De verwachting is dat de toxiciteit in het oppervlaktewater zal toenemen, wat tot gevolg heeft dat het leven in en rond het water bedreigd wordt. dat dit zal toenemen in de komende jaren. (opgave toxiciteit van de waterkwaliteit)
- De gemeente Staphorst kent een relatief uitgebreid watersysteem en door het hoogteprofiel en de bodemsamenstelling een uitdagend grondwatersysteem. (opgave complex (grond)watersysteem)).
- De klimaatverandering zorgt ook voor toenemende neerslag, wat zal leiden tot een stijgende grondwaterstand, vooral in de laaggelegen gebieden. In Staphorst is dit het westen. Daarnaast is dit laaggelegen gebied veengebied, wat de kans op wateroverlast vergroot in vergelijking met de zandgronden in het oosten van de gemeente.
- Bodemdaling is eveneens een groter probleem in het westelijk deel van de gemeente dan in het oostelijk deel, vanwege de aanwezigheid van veengrond in het westen en zandgrond in het oosten (opgave toenemende bodemdaling).
- Het westelijk deel van de gemeente is gevoeliger voor klimaatverandering dan het oostelijk deel. Om de nadelige gevolgen van klimaatverandering zo veel mogelijk te beperken, is uitbreiding op het hoger gelegen deel op de zandgronden van de gemeente aan te raden.
- De bodemsamenstelling in de gemeente is van west naar oost grofweg veen- naar zandgronden. (opgave rekening houden met bodemsamenstelling)
- Het hoogteprofiel van de gemeente is relatief gelijkmatig verdeeld, van hoge gronden in het oosten aflopend naar lagere gronden in het westen. (opgave rekening houden met het hoogteprofiel).

10. Historisch kapitaal

10.1 Introductie

Historisch kapitaal omvat de waardevolle elementen uit het verleden die bijdragen aan onze huidige leefomgeving en identiteit. Het behoud en de waardering van deze elementen zijn essentieel voor het begrijpen en koesteren van onze geschiedenis. Door aandacht te besteden aan archeologie, cultuurhistorische waarde en landschappelijke waarde, kunnen we een rijk en betekenisvol erfgoed behouden.

Thema	Aspect
Historisch kapitaal	Archeologie
	Cultuurhistorische waarden
	Landschappelijke waarden

Versiebeheer

PM -gereserveerd

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Archeologie		n.v.t..eerste versie LOF	Archeologische verwachtingen en -beleidskaart Staphorst	2011
Cultuurhistorische waarden		n.v.t..eerste versie LOF	Rijksdienst cultureel erfgoed	2014
Landschappelijke waarden		n.v.t..eerste versie LOF	Canon van Staphorst, beschermd dorpsgezicht	

10.2 Archeologie

Introductie

Dit betreft de studie van menselijke activiteit door middel van opgravingen en analyse van materiële overblijfselen. Archeologische vondsten geven ons inzicht in het leven en de cultuur van vroegere samenlevingen.

Referentiekader

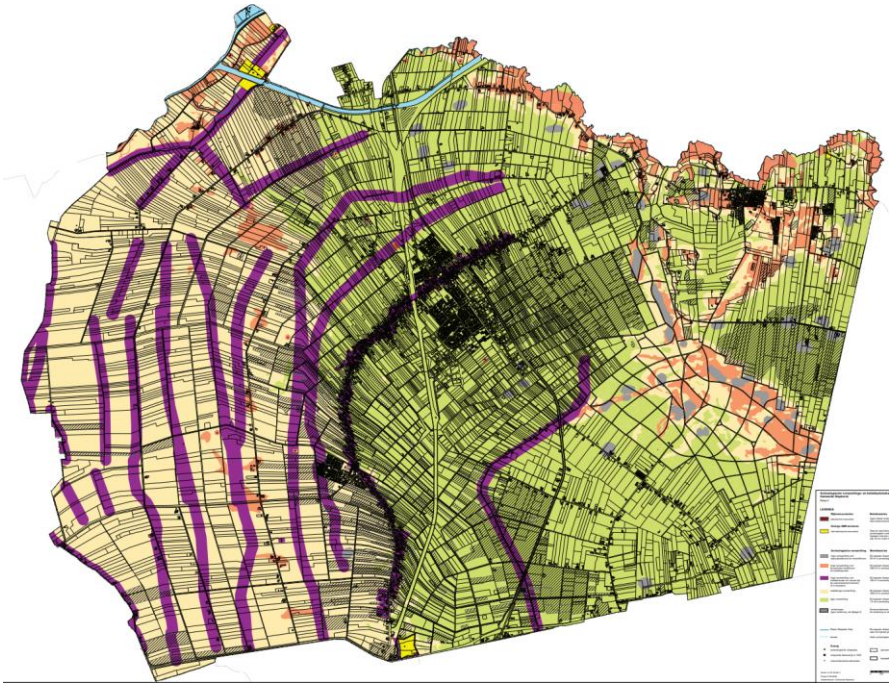
Cultuurhistorie algemeen

Bescherming van cultuurhistorische waarden is deels vastgelegd in de wet (Erfgoedwet en Omgevingswet), deels in diverse beleidskaders op zowel nationaal (NOVI, Visie Erfgoed en Ruimte) en provinciaal (Omgevingsvisie en -verordening). Het rijk heeft een (groot) deel van de verantwoordelijk voor bescherming van cultuurhistorische waarden overgedragen naar de provincies en de gemeenten. Het rijk beschermt zelf (Unesco) Werelderfgoed, Beschermde stads- en dorpsgezichten en Rijksmonumenten.

Het beleid is deels gericht op behoud van cultuurhistorische waarden (Erfgoedwet en Omgevingswet) deels op behoud door ontwikkeling: het behouden van cultuurhistorische waarden door er een nieuwe passende functie voor te geven (het voormalige Belvedère-beleid).

10.2.1 Huidige situatie

Op onderstaande kaart zijn de gebieden met archeologische verwachtingswaarde in de gemeente Staphorst aangegeven. In de gemeente zijn in het noorden, langs de historische linten en in het Reestdal gronden aanwezig met een hoge verwachtingswaarde (oranje). Daarnaast zijn er diverse assen/ linten met een hoge verwachtingswaarde (paars). Het overgrote deel van het midden en oostelijke gebied van de gemeente heeft een lage verwachtingswaarde, de westelijke kant kent een voornamelijk middelhoge verwachtingswaarde. Voor een duidelijker beeld en de uitgebreide legenda wordt verwezen naar de gemeentelijke website.

Figuur 10-1. Archeologische waarden gemeente Staphorst. (Bron: Archeologische verwachtingen en -beleidskaart Staphorst, 2011)

10.2.2 Toekomstige situatie

Voor archeologie geldt dat veel van de archeologische waarden in de bodem intact blijven zolang deze niet worden blootgesteld aan bodemingrepen. Het ontbreken van maatregelen kan echter leiden tot incidentele schade door onvoorziene activiteiten of natuurlijke processen, zoals erosie of verzakking. Bekende archeologische vindplaatsen in dorpskernen of langs oude bewoningslinten kunnen mogelijk worden aangetast bij stedelijke ontwikkeling, tenzij deze processen al standaard worden begeleid door archeologisch onderzoek conform bestaande regelgeving. In gebieden met een lage archeologische verwachting zullen er naar verwachting weinig veranderingen optreden, aangezien de kans op aanwezige waarden daar al gering is.

10.3 Cultuurhistorische waarden

Introductie
Dit verwijst naar de positieve waardering van sporen, objecten en structuren die een beeld geven van historische situaties of ontwikkelingen. Deze waarden bepalen vaak de identiteit van een plek of gebied.

Referentiekader
Cultuurhistorie algemeen
Bescherming van cultuurhistorische waarden is deels vastgelegd in de wet (Erfgoedwet en Omgevingswet), deels in diverse beleidskaders op zowel nationaal (NOVI, Visie Erfgoed en Ruimte), provinciaal (Omgevingsvisie en -verordening) en gemeentelijk niveau (Erfgoedverordening gemeente Staphorst en de Erfgoednota Staphorst). Het rijk heeft een (groot) deel van de verantwoordelijk voor bescherming van cultuurhistorische waarden overgedragen naar de provincies en de gemeenten. Het rijk beschermt zelf (Unesco) Werelderfgoed, Beschermde stads- en dorpsgezichten en Rijksmonumenten.

Het beleid is deels gericht op behoud van cultuurhistorische waarden (Erfgoedwet en Omgevingswet) deels op behoud door ontwikkeling: het behouden van cultuurhistorische waarden door er een nieuwe passende functie voor te geven (het voormalige Belvedère-beleid).

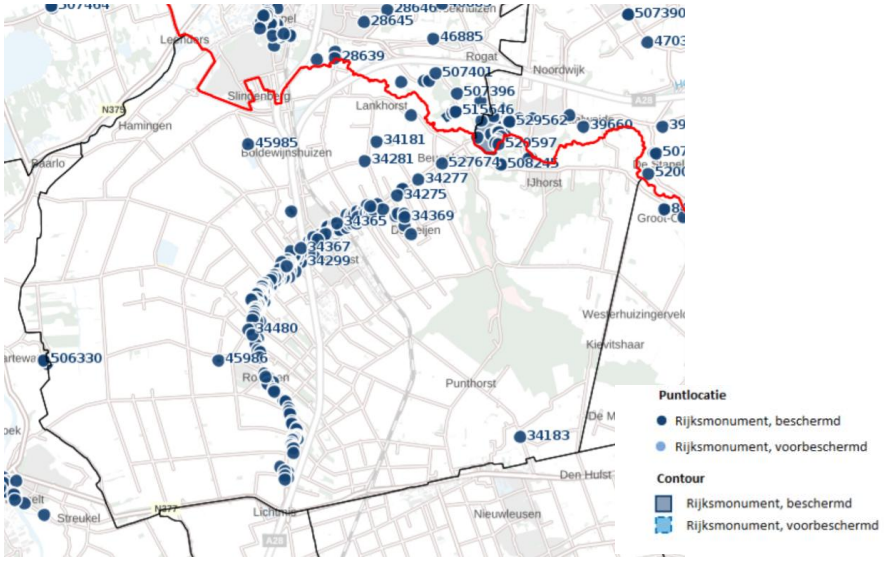
10.3.1 Huidige situatie

De gemeente Staphorst is bekend om zijn rijke culturele historie. De streek is beroemd om zijn traditionele klederdracht, Klederdracht wordt in mindere mate nog dagelijks gedragen door Staphorster vrouwen. De Staphorster stipwerk, is sinds september 2013 ingeschreven als Unesco Immaterieel Erfgoed. De boerderijen in Staphorst zijn vaak versierd met kleurrijke luiken en deuren, dit is een lokaal gebruik. De gemeenschap hecht veel waarde aan tradities en religie, wat terug te zien is in het dagelijks leven en de vele kerken in de gemeente.

Daarnaast is Staphorst bekend om zijn jaarlijkse evenementen, zoals de Staphorsterdagen, waar bezoekers kunnen genieten van traditionele ambachten en gebruiken. Het landschap rondom Staphorst is ook bijzonder, met uitgestrekte weilanden, karakteristieke houtwallen en het smalle verkavelingspatroon. De gemeente heeft een rijke agrarische geschiedenis, wat nog steeds een belangrijke rol speelt in de lokale economie. Bezoekers kunnen ook het Museum Staphorst bezoeken, waar de geschiedenis en cultuur van de regio uitgebreid worden belicht.

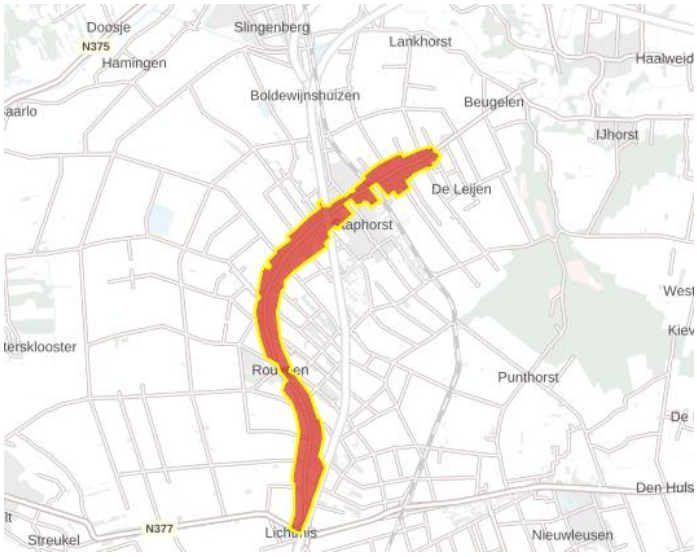
In Figuur 10-2 zijn de rijksmonumenten in de gemeente Staphorst te zien. De rijksmonumenten bevinden zich grotendeels in de Streek. De typische Staphorster boerderijen staan in dit gebied als rijksmonument.

Staphorst heeft 315 rijksmonumenten, dit blijkt uit de data van het rijksmonumentenregister.

Figuur 10-2. Rijksmonumenten in de gemeente Staphorst. (Bron: Rijksdienst Cultureel Erfgoed, 2024)

Staphorst-Rouveen kreeg op 19 oktober 1993 de status van rijksbeschermd gezicht. Dit betekent dat het gebied wordt erkend vanwege het bijzondere cultuurhistorische karakter. Het behouden van dit karakter vormt het uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij de herkenbare identiteit van het gebied juist wordt ingezet en versterkt. Het rijkbeschermd dorpsgezicht de streek is weergegeven in Figuur 10-3

Figuur 10-3. rijksbeschermd dorpsgezicht de Streek

10.3.2 Toekomstige situatie

De rijke cultuurhistorische waarden in Staphorst, voor zover ze niet zijn beschermd, kunnen onder druk komen te staan door ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld door nieuwe woonlocaties en de opwekking van duurzame energie.

10.4 Landschappelijke waarden

Introductie
Dit betreft de esthetische en ecologische kwaliteiten van een landschap, gevormd door zowel natuurlijke processen als menselijke ingrepen. Het behoud van landschappelijke waarde draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare omgeving.

Referentiekader
Landschap algemeen
Bescherming van landschappelijke waarden is niet vanzelfsprekend vastgelegd in een wet. Landschap en bescherming ervan zijn wel beschreven in diverse beleidskaders op zowel nationaal (NOVI, Visie erfgoed en Ruimte en provinciaal (Omgevingsvisie en -verordening, Leidraad Landschap en Cultuurhistorie). Hierbij heeft het Rijk de eerste verantwoordelijk voor het landschap (zoals voorheen de aanwijzing van Nationale Landschappen) overgedragen naar de provincies. Centrale aspecten in de diverse beleidskaders zijn:

- Erkenning van bijzondere en/of zeldzame landschappelijke waarden (zowel Landschappelijke structuren als geheel als individuele elementen zoals bomen);
- Zorgplicht ruimtelijke kwaliteit:
    - Zuinig ruimtegebruik
    - Bewuste keuze en zorgvuldige afweging van ruimtegebruik;
    - Duurzame ontwikkeling van de ruimte
    - Landschappelijke inpassing: voorkomen dan wel verminderen van negatieve
- Effecten op landschappelijke waarden;
    - Bevorderen ruimtelijke kwaliteit/ Kwaliteitsverbetering landschap:
      Passende functies mogen zich ontwikkelen als er ook een prestatie voor het landschap tegenover staat: bijdrage aan behoud, herstel en versterking van landschappelijke waarden.

10.4.1 Huidige situatie

Staphorst is een gebied met een rijke landschappelijke geschiedenis. Het landschap wordt gekenmerkt door uitgestrekte weilanden en houtwallen. Deze houtwallen, die de weilanden omringen, bieden beschutting en zijn een kenmerkend element van het landschap. Ze dragen bij aan de biodiversiteit door een habitat te bieden voor verschillende planten- en diersoorten.

De agrarische geschiedenis van Staphorst speelt een grote rol in de huidige landschappelijke waarden. De gemeenschap heeft altijd sterk geleund op landbouw en veeteelt, wat nog steeds zichtbaar is in het landschap. De weilanden worden nog steeds gebruikt voor het grazen van vee, en de akkers worden bewerkt voor diverse gewassen. Dit agrarische gebruik heeft het landschap gevormd en behouden zoals het nu is.

Daarnaast zijn er diverse natuurgebieden en wandelpaden die bezoekers de mogelijkheid bieden om van de natuurlijke schoonheid van de streek te genieten. Een voorbeeld hiervan is de Zwarte Dennen, een bosrijk gebied dat ideaal is voor wandelingen en fietstochten. Hier kunnen bezoekers genieten van de rust en de mogelijkheid om wilde dieren zoals reeën en vossen te spotten.

Het Reestdal is een ander belangrijk natuurgebied, dat zich uitstrekt langs de grens met Drenthe. De rivier de Reest slingert door dit prachtige landschap van weilanden, bossen en moerassen. Het Reestdal is rijk aan flora en fauna en biedt een mooi landschap voor recreatie en natuurbeleving.

Het Natura 2000-gebied Oldematen & Veerslootslanden is ook een belangrijk natuurgebied in Staphorst, met unieke habitattypen en soorten. Dit gebied bestaat uit vochtige graslanden, rietlanden en open water, en is van groot belang voor de bescherming van diverse vogelsoorten en andere dieren.

10.4.2 Toekomstige situatie

De rijke landschappelijke waarden in Staphorst, voor zover ze niet zijn beschermd, kunnen onder druk komen te staan door ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld door nieuwe woon- en werklocaties en de opwekking van duurzame energie.

10.5 Trends en ontwikkelingen

- Risico op verpaupering van monumenten door stringente regelgeving. Zowel in het geval van onderhoud, flexibiliteit en verduurzaming.
- Landschappelijke en cultuurhistorische waarden staan onder druk door diverse ruimtevragers, die niet integraal beschouwd worden.

10.6 Conclusie en aandachtspunten

- Staphorst heeft veel rijks- en gemeentelijke monumenten, voornamelijk aan het lint. Behoud in de toekomstige situatie is niet vanzelfsprekend. Deze waarden kunnen onder druk komen te staan door ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe woon- en werklocaties en de opwekking van duurzame energie. (opgave Erfgoed onder druk).
- De landschappelijke waarden in Staphorst bestaan onder andere uit uitgestrekte weilanden, houtwallen, en natuurgebieden zoals de Zwarte Dennen en het Reestdal. Deze rijke landschappelijke waarden, voor zover ze niet zijn beschermd, kunnen onder druk komen te staan door de toenemende druk op landschappelijke waarden door ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe woon- en werklocaties en de opwekking van duurzame energie. Het is belangrijk om een goede afweging te maken tussen het behoud van deze landschappelijke waarden en andere urgente ruimtelijke ontwikkelingen. (Rijke landschappelijke waarden onder druk)

11. Wonen en voorzieningen

11.1 Introductie

Wonen en voorzieningen zijn cruciale aspecten van een leefbare samenleving. Het omvat de beschikbaarheid van woningen, de sociale en economische leefbaarheid van buurten, en het niveau van voorzieningen die beschikbaar zijn voor bewoners. Door aandacht te besteden aan deze factoren kan een omgeving worden gecreëerd die zowel comfortabel als functioneel is voor iedereen.

Thema	Aspect
Wonen en voorzieningen	Woningvoorraad
	Sociaaleconomische leefbaarheid
	Voorzieningenniveau

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Woningvoorraad		n.v.t..eerste versie LOF	Syswoy, allecijfers.nl	2022, 2024
Sociaaleconomische leefbaarheid		n.v.t..eerste versie LOF	Leefbarometer	2022
Voorzieningen		n.v.t..eerste versie LOF	CBS	2022

11.2 Woningvoorraad

Introductie

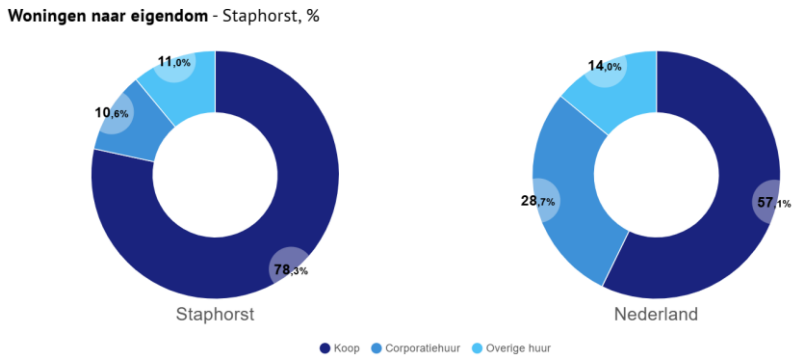
Woningvoorraad verwijst naar het totale aantal beschikbare woningen in een gebied, inclusief nieuwbouw en bestaande woningen. Een adequate woningvoorraad is essentieel om aan de vraag naar huisvesting te voldoen.

Referentiekader

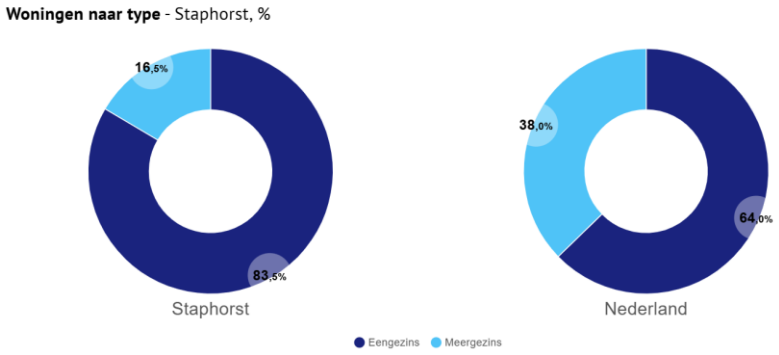
Woningvoorraad heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema Wonen en voorzieningen. We kijken in dit geval naar woningen naar eigendom, -type en -waarde.

11.2.1 Huidige situatie

Het aantal woningen in de gemeente Staphorst is de afgelopen jaren toegenomen. In februari 2024 zijn er in de gemeente Staphorst 6.163 woningen. Hiervan zijn 78% koopwoningen, 22% huurwoningen. Van de 22% huur is de helft sociale huur en de helft particuliere huur. Hiermee is er in Staphorst een laag percentage van het totaal aantal woningen sociale huur, slechts 11 %. Het percentage koopwoningen ligt in de gemeente Staphorst hoger dan het landelijk gemiddelde. In de gemeente zijn 83,5% eengezinswoningen en 16,5% meergezinswoningen. Het gemiddelde in Nederland heeft relatief meer meergezinswoningen dan in Staphorst.

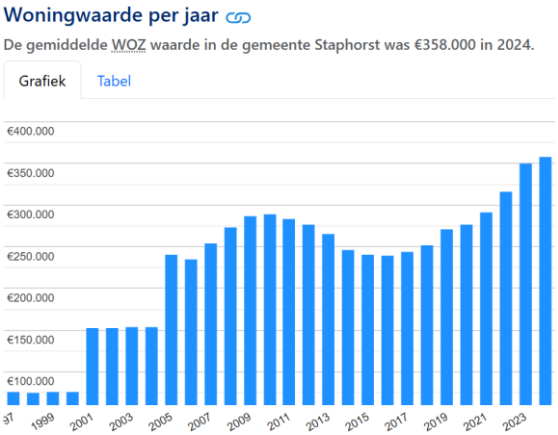

Figuur 11-1. Woningen naar eigendom gemeente Staphorst (Bron: Syswov, 2022)

Figuur 11-2, woningen naar type gemeente Staphorst (Bron: Syswov, 2022)

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de gemeente Staphorst is gestegen van €77.000 in 1997 tot €358.000 in 2024. Dit betekent een toename van €281.000, wat neerkomt op een stijging van 365%.

Figuur 11-3, woningwaarde per jaar gemeente Staphorst. (Bron: allecijfers.nl, 2024)

11.2.2 Toekomstige situatie

Er is een tekort aan woningen in Staphorst. Het 'Woonbehoefteonderzoek Staphorst 2023' laat dat duidelijk zien; er is een tekort van 1.000 woningen tot 2030 en nog eens 1.000 woningen tot 2040 (Staphorst, Stedenbouwkundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).

In de toekomst zullen er kleinere woningtypen (grondgebonden en gestapeld) in Staphorst gebouwd worden. Hierdoor komen er meer woningen per hectare. De bebouwingsdichtheid zal toenemen ten opzichte van bestaande woongebieden. Dit zal leiden tot meer openbaar gebied en een lager percentage uitgeefbaar gebied (Staphorst, Stedenbouwkundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024). De kern Staphorst kent de grootste vraag naar woningen; tot 2030 moeten 670 nieuwe woningen gemaakt worden, waarvan ongeveer 30 procent sociale huurwoningen. In Rouveen moeten 215 woningen extra komen, waarvan een kwart sociale huurwoningen. Deze woningen worden vooral ontwikkeld aan de zuidkant van het dorp. Voor IJhorst is er een toevoeging van 65 woningen nodig, deze zouden een plek kunnen krijgen aan de oostkant van het dorp.. In de kleinste kern Punthorst is de woningbehoefte met 20 woningen logischerwijs het laagst. Langs de Mr. J.B. Kanlaan liggen kansen voor het toevoegen van woningen (Staphorst, Stedenbouwkundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).

11.3 Sociaaleconomische leefbaarheid

Introductie

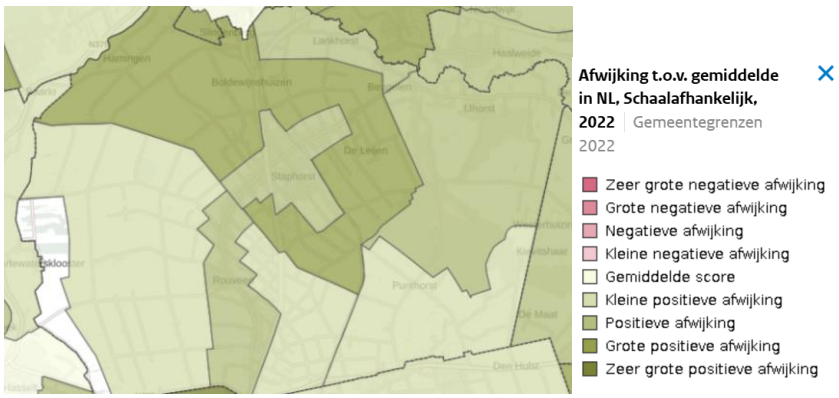
Sociaaleconomische leefbaarheid betreft de mate waarin een buurt of wijk aantrekkelijk is om in te wonen, met aandacht voor veiligheid, sociale cohesie en economische stabiliteit. Het verbeteren van de sociaal-economische leefbaarheid draagt bij aan een hogere levenskwaliteit.

Referentiekader

Sociaaleconomische leefbaarheid heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema Wonen en voorzieningen. We kijken in dit geval naar leefbaarheidsscore.

11.3.1 Huidige situatie

Op onderstaande kaart is de afwijking in de leefbaarheidsscore van de gemeente Staphorst in kaart gebracht. Op de kaart is te zien dat er in heel de gemeente Staphorst een positieve afwijking is. Er zijn zelfs gebieden in Staphorst met een grote positieve afwijking in leefbaarheid ten opzichte van het gemiddelde van Nederland.

Figuur 11-4. leefbaarheid afwijking t.o.v. gemiddelde NL, (bron: leefbarometer, 2022)

11.3.2 Toekomstige situatie

Door de grote mate van toename van woningen is de verwachting dat de sociaaleconomische leefbaarheid in Staphorst zal afnemen zonder maatregelen.

11.4 Voorzieningen (nabijheid)

Introductie

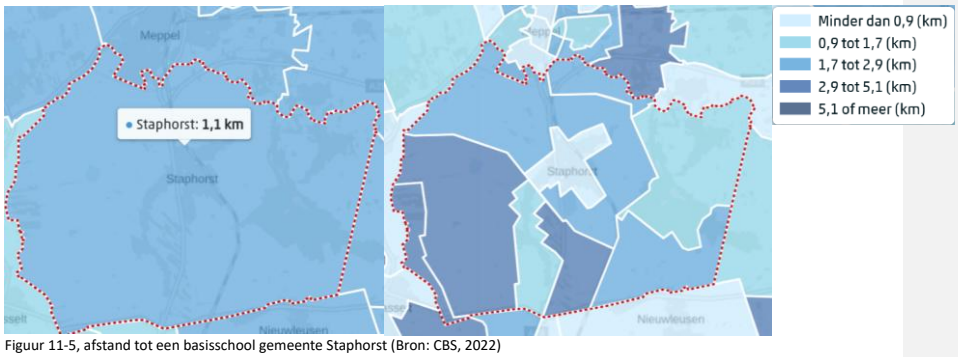
Voorzieningen verwijst naar het aanbod van diensten en faciliteiten zoals winkels, scholen, gezondheidszorg en recreatie. Een hoog voorzieningenniveau zorgt ervoor dat bewoners gemakkelijk toegang hebben tot de benodigdheden van het dagelijks leven.

Referentiekader

Voorzieningen heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema Wonen en voorzieningen. We kijken in dit geval naar de afstanden tot voorzieningen.

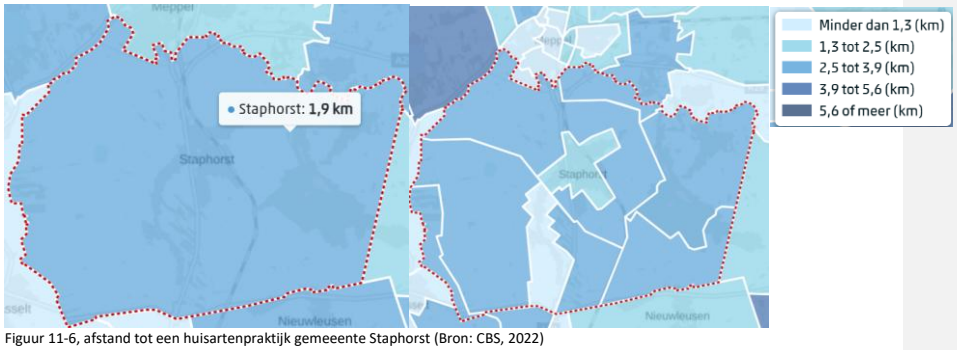
11.4.1 Huidige situatie

Op onderstaande kaart is de gemiddelde afstand tot een basisschool voor de inwoners van Staphorst weergegeven. Zoals te zien op de kaart is dit 1,1km. Uitgesplist naar wijkniveau is te zien dat voor inwoners in Staphorst kern de afstand tot een basisschool het kleinst is. Voor inwoners in Rouveen (Buitengebied) en Klooster is de afstand tot een basisschool het grootst.

Figuur 11-5, afstand tot een basisschool gemeente Staphorst (Bron: CBS, 2022)

Op onderstaande kaart is de gemiddelde afstand tot een huisartenpraktijk voor de inwoners van Staphorst weergegeven. Zoals te zien op de kaart is dit 1,9km. Uitgesplist naar wijkniveau is te zien dat voor inwoners in Rouveen Kern de afstand tot een basisschool het kleinst is. Voor inwoners buiten de kernen is de afstand tot een huisartsenpraktijk groter.

Figuur 11-6, afstand tot een huisartenpraktijk gemeeente Staphorst (Bron: CBS, 2022)

Op onderstaande kaart is de gemiddelde afstand tot een grote supermarkt voor de inwoners van Staphorst weergegeven. Zoals te zien op de kaart is dit 2,3km. Uitgesplist naar wijkniveau is te zien dat voor inwoners in

Staphorst kern de afstand tot een basisschool het kleinst is. Voor inwoners in geheel Rouveen is een afstand tot een grote supermarkt groter.

Figuur 11-7, afstand tot een grote supermarkt gemeente Staphorst (Bron CBS, 2022)

11.4.2 Toekomstige situatie

De meeste voorzieningen liggen in en rondom de kern van Staphorst. Met name de zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen lopen nu tegen hun grenzen aan. De toename van het aantal inwoners zal naar verwachting zorgen dat de grenzen van de huidige zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen overschreden zullen worden.

11.5 Trends en ontwikkeling

- De meeste voorzieningen liggen in en rondom de kern van Staphorst. Met name de zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen lopen nu tegen hun grenzen aan. De toename van het aantal inwoners zal naar verwachting zorgen dat de grenzen van de huidige zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen overschreden zullen worden (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- Er is een tekort aan woningen in Staphorst. Het 'Woonbehoefteonderzoek Staphorst 2023' laat dat duidelijk zien; er is een tekort van 1.000 woningen tot 2030 en nog eens 1.000 woningen tot 2040 (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- In de toekomst zullen er kleinere woningtypen (grondgebonden en gestapeld) in Staphorst gebouwd worden. Hierdoor komen er meer woningen per hectare. De bebouwingsdichtheid zal toenemen ten opzichte van bestaande woongebieden. Dit zal leiden tot meer openbaar gebied en een lager percentage uitgeefbaar gebied (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- Uitdaging is om het voorzieningenniveau op peil te houden en de nu al krappe infrastructuur te upgraden. In Rouveen moeten 215 woningen extra komen, waarvan een kwart sociale huurwoningen. Deze woningen worden vooral ontwikkeld aan de zuidkant van het dorp. Een nieuwe supermarkt is een grote wens en in plaats van de ontsluiting over De Streek is een alternatieve ontsluiting gewenst. Voor IJhorst is er een toevoeging van 65 woningen nodig, deze zouden een plek kunnen krijgen aan de oostkant van het dorp. Ook hier speelt het mobiliteitsvraagstuk, aangezien het merendeel van het verkeer door Staphorst moet. (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- In de gemeente Staphorst zijn meer woningen nodig. Daarom gaat de gemeente woningproductie aanjagen zodat er in de toenemende woningbehoefte van huishoudens kan worden voorzien. Het is de verwachting dat het aantal huishoudens in de gemeente Staphorst de komende jaren blijft groeien. Huishoudensgroei 2023-2031: 960 huishoudens. Huishoudensgroei 2031-2040: 790 huishoudens. (Woonbehoefteonderzoek Staphorst 2023)
- Er is een toenemende vraag aan sociale huurwoningen. Deze vraag naar sociale huurwoningen komt voor vanuit de groepen starters, uit-elkaargangers en aandachtsgoepen. (Woonbehoefteonderzoek Staphorst 2023).

- Spuitzones krijgen steeds meer aandacht. Het gaat om het aanhouden van ruimte tussen akkerbouw waar bestrijdingsmiddelen wordt gebruikt en woningen en andere gevoelige functies, in verband met mogelijke gezondheidseffecten.
- Met name in kleinere dorpen en kernen zien we de afgelopen jaren namelijk een afname van voorzieningen, zoals supermarkten en detailhandel. In Staphorst is het voorzieningenniveau de afgelopen jaren stabiel (Locatus 2019-2023). Dit geldt met name voor detailhandel. Wat betreft horeca zit het aanbod verspreid en is het met name in het centrum van Staphorst nog erg beperkt. Leegstand was in Staphorst in 2019 hoog, maar is flink afgenomen in 2023. (visie recreatie toerisme)
- Bij de ontwikkeling van nieuwe grootschalige woningbouw wordt de druk op voorzieningen ook groter. Dit kan gaan knellen met het voorzieningenaanbod.

11.6 Conclusie en aandachtspunten

- Uit het woonbehoefteonderzoek blijkt dat er een behoefte is aan nieuwe woningen.
- Op dit moment zijn er veel koopwoningen en eengezinswoningen in Staphorst. Er is echter een groeiende vraag naar sociale huurwoningen en kleinere woningen. De stedenbouwkundige planning voorziet een toename in beide sectoren in alle vier de kernen van de gemeente Staphorst. (opgave vraag huurwoningen en kleine woningen)
- Door de grote toename van woningen zal er veel geïnvesteerd moeten worden in de sociaaleconomische leefbaarheid. Veiligheid, sociale cohesie en economische stabiliteit zullen zonder investeringen afnemen bij de uitbreiding van woningen in de gemeente Staphorst. Om het huidige goede niveau van sociaaleconomische leefbaarheid te waarborgen, zal geïnvesteerd moeten worden in veiligheid, sociale cohesie en economische stabiliteit. (opgave sociale cohesie en woningbouw)
- De voorzieningen lopen op dit moment tegen hun grenzen aan. Zonder extra investeringen in voorzieningen zal de grote uitbreiding leiden tot een tekort aan voorzieningen in de gemeente Staphorst. Daarom moet er bij de uitbreiding van het aantal woningen geïnvesteerd worden in de huidige zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen. (opgave (toekomstig) gebrek aan voorzieningen)
- De woningbouwopgave moet ook in samenhang gezien worden met keuzes voor nieuwe infrastructuur, voorzieningen, recreatie, bedrijven en energie.
    - Om de sociale economische leefbaarheid op peil te houden is het van belang om de woningbouw in combinatie te zien met uitbreiding van sociale voorzieningen.
    - Bij een toename van het aantal inwoners moeten zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen gecreëerd worden.

12. Economie

Introductie

Economie en werkgelegenheid zijn essentiële pijlers voor een stabiele en welvarende samenleving. Dit thema omvat verschillende aspecten die bijdragen aan economische groei en de beschikbaarheid van banen. Door aandacht te besteden aan werkgelegenheid en werkloosheid, vestigingsklimaat en werklocaties, kan een gunstig economisch klimaat worden gecreëerd.

Thema	Aspect
Economie en werkgelegenheid	Werkgelegenheid en werkloosheid
	Vestigingsklimaat
	Werklocaties
	Landbouwareaal
	Recreatie en toerisme

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Werkgelegenheid en werkloosheid		n.v.t..eerste versie LOF	LISA, CBS	2023
Vestigingsklimaat		n.v.t..eerste versie LOF	KVK, Locatus	2025, 2025
Werklocaties		n.v.t..eerste versie LOF	Planviewer, REB Zwolle 2040	2024
Landbouwareaal		n.v.t. eerste versie LOF	Ministerie van Economische Zaken	2022
Recreatie en toerisme		n.v.t. eerste versie LOF	Gemeente Staphorst	2025

12.1 Werkgelegenheid en werkloosheid

Introductie
Het aspect werkgelegenheid en werkloosheid richt zich op de beschikbaarheid van banen en de mate van werkloosheid in een regio. Het bevorderen van werkgelegenheid en het verminderen van werkloosheid zijn cruciaal voor economische stabiliteit en sociale welzijn.

Referentiekader
Werkgelegenheid en werkloosheid hebben geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema economie. We kijken in dit geval naar werkgelegenheid en werkloosheid in aantal banen en in sectoren.

12.1.1 Huidige situatie

12.1.1.1 Werkgelegenheid

In Staphorst zijn er 745,8 banen per 1.000 inwoners. Dit is hoger dan het gemiddelde van Nederland met 714,7 banen per 1.000 inwoners (LISA, 2023).

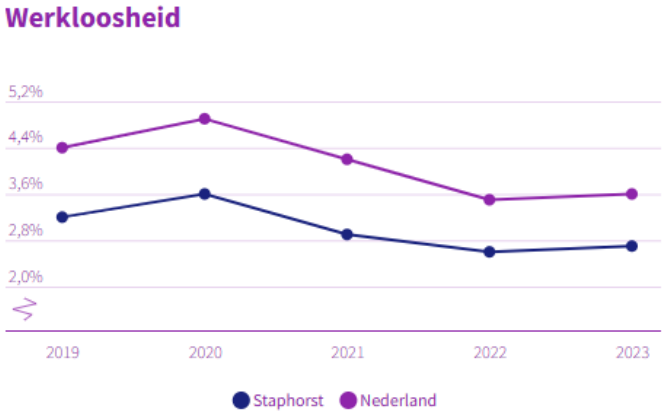

Figuur 12-1. Banen gemeente Staphorst. (Bron: LISA, 2023)

Uit het onderzoek marktperspectief bedrijventerreinen uitgevoerd door de Stec Groep in 2023 blijkt dat de gemeente Staphorst kampt met een tekort aan beschikbare bedrijfskavels; de huidige voorraad is nagenoeg volledig benut en de vraag naar ruimte blijft groeien. De behoefte aan nieuwe bedrijfskavels tot 2035 wordt geraamd op 10 tot 17 hectare, vooral vanuit de industrie, logistiek en bouwsector.

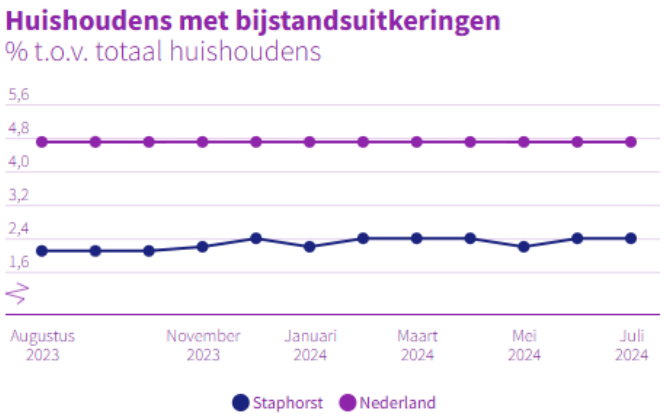
12.1.1.2 Werkloosheid

In Staphorst ligt de werkloosheid lager dan gemiddeld in Nederland. Daarnaast is de werkloosheid in de afgelopen jaren eveneens afgenomen in Staphorst, Staphorst volgt daarmee de landelijke trend. Op onderstaande grafiek is dit grafische weergegeven.

Figuur 12-2. Werkloosheid in de gemeente Staphorst 2019 - 2023. (Bron: CBS, 2023)

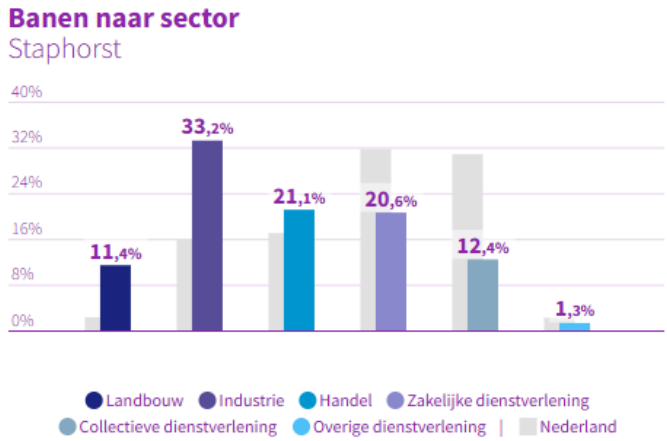
Het percentage huishoudens met een bijstandsuitkeringen is in Staphorst 2,4%. Dit is aanzienlijk lager dan het landelijke percentage. Landelijk ligt het percentage huishoudens met een bijstandsuitkering op 4,7%.

Figuur 12-3. Percentage huishoudens met een bijstandsuitkering in de gemeente Staphorst (Bron: CBS, 2023)

12.1.1.3 Sectoren

De verdeling van de hoeveelheid banen naar sectoren wijkt in Staphorst sterk af van het gemiddelde van Nederland. In Staphorst zijn er relatief veel banen in de industrie 33,2% (NL: 16%): en landbouw 11,4% (NL: 2%). Relatief weinig banen zijn er in de zakelijke dienstverlening 20,6% (NL: 31%) en collectieve dienstverlening 12,4% (NL: 30%).

Figuur 12-4, banen naar sector gemeente Staphorst. (Bron: LISA, 2023)

12.1.2 Toekomstige situatie

Er zijn plannen om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen in Staphorst, met name op Esch 0, Esch V en uitbreiding Bullingerslag. In de regionale programmeringsafspraken West Overijssel 2023-2026 is voor Staphorst een uitbreidingsbehoefte van 10 tot 20 hectare opgenomen, vooral voor de sectoren industrie, handel en logistiek. Hiermee wordt voldaan aan de toekomstige behoefte aan bedrijfsruimte in Staphorst

12.2 Vestigingsklimaat

Met opmerkingen [LF1]: OPM: aspect wordt nog nader tegen het licht gehouden, input is welkom.

Introductie

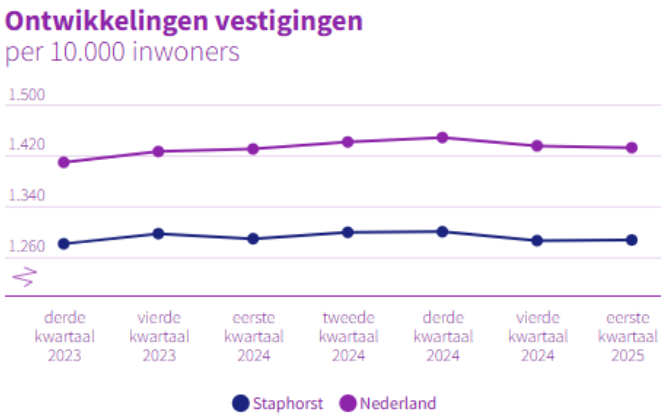
Dit verwijst naar de aantrekkelijkheid van een gebied voor bedrijven om zich te vestigen. Factoren zoals infrastructuur, bereikbaarheid en beschikbaarheid van geschoolde arbeidskrachten spelen hierbij een belangrijke rol.

Referentiekader

Vestigingsklimaat heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema economie. We kijken in dit geval naar ontwikkelingen van het aantal vestigingen.

12.2.1 Huidige situatie

Het aantal vestigingen per 10.000 inwoners ligt in Staphorst lager dan gemiddeld. In het eerste kwartaal van 2025 waren er in Staphorst 1287 vestigingen per 10.000 inwoners. Gemiddeld in Nederland lag dit aantal op 1432 vestigingen. De ontwikkeling van het aantal vestigingen in Staphorst is stabiel gebleven in de afgelopen 2 jaar.

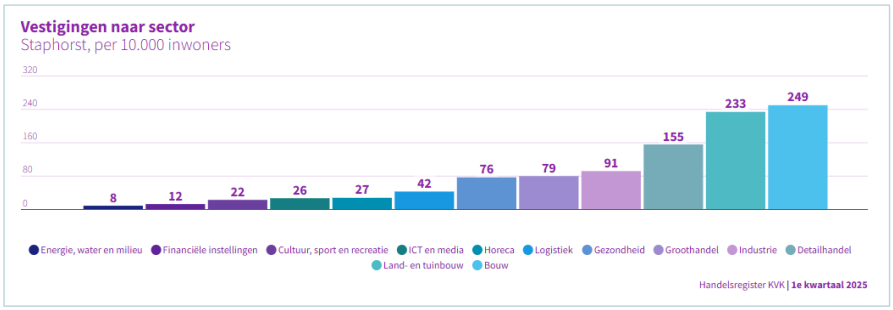
Figuur 12-5, ontwikkelingen vestigingen per 10.000 inwoners gemeente Staphorst, 3e kwartaal 2023-1e kwartaal 2025 (Bron: handelsregister KVK, 2025)

Met name het aantal verkooppunten in het centrum is aanzienlijk lager. Gemiddeld hebben gemeente met minder dan 25.000 inwoners 104 verkooppunten in het centrum. Staphorst heeft slechts 51 verkooppunten in het centrum.

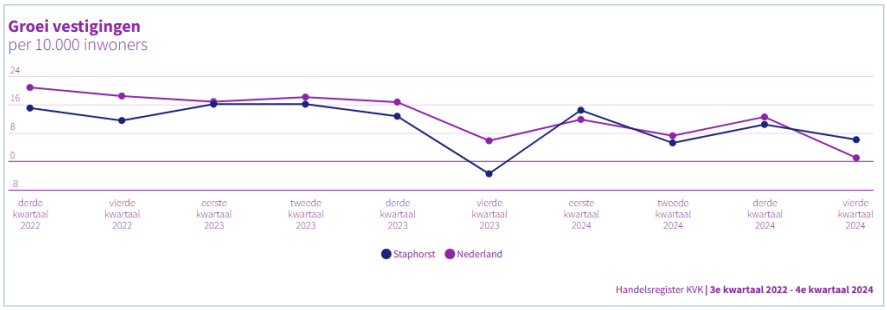
Figuur 12-6, aantal verkooppunten in het centrumgebied gemeente Staphorst. (Bron: Locatus, 2025)

De sector met de meeste vestigingen in Staphorst zijn de land- en tuinbouw en de bouw. De land- en tuinbouw heeft 233 vestigingen per 10.000 inwoners. De bouw heeft 249 vestigingen per 10.000 inwoners.

Figuur 12-7, Vestigingen naar sector gemeente Staphorst (Bron: KVK, 2025)

De groei van het aantal vestigingen in Staphorst is de laatste 2 jaar positief. Dit betekent dat er steeds meer vestigingen bij komen. De groeitrend van Staphorst volgt het landelijk gemiddelde.

Figuur 12-8, groei vestigingen gemeente Staphorst. (Bron: Handelsregister KVK, 2025)

Strategische ligging

Staphorst ligt gunstig naast de A28 in de provincie Overijssel, met goede verbindingen naar grotere steden zoals Zwolle en Meppel. Dit maakt het een aantrekkelijke locatie voor bedrijven die zowel lokaal als regionaal willen opereren.

12.2.2 Toekomstige situatie

Het aantal verkooppunten in Staphorst zal naar verwachting in de komende jaren niet toenemen. De landelijke trend is namelijk dat veel kleine speciaalzaken verdwijnen en plaatsmaken voor een beperkt aantal formules met grote winkels en een breed, scherp geprijsd assortiment. Nieuwe formules betreden de Nederlandse winkelmarkt, waardoor de 'zelfstandige winkelier op de hoek' steeds moeilijker kan concurreren. Vooral in de levensmiddelensector neemt het aantal zelfstandige speciaalzaken af. Het winkelaanbod in kleine kernen beperkt zich steeds vaker tot een supermarkt, terwijl grotere winkelgebieden eenzijdiger worden. De snelle verdwijning van de kleinste speciaalzaken leidt tot sombere vooruitzichten over het voortbestaan van de specialist (research, 2011).

Voor bedrijven die zowel lokaal als regionaal willen opereren heeft Staphorst voor de toekomst een goede strategisch ligging. Staphorst ligt namelijk gunstig naast de A28, hiermee is er een uitstekende verbinding richting de regionale steden Zwolle en Meppel.

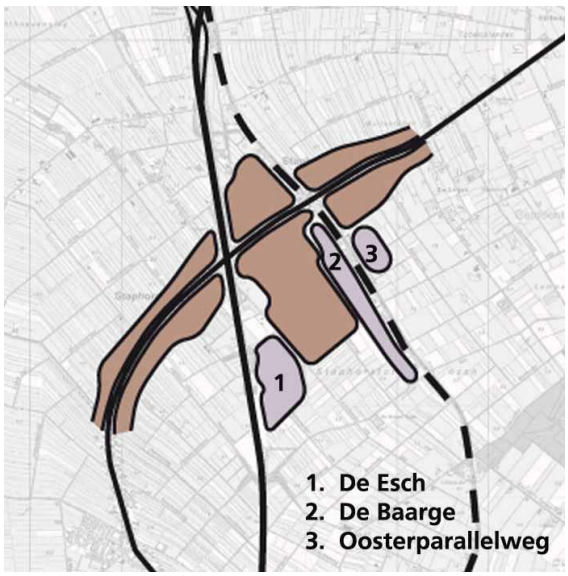
12.3 Werklocaties

Introductie
Werklocaties gaat om de specifieke gebieden waar bedrijven en industrieën zijn gevestigd. Werklocaties hebben ruimtelijke impact en zijn zodoende goed om inzichtelijk te hebben. Een goed gepland en beheerd netwerk van werklocaties kan bijdragen aan economische groei en het creëren van banen.

Referentiekader
Vestigingsklimaat heeft geen wettelijk referentiekader. We kijken in dit geval naar ontwikkelingen van het aantal vestigingen.

12.3.1 Huidige situatie

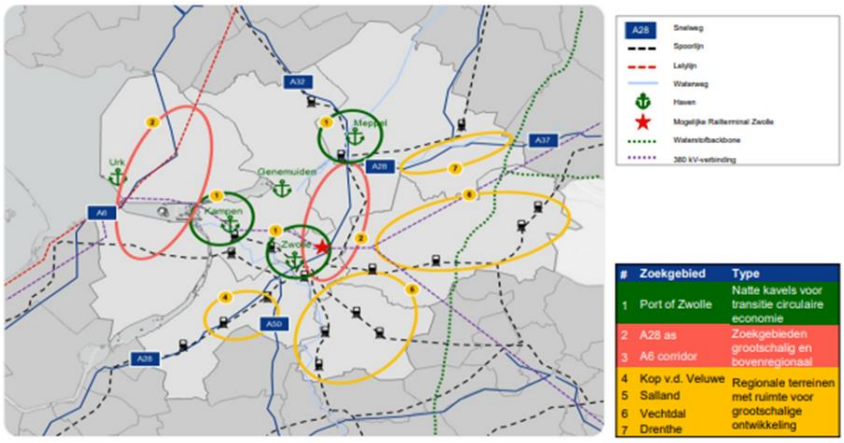
De gemeente Staphorst heeft drie bedrijventerreinen. Deze bedrijventerreinen zijn weergegeven in Figuur 12-9

Figuur 12-9, bedrijventerreinen Staphorst. (Bron: planviewer.nl, 2024)

12.3.2 Toekomstige situatie

Staphorst gaat zich de komende jaren ontwikkelen met nieuwe bedrijventerreinen en woonwijken. Door deze plannen draagt de gemeente bij aan landelijke en regionale doelen op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid en duurzaamheid. Staphorst reserveert 75 hectare voor bedrijventerrein, waarmee er ruimte ontstaat voor meer bedrijven en extra werkgelegenheid. De gemeente sluit hiermee aan op de ambitie om voor 2040 minstens 50.000 woningen en 20.000 arbeidsplaatsen toe te voegen in de regio Zwolle. Deze plannen zijn vastgelegd in de Ruimtelijke Economische Bouwsteen 2040 (REB 2040), die richting geeft aan hoe de regio zich de komende jaren wil ontwikkelen.

Figuur 12-10, zoekgebied REB 2040 regio Zwolle

12.4 Landbouwareaal

Introductie

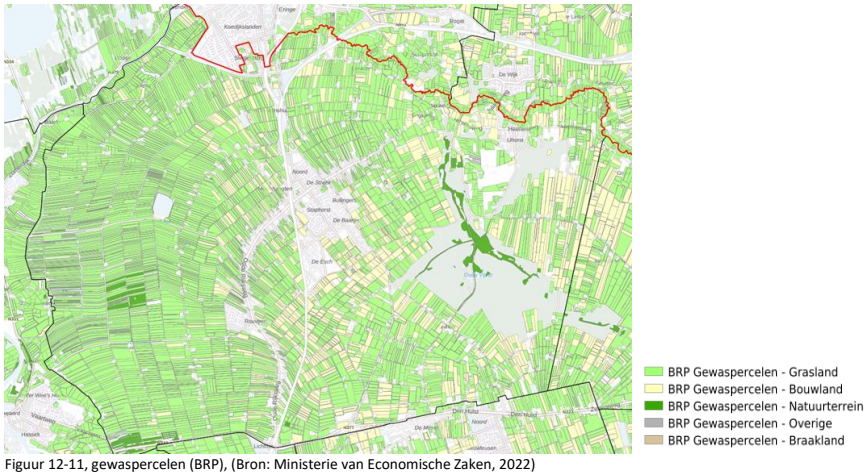
Staphorst is van oudsher een agrarische gemeente. Daarom is het ook goed om in beeld te hebben hoeveel landbouw er is en wat voor landbouwactiviteit er plaatsvind.

Referentiekader

Landbouwareaal heeft geen wettelijk referentiekader. We kijken in dit geval naar een kaart weergave van het landbouwareaal in de gemeente.

12.4.1 Huidige situatie

De gemeente Staphorst heeft naar verhouding een grote aandeel van de gemeentelijke grond beschikbaar als landbouwareaal. In Figuur 12-11 is het huidige landbouwareaal in kaart gebracht.

Figuur 12-11, gewaspercelen (BRP), (Bron: Ministerie van Economische Zaken, 2022)

12.4.2 Toekomstige situatie

In de toekomst zal het landbouwareaal in Staphorst waarschijnlijk afnemen door de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, woningbouw en de aanleg van energievoorzieningen.

12.5 Recreatie en toerisme

Introductie
Recreatieve mogelijkheden zijn belangrijk voor inwoners van de gemeente en daarbuiten. Toerisme is belangrijk als economische sector en als manier om het verhaal van de gemeente Staphorst uit te dragen.

Referentiekader
Recreatie en toerisme heeft geen wettelijk referentiekader. We kijken in dit geval naar de dagrecreatieve mogelijkheden binnen de gemeente en de verblijfsrecreatie.

12.5.1 Huidige situatie

Dagrecreatie
Staphorst kent niet een heel groot, maar wel een gevarieerd aanbod aan dagrecreatie. Zo is er een museum, enkele activiteiten voor kinderen en veel aanbod gericht op buitenrecreatie denk aan de Alpa farm Rouveen. Ook worden divers evenementen georganiseerd, zoals de Staphorstdagen, Concours Hippique Rouveen, Grenzeloos Kunst verkennen IJhorst, de SAS-week en de Balloonfair.

Rondom de Boswachterij Staphorst en het Reestdal is er ruimte voor recreatie in de buitenlucht, o.a. wandelen en fietsen. Het aanbod richt zich hier dan ook op, met bijvoorbeeld een voedseltuin en de verhuur van E-Broezers. Ook is er een waterplas bij de Zwarte Dennen, met een kleine horecavoorziening/kiosk.

In de Streek staan de geschiedenis en tradities centraal. Bezoekers hebben de ruimte om inzichten op te doen over de geschiedenis van Staphorst in het museum of in Kerkzicht. Verder is er in de Streek ook het kernwinkelgebied, een kinderboerderij, escape room, zwembad en klederdrachtfotografie. Er is een divers aanbod aan dagrecreatie.

De Olde Maten kent een rijke cultuurhistorie wat goed terug te zien is in het slagenlandschap. Het dagrecreatie aanbod is ook gecentreerd rondom dit landschap met veel wandel- en fietsroutes, maar ook is er een blote voeten pad en worden er educatieve activiteiten bij de Veldschuur georganiseerd.

Verblijfsrecreatie
Staphorst kent verschillende typen verblijfsrecreatie. In en rondom IJhorst is een cluster van verblijfsrecreatie te vinden. Hier zijn veelal campings en vakantieparken (5-8 stuks) van redelijke omvang (van 40-90 huisjes, maar ook uitschieters met 400 seizoensplaatsen op de camping en 200 chalets). In de rest van de gemeente zijn er wat kleinschalige campings te vinden en een aantal B&B locaties en camperplaatsen.

12.5.2 Toekomstige situatie

Het dagrecreatieve aanbod zal zoveel mogelijk worden behouden en waar mogelijk versterkt en uitgebreid. Momenteel wordt hier gewerkt aan het project Vitale Vakantieparken om de vakantieparken te revitaliseren en daarmee de sector te laten floreren.

12.6 Trends en ontwikkelingen

- Het aantal fysieke winkels in Nederland is kleiner geworden. Dat het aantal detailhandelsvestigingen desondanks gegroeid is, is te verklaren door een andere transformatie, namelijk die van fysieke winkel naar webwinkel. Het aantal webwinkels in Nederland groeit explosief. De in het straatbeeld gemiste winkeldiversiteit en -variatie is ruimschoots te vinden op internet. In ruimtelijke zin mag het winkelbeeld dan eenzijdiger zijn geworden, in virtuele zin zeker niet (research, 2011).
- Er zijn plannen om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen om de groeiende vraag naar bedrijfsruimte te accommoderen. Dit zal waarschijnlijk plaatsvinden in gebieden die goed bereikbaar zijn en waar voldoende ruimte is voor uitbreiding.
- Recreatie en toerisme in Nederland groeit sterkt. Dat levert flink geld op. Met recreatie en toerisme wordt in Nederland inmiddels bijna net zoveel verdient als in de bouwsector en tweemaal zoveel als in de landbouwsector (Staphorst, Visie Recreatie en Toerisme, 2024).
- Goede recreatieve voorzieningen bieden kansen om het woonplezier van inwoners te vergroten en bezoekers van buiten de gemeente aan te trekken (Staphorst, Visie Recreatie en Toerisme, 2024).
- Afvalscheiding en recycling is een belangrijk thema. Doelstellingen uit het landelijk afvalbeheerplan zijn het beperken van het ontstaan van afvalstoffen, beperken van milieudruk van productieketens en het optimaliseren van de inzet van afvalstoffen in een circulaire economie. Daarbij wil Overijssel groeien naar een circulaire economie, waar een circulaire kunststofketen onderdeel van uitmaakt. Een economie gericht op hergebruik van grondstoffen en producten, het voorkomen van afval en het gebruik van hernieuwbare energie. Minder afval, meer kringloop, recycling en hergebruik zijn nodig om IJsselland schoon en groen te houden. Onder dit thema vallen ontwikkelingen als:
    - Het voorkómen van afval of, als dat niet kan, stimuleren van hergebruik;
    - Het verbeteren van de energie-efficiency van bedrijven en vergroten van de inzet op onze duurzaamheidsopgave;
    - Het bevorderen van kringlooplandbouw.
- Recreatiebehoefte neemt toe. De recreatiemogelijkheden dichtbij huis zijn door Corona ‘herontdekt’. Het aantal bezoekers van natuur- en recreatiegebieden is enorm toegenomen. Driekwart van de activiteiten in de vrijetijd wordt ondernomen in de eigen gemeente en de voornaamste doelen van vrije tijd zijn ontspannen, tot rust komen, plezier hebben en tijd met familie/vrienden doorbrengen (bron: Nederlands Vrijetijdsonderzoek, 2024). Uit onderzoek van de ANWB blijkt dat het aantal recreatieve activiteiten in de directe woonomgeving en in recreatiegebieden nog verder zal toenemen (bron: Meer ruimte voor recreatie, 2023). Dit komt onder meer door bevolkingsgroei, hogere kosten voor mobiliteit en toenemende aandacht voor gezondheid en bewegen. Bij het fietsen valt ook de steeds verdere differentiatie in soorten fietsen op (e-bikes, race- en toerfietsen, mountainbikes etc.).
- We gaan vaker, korter en op wisselende momenten op vakantie. De gemiddelde verblijfsduur per vakantie daalt. Dit geldt voor zowel het inkomende vakantieverkeer als het binnenlandse vakantieverkeer. Echter, mensen kiezen er wel voor om vaker op vakantie te gaan. Niet alleen in de zomervakantie, maar ook in het voor- en naseizoen. De coronapandemie heeft Nederlanders bewust gemaakt van de mogelijkheden in eigen land.
- Authentieke beleving en verhalen staan centraal. We hebben steeds meer behoefte aan authenticiteit en het echte verhaal van een plek. Het helpt daarbij om aan te sluiten bij het grotere geheel van de geschiedenis en tradities. De consument verwacht bij elke activiteit echt iets te beleven. Niet alleen bij activiteiten met een van nature grote belevingscomponent, maar ook bij andersoortige activiteiten als een museumbezoek, bezoek aan een stads- of dorpscentrum of een dagje fietsen. Mensen maken hier eigen afwegingen in bij het kiezen van de vrijetijdsbesteding: liever kwaliteit en betekenis dan massa is kassa.
- Belangstelling voor recreatiewater is groot en neemt toe. In de zomermaanden willen mensen graag het water op zoeken. Dat is nu zo, maar vanwege klimaatverandering en toenemende droogte wordt verwacht dat dit de komende jaren verder gaat toenemen. Uit onderzoek is gebleken dat de zoekterm ‘Recreatieplas’ het hardste is toegenomen, vergeleken met termen als zwembad/subtropisch, zwemparadijs/ buitenzwembad. Dit komt gedeeltelijk omdat men steeds meer op zoek is naar verkoeling

in natuurlijke omgevingen. Zo blijkt ook uit diverse onderzoeken over bezoekersaantallen dat er al sinds jaren een recorddrukte is bij diverse recreatieplassen (tot wel 70% meer bezoekers).

12.7 Conclusie en aandachtspunten

- Staphorst heeft momenteel meerdere bedrijventerreinen, maar er is nog steeds een grote vraag naar bedrijfsruimte. Om aan deze vraag te voldoen, zijn er plannen om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen. (opgave vraag naar bedrijventerreinen)
- De uitbreiding van het aantal bedrijventerreinen zal zorgen voor meer werkgelegenheid. De werkloosheid in Staphorst is echter momenteel erg laag, waardoor meer werkgelegenheid voor de huidige bevolking niet noodzakelijk is.
- Recreatie en toerisme is in Nederland een sterk groeiende sector. Op dit moment wordt met toerisme al twee keer zoveel verdiend als in de landbouw. Staphorst, met zijn rijke cultuurhistorie en omliggende natuurgebieden, is een aantrekkelijke plek voor toeristen. Investeringen in de toeristische sector zouden daarom zeer rendabel zijn voor de economie. (opgave groeiende recreatie- en toerisme sector)

13. Bereikbaarheid

13.1 Introductie

Bereikbaarheid is een essentieel thema voor de leefbaarheid en economische ontwikkeling van een gebied. Het omvat de toegankelijkheid en efficiëntie van verschillende vervoersmiddelen, waardoor mensen en goederen zich gemakkelijk kunnen verplaatsen. Door aandacht te besteden aan autoverkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer, kan een goed functionerend en duurzaam mobiliteitssysteem worden gecreëerd.

Thema	Aspect
Bereikbaarheid	Autoverkeer
	Openbaar vervoer
	Langzaam verkeer (o.a. fietsen en wandelen)

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Autoverkeer		n.v.t..eerste versie LOF	Google Maps	2025
Openbaar vervoer		n.v.t..eerste versie LOF	RRReis	2024
Langzaam verkeer		n.v.t..eerste versie LOF	landelijke routedatabank van stichting landelijke fietsnetwerk fietsplatform	2024

13.2 Autoverkeer

Introductie

Autoverkeer verwijst naar het gebruik van auto's op de openbare weg en de bijbehorende infrastructuur. Het beheer van autoverkeer is belangrijk om files te verminderen, geluidshinder te beheersen, de verkeersveiligheid te verbeteren en de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken.

Referentiekader

Autoverkeer heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema mobiliteit. We kijken in dit geval naar de verkeerstructuur.

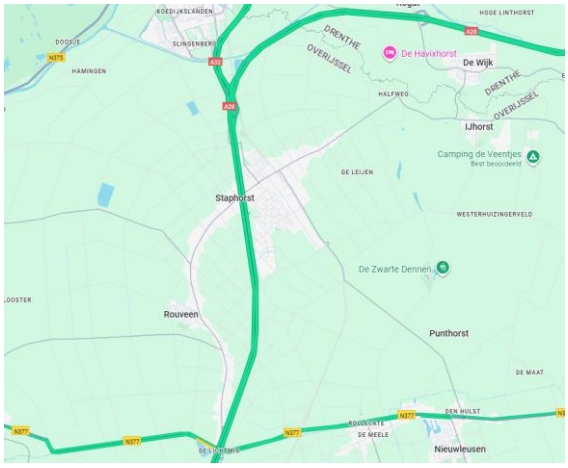
13.2.1 Huidige situatie

De gemeente Staphorst, gelegen in de provincie Overijssel, wordt doorkruist door de A28 en de N377. Deze wegen spelen een cruciale rol in de bereikbaarheid en infrastructuur van de gemeente en regio.

De A28 die door Staphorst loopt is voor zowel de omgeving Staphorst, Noord-Nederland als internationaal een belangrijke snelweg. Deze snelweg verbindt de stad Utrecht met Groningen en loopt via steden zoals Zwolle en Meppel. Daarnaast is het vanuit de randstad ook de route richting de A32 en A37 in Duitsland. Hiermee is het een Europese verbindingsweg

Daarnaast loopt de N377 door de gemeente Staphorst. De N377 verbindt Staphorst met omliggende dorpen en steden zoals Slagharen en Dedemsvaart ten oosten en Hasselt, Genemuiden en Kampen ten oosten.

Binnen de bebouwde kom van Staphorst gelden verschillende snelheidslimieten om de verkeersveiligheid te waarborgen. De meeste wegen zijn ingedeeld als erftoegangswegen met snelheidslimieten van 30 km/uur binnen de bebouwde kom en 60 km/uur buiten de bebouwde kom. Op enkele doorgaande wegen binnen de bebouwde kom geldt een limiet van 50 km/uur. Het centrumgebied van Staphorst is niet autoluw.

Figuur 13-1. Wegennet gemeente Staphorst, (Bron: Google Maps)

13.2.2 Toekomstige situatie

Uit onderzoek naar de bereikbaarheid van de A28 bij Staphorst blijkt dat deze in de toekomst grotendeels afhankelijk blijft van de huidige infrastructuur. Grote aanpassingen, zoals het wijzigen van de op- en afritten van de A28, zullen voorlopig niet plaatsvinden. Door de groei van het aantal woningen en bedrijven wordt de druk op

de infrastructuur echter groter, waardoor verplaatsing van de op- en afrit op termijn noodzakelijk kan zijn om veiligheid en doorstroming te waarborgen. Op korte termijn zijn ingrijpende maatregelen niet voorzien; de aandacht gaat uit naar het verbeteren van de verbindingen met het openbaar vervoer en kleinschalige aanpassingen om de bereikbaarheid te verbeteren, vooral in het licht van verdere groei van Staphorst met nieuwe woningen en bedrijven.

13.3 Openbaar vervoer

Introductie

Openbaar vervoer omvat vervoersmiddelen zoals bussen, trams en treinen die door het publiek worden gebruikt. Een goed ontwikkeld openbaar vervoerssysteem biedt een betrouwbaar en milieuvriendelijk alternatief voor autoverkeer.

Referentiekader

Autoverkeer heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema mobiliteit. We kijken in dit geval naar de verkeerstructuur

13.3.1 Huidige situatie

Staphorst wordt bediend door verschillende buslijnen die het dorp verbinden met omliggende steden en dorpen. Een belangrijke buslijn is buslijn 40, die Staphorst verbindt met Meppel en Zwolle, twee belangrijke steden in de regio. Zwolle-Staphorst is ook bereikbaar met bus 640 Daarnaast is er buslijn 217, die een verbinding biedt naar omliggende dorpen en handig is voor lokale reizen. Ook is er de Buurtbus IJhorst, een buurtbusdienst die kleinere dorpen in de omgeving bedient.

Voor treinreizen zijn de dichtstbijzijnde treinstations voor inwoners van Staphorst station Meppel en station Zwolle. Station Meppel ligt op ongeveer 10 kilometer afstand en biedt verbindingen naar verschillende steden in Nederland. Station Zwolle, een belangrijk knooppunt in het Nederlandse spoorwegnetwerk, ligt op ongeveer 20 kilometer afstand van Staphorst.

Figuur 13-2. Lijnennetkaart in en rondom de gemeente Staphorst (Bron: RRReis, 2024)

13.3.2 Toekomstige situatie

Uit een studie naar een mogelijke nieuwe dienstregeling is gebleken dat de bereikbaarheid aanzienlijk kan toenemen door het invoeren van een nieuwe dienstregeling. In deze nieuwe dienstregeling zouden er meer rechtstreekse bussen van Staphorst naar Zwolle gaan. Eveneens zou er een buslijn door Rouveen blijven gaan met een stop bij het bedrijventerrein Esch. Deze nieuwe dienstregeling zou mogelijk in 2026 in kunnen gaan.

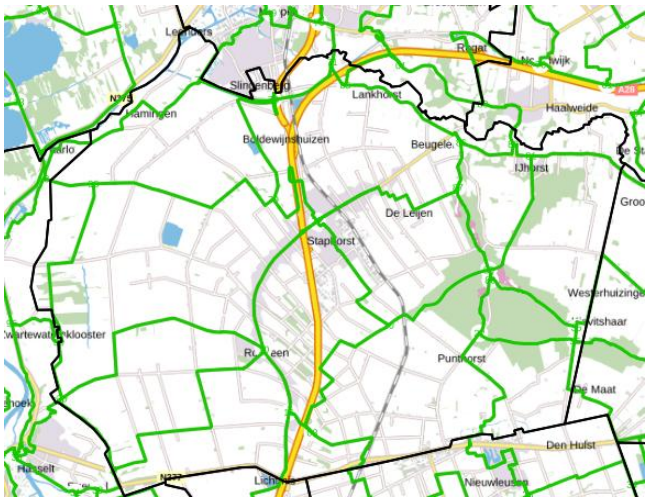
13.4 Langzaam verkeer (o.a. fietsen en wandelen)

Introductie
Dit betreft niet-gemotoriseerd verkeer zoals voetgangers en fietsers. Het bevorderen van langzaam verkeer draagt bij aan een gezonde en duurzame leefomgeving en vermindert de druk op het wegennet.

Referentiekader
Langzaam verkeer heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema mobiliteit. We kijken in dit geval naar de aanwezige lokale en regionale fietsstructuur.

13.4.1 Huidige situatie

Staphorst biedt een uitgebreid en goed onderhouden fietsnetwerk dat zowel door de lokale bevolking als door toeristen wordt gewaardeerd. De regio staat bekend om zijn prachtige landschappen, waaronder het Reestdal, dat een populaire bestemming is voor fietsers. Er zijn diverse fietsroutes beschikbaar die variëren in lengte en thematiek, zoals natuur, cultuur en culinaire route. Het recreatieve fietsnetwerk is Figuur 13-3 weergegeven.

Figuur 13-3. Fietspaden netwerk gemeente Staphorst. (Bron: landelijke routedatabank van stichting landelijke fietsnetwerk fietsplatform, 2024)

Staphorst beschikt over een goed ontwikkeld wandelnetwerk dat de bereikbaarheid van verschillende delen van de gemeente vergemakkelijkt. De wandelpaden zijn zorgvuldig aangelegd en bewegwijzerd, waardoor wandelaars eenvoudig hun weg kunnen vinden. Dit netwerk verbindt diverse wijken, natuurgebieden en bezienswaardigheden, wat bijdraagt aan de toegankelijkheid en het gemak voor zowel inwoners als bezoekers. Het wandelnetwerk dat zich in de gemeente Staphorst bevindt is weergegeven op de kaart in Figuur 13-4.

Figuur 13-4. Wandelnetwerk gemeente Staphorst. (Bron: Stichting wandelnet, 2024)

13.4.2 Toekomstige situatie

Op basis van trends en ontwikkelingen ligt het in de lijn der verwachting dat lopen en fietsen steeds meer ruimte zal krijgen in de leefomgeving. Door de groei woningen en bedrijvigheid zal daarnaast ook meer gebruik worden gemaakt van de bestaande infrastructuur.

13.5 Trends en ontwikkelingen

- Ter hoogte van de Gemeenteweg (De Streek) is de enige op- en afrit binnen de gemeente, dit is daardoor de belangrijkste en drukste toegangsweg. Naast woonverkeer gaat er ook veel vrachtverkeer over De Streek. Dit leidt regelmatig tot opstoppingen. Net ten noorden (A32) en zuiden (A28) van de gemeentegrens zijn er ook twee op- en afritten. Deze zijn bereikbaar via de Rijksparallelweg en de Oude Rijksweg. De laatste weg dient daarbij als erftoegangsweg én als doorgaande weg. Er ligt een opgave om de hoeveelheid auto- en vrachtverkeer over de Gemeenteweg te verminderen (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- Naast de extra of nieuwe aansluiting op de A28 zal ook de interne infrastructuur van Staphorst aangepast moeten worden om de 33% groei van bedrijven en woningen te kunnen accommoderen. Dit omvat de aanleg van nieuwe wegen en rotondes om de bereikbaarheid binnen de gemeente te verbeteren.
- Er is een grote wens voor de aanleg van een treinstation in Staphorst. Deze spoorverbinding zou de bereikbaarheid van het dorp aanzienlijk verbeteren en de druk op de A28 verminderen.
- Het verbeteren van de fietsinfrastructuur kansen om het autoverkeer te verminderen. Een snelle route voor de (elektrische) fiets naar Meppel en Zwolle kan het woon-werkverkeer op de weg ontlasten (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- Bij de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur, woongebieden en bedrijventerreinen is het van belang rekening te houden met wandelaars. Bied ruimte aan wandelaars en creëer geen barrières en obstakels. Door wandelen te stimuleren bied je een goed alternatief voor de korte autoritjes en draag je bij aan de algemene gezondheid, bijvoorbeeld door het maken van ommetjes (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).
- Voor het spoornet geldt een trechterwerking; de spoorlijn door Staphorst vormt de enige verbinding tussen het noorden en zuiden van Nederland. Dit maakt de wens om een station toe te voegen op dit nu al drukke deel een lastige opgave (Staphorst, Stedenbowukundige doorvertaling woonbehoefteonderzoek, 2024).

- Er is een aanzienlijke capaciteit vergund voor de laadinfrastructuur voor doorrijdend vrachtverkeer. Dit is belangrijk om de groeiende logistieke behoeften van de regio te ondersteunen en bij te dragen aan de verduurzaming van het vrachtverkeer.
- De ontwikkeling van De Lichtmis als regionale hub is een belangrijk onderdeel van de regionale hubstrategie. Deze hub moet de bereikbaarheid en logistieke efficiëntie in de regio verbeteren, hoewel het nog onduidelijk is of deze op Zwols of Staphorsts grondgebied zal komen te liggen.
- De gemeente Staphorst is ambitieus ten aanzien van fietsvoorzieningen. Er zijn plannen om meer vrijliggende fietspaden te realiseren. Door fietspaden te scheiden van het wegverkeer, ontstaat er een veiligere fietsinfrastructuur. Deze vrijliggende zijn onder andere gepland langs de Gemeenteweg, De Lankhorsterweg en de Stadsweg.
- Mobiliteitsvisie 2050: Het rijk heeft in 2023 de Mobiliteitsvisie 2050 opgesteld. Hierin zijn de landelijke doelstelling voor mobiliteit uiteengezet. Het doel van het landelijk opstellen van een mobiliteitsvisie is het uitzetten van een eenduidige richting waaraan door provinciale en gemeentelijke overheden een lokale invulling gegeven kunnen worden. Op deze manier werken alle lagere overheden aan dezelfde doelstellingen, met ruimte om daar passend bij de plaatselijke situatie beleidsmatig op te sturen. De 4 hoofdlijnen van het beleid zijn:
    - integrale doelen voor bereikbaarheid;
    - het inzetten van de juiste mobiliteit op de juiste tijd en plaats;
    - een mobiliteitssysteem dat voldoet aan de normen voor duurzaamheid, gezonde leefomgeving en veiligheid;
    - een gebiedsgerichte uitwerking van deze hoofdlijnen.
- Knooppunt Lankhorst: Wanneer het verkeer op de A28 als gevolg van de verbreding van de E233 toeneemt, nemen de afwikkelingproblemen toe. Voor de economische ontsluiting van de regio Zwolle is het van essentieel belang dat de doorstroming en verkeersveiligheid op dit knooppunt gewaarborgd blijft.

13.6 Conclusie en aandachtspunten

- In de toekomst zal er een toename zijn van het (auto)verkeer in Staphorst. Deze toename komt door de uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen in Staphorst. Op dit moment zijn er regelmatig opstoppingen ter hoogte van de Gemeenteweg (De Streek), de enige op- en afrit binnen de gemeente. Dit is de belangrijkste en drukste toegangsweg. Naast woonverkeer gaat er ook veel vrachtverkeer over De Streek, wat regelmatig tot opstoppingen leidt. (Opgave toename autoverkeer)
- (Opgave knellende verkeersinfrastructuur)
- De bereikbaarheid en logistieke efficiëntie van de regio zal verbeterd worden met de komst van een hublocatie bij de Lichtmis. De onduidelijkheid de hublocatie bij de Lichtmis op Zwols of Staphorsts grondgebied komt, maakt voor de verbetering van de bereikbaarheid en logistieke efficiëntie van Staphorst niet uit. (opgave ontwikkeling hublocatie Lichtmis)

14. Energie & grondstoffen

14.1 Introductie

Energie en grondstoffen is een cruciaal thema voor een duurzame toekomst en leefomgeving. Dit thema omvat verschillende aspecten die bijdragen aan een efficiënter en milieuvriendelijker gebruik van hulpbronnen en minder negatieve impact op de leefomgeving. Door aandacht te besteden aan energiegebruik, duurzame energieopwekking, CO2-emissie en circulariteit, kan een duurzamer en veerkrachtiger systeem worden gecreëerd.

Thema	Aspect
Energie en grondstoffen	Energiegebruik
	Duurzame energieopwekking
	CO2 emissie
	Circulariteit

Versiebeheer

Aspect	Datum laatste aanpassing	Aanpassing en aanleiding	Gehanteerde bron(nen)	Datum bron
Energiegebruik		n.v.t..eerste versie LOF	BAG/ABF.nl, klimaatmonitor	2023, 2023
Netcongestie		n.v.t..eerste versie LOF	Netbeheernederland.nl, gemeente Staphorst	2025, 2025
Duurzame energieopwekking		n.v.t..eerste versie LOF	Waarstaatjegemeente.nl, Klimaatmonitor, RIVM, Programmeringsafspraken, gemeente Staphorst	2022, 2023, 2024, 2024, 2022
CO2-emissie		n.v.t. eerste versie LOF	Klimaatmonitor	2022
Circulariteit		n.v.t. eerste versie LOF	CBS	2023

14.2 Energiegebruik

Introductie

Energiegebruik verwijst naar de hoeveelheid energie die wordt verbruikt door huishoudens, bedrijven en industrie. Het verminderen van energiegebruik door efficiëntieverbeteringen en gedragsverandering is essentieel voor het verlagen van de energiekosten en het verminderen van de milieubelasting.

Referentiekader

Energiegebruik heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema energie en grondstoffen. We kijken in dit geval naar het totaal aandeel bekend energieverbruik in de gemeente, ook uitgesplitst naar sectoren.

14.2.1 Huidige situatie

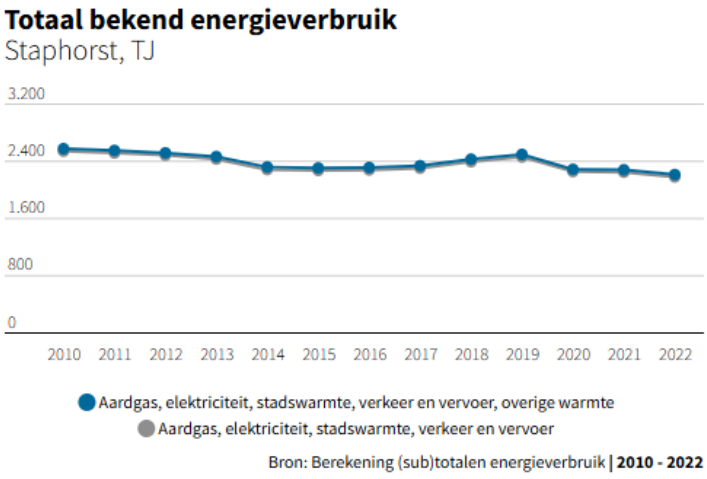
Het energiegebruik in Staphorst ligt hoger dan het gemiddelde in Nederland. Het gemiddelde aardgasverbruik in Staphorst is 1660 m³, terwijl het landelijke gemiddelde 1180 m³ is. Het gemiddelde elektriciteitsverbruik in de gemeente Staphorst bedraagt 3360 kWh, vergeleken met het landelijke gemiddelde van 2730 kWh.

Het hogere energiegebruik per woning in de gemeente kan verklaard worden doordat in de gemeente Staphorst de huizen groter zijn dan gemiddeld in Nederland.

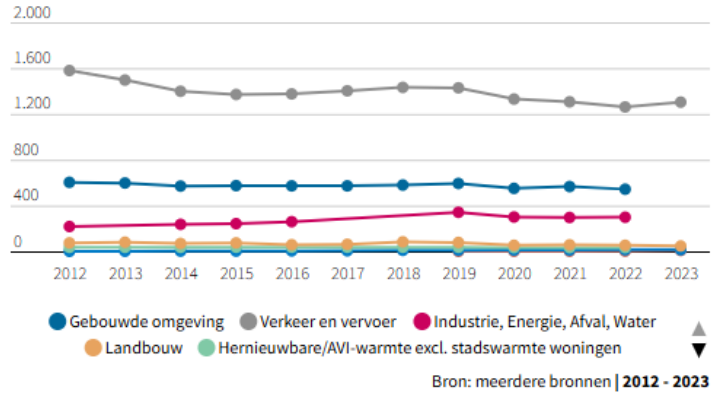

Figuur 14-1. Gemiddelde oppervlakte van woningen. (Bron: BAG/ABF, 2024)

Het energieverbruik in de gemeente Staphorst is in de periode 2010-2022 stabiel gebleven, in totaal tussen de 2300-2500 TJ (inclusief verkeer en vervoer) (Klimaatmonitor, 2021). De belangrijkste sectoren voor het energieverbruik in de gemeente is verkeer.

Figuur 14-2. Totaal bekend energie verbruik gemeente Staphorst. (Bron: Klimaatmonitor, 2023)

Figuur 14-3, energieverbruik (in Terajoule) sectoren gemeente Staphorst 2012-2023. (Bron: Klimaatmonitor, 2023)

14.2.2 Toekomstige situatie

De verwachting is dat in de gemeente Staphorst het energieverbruik richting 2040 zal afnemen door betere isolatie en energiebesparende maatregelen. Daarentegen staat Staphorst ook voor een groei opgave voor woningbouw en bedrijvigheid, dat zou betekenen dat energieverbruik relatief hoger zal zijn.

14.3 Netcongestie

Introductie

Netcongestie, ook wel bekend als netwerkcongestie, verwijst naar de situatie waarin het elektriciteitsnetwerk overbelast raakt door een te hoge vraag naar stroom of een te groot aanbod van duurzame energie. Dit kan leiden tot problemen zoals stroomuitval en inefficiëntie in de energievoorziening.

Referentiekader

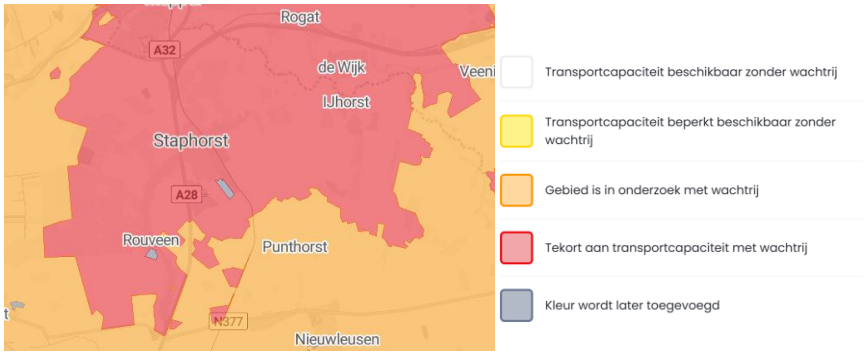
Netcongestie heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema energie en grondstoffen. We kijken in dit geval de mate van netcongestie in zowel afname als teruglevering in de gemeente Staphorst.

14.3.1 Huidige situatie

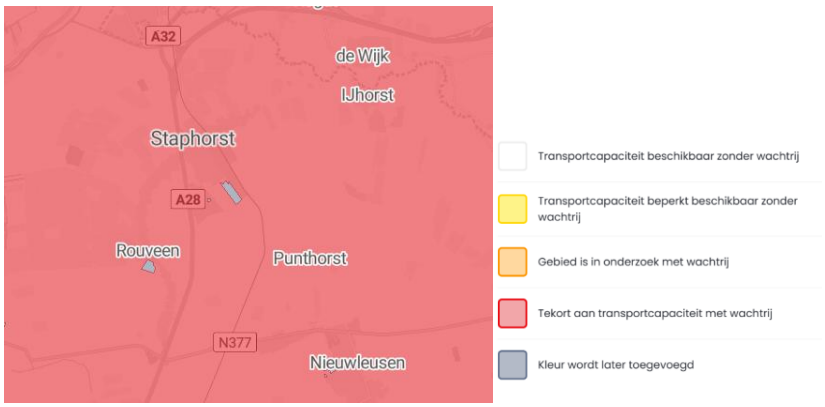
In de gemeente Staphorst is er sprake van netcongestie, zowel bij de afname als bij de teruglevering van elektriciteit. Het oostelijk deel van de gemeente bevindt zich in een onderzoeksgebied met een wachtrij, wat betekent dat er een tekort is aan transportcapaciteit. De netbeheerder onderzoekt de mogelijkheden voor congestiemanagement om eventueel transportcapaciteit beschikbaar te maken. In het westelijk deel van de gemeente is er eveneens een tekort aan transportcapaciteit met wachtrij. Uit onderzoek van de netbeheerder blijkt dat er geen transportcapaciteit beschikbaar is voor het gevraagde (extra) transportvermogen.

Bij de teruglevering is er voor de gehele gemeente Staphorst een tekort aan transportcapaciteit, wat resulteert in een wachtrij. Dit heeft verschillende gevolgen voor zowel de afname als de teruglevering van elektriciteit. Gebruikers kunnen niet altijd de gewenste hoeveelheid elektriciteit afnemen, wat kan leiden tot beperkingen in energiegebruik en mogelijke economische gevolgen. Dit raakt vooral de industrie, waar een stabiele energievoorziening cruciaal is voor de productieprocessen, maar ook huishoudens kunnen hinder ondervinden, bijvoorbeeld door beperkingen in het gebruik van elektrische apparaten. Daarnaast kan de woningbouw worden beïnvloed, aangezien nieuwe woningen afhankelijk zijn van voldoende energievoorziening voor hun infrastructuur en dagelijkse behoeften.

Aan de andere kant kunnen producenten van elektriciteit, zoals zonnepaneel-eigenaren, niet altijd hun opgewekte energie terugleveren aan het net. Dit kan leiden tot verlies van inkomsten en inefficiënt gebruik van duurzame energiebronnen. Dit heeft vooral gevolgen voor de sectoren die sterk afhankelijk zijn van teruglevering, zoals agrarische bedrijven met grote zonnepaneelinstallaties en huishoudens die investeren in duurzame energieoplossingen.

Figuur 14-4, capaciteitskaart netbeheer afname, (Bron: netbeheernederland.nl, 2025)

Figuur 14-5, capacitietskaart netbeheer teruglevering, (Bron: netbeheernederland.nl, 2025)

14.3.2 Toekomstige situatie

Het nationaal programma energietransitie heeft aangetoond dat de vraag naar elektriciteit in de toekomst sterk zal toenemen. Dit komt door de groeiende populariteit van elektrisch koken en rijden, het plaatsen van zonnepanelen op daken en het duurzaam verwarmen van huizen. Verwacht wordt dat het stroomverbruik tegen 2040 verviervoudigd zal zijn. Netcongestie is een landelijk probleem. Als Staphorst dit probleem eerder oplost dan andere gemeenten, zullen bedrijven zich daar willen vestigen. Dit kan echter snel leiden tot een overbelast elektriciteitsnet in Staphorst. Netcongestie zal dus een blijvend probleem blijven bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en woningen.

Daarnaast is TenneT is van plan een nieuwe kabel te leggen ten oosten van de kern Staphorst om netcongestie aan te pakken, het zogenaamde DON west project.

Figuur 14-6 verbeelding mogelijk trace Don West. Bron: gemeente Staphorst, 2025

Enexis verzwaart het middenspanningsnet in provincie Overijssel. Mogelijk moet er in de toekomst ruimte gezocht voor nieuwe middenspanningsstations in gemeente Staphorst. Op dit moment zijn er geen concrete zoeklocaties. Het verzwaren van de laag- en middenspannings-netten in gemeente Staphorst als gevolg van de buurtaanpak van Enexis. Enexis gaat tussen 2025 en (ten minste) 2035 de laag- en middenspannings-netten proactief verzwaren. Dit betekent dat één op de drie straten open moet en dat er in gemeente Staphorst 100-150 kilometer kabel verzwaard moet worden. Ook moet circa de helft van de 200 MS/LS stations verzwaard worden en moeten er nog 30-40 extra 630KVA transformators worden bijgeplaatst. Kortom, een grote opgave. Enexis gaat deze verzwaring stapsgewijs uitvoeren. De buurten met de hoogste kans op spanningsproblemen op korte termijn, zijn als eerste aan de beurt. Staphorst heeft een grote woningbouwopgave. Enexis vraagt aandacht voor een netbewust ontwerp van deze wijken/woningen.

14.4 Duurzame energieopwekking

Introductie

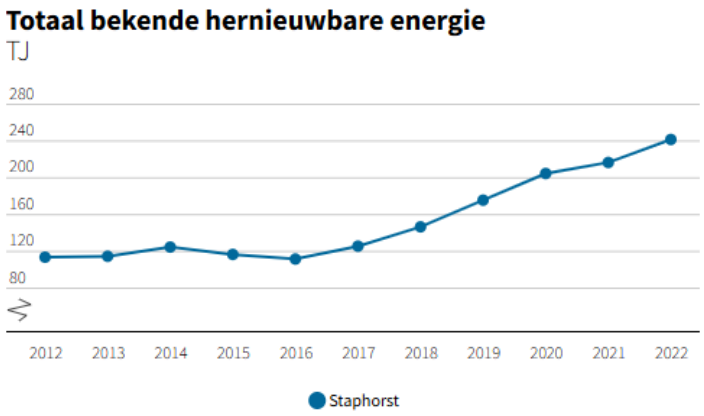
Duurzame energieopwekking omvat het opwekken van energie uit hernieuwbare bronnen zoals zon, wind en water. Het bevorderen van duurzame energieopwekking helpt bij het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het beperken van de uitstoot van broeikasgassen.

Referentiekader

Duurzame energieopwekking heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema energie en grondstoffen. We kijken in dit geval naar het totaal aandeel van bekende hernieuwbare energie, naar bekende hernieuwbare elektriciteit en naar de windturbines in de gemeente.

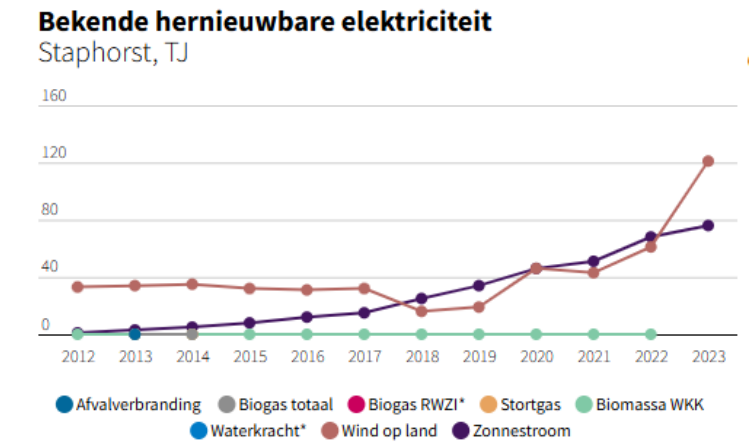
14.4.1 Huidige situatie

Het gebruik van hernieuwbare energie is in de gemeente Staphorst sinds 2012 aanzienlijk toegenomen. In de gemeente Staphorst staan verschillende windturbines op land en wordt er energie opgewekt doormiddel van de zonnepanelen. Dit heeft in de afgelopen decennia gezorgd voor een toename aan de productie van hernieuwbare elektriciteit.

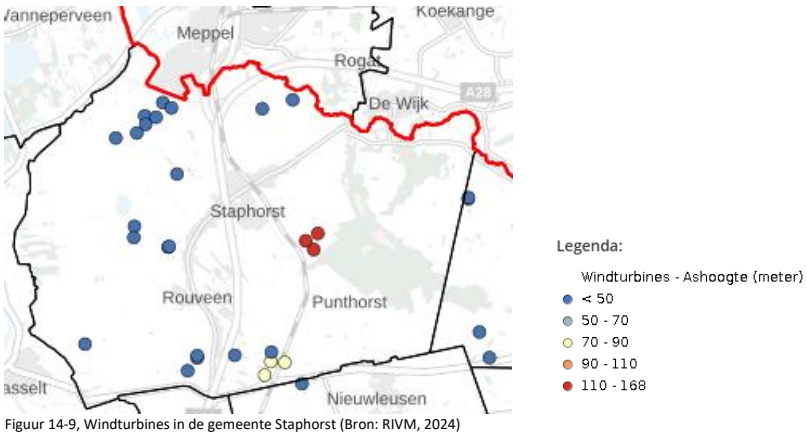
Figuur 14-7. Totaal bekende hernieuwbare energie gemeente Staphorst 2012-2022. (Bron: waarstaatjegemeente, 2022)

In de gemeente Staphorst komt het grootste deel van de hernieuwbare elektriciteit nu van wind op land. In 2023 was er een aanzienlijke toename in de productie van hernieuwbare elektriciteit, waardoor zonnestroom niet langer de belangrijkste bron is. Desondanks is ook de productie van zonnestroom de afgelopen jaren sterk gestegen.

Figuur 14-8. bekende hernieuwbare elektriciteit gemeente Staphorst. Bron: klimaatmonitor, 2023

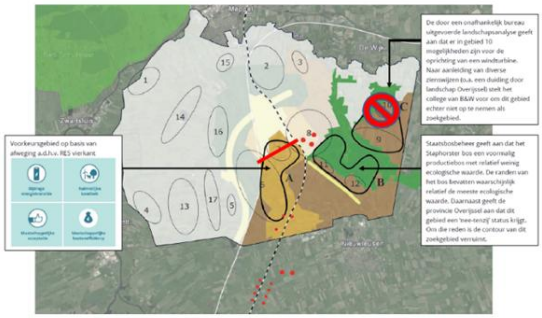
In Figuur 14-9 zijn de windturbines in de gemeente Staphorst in kaart gebracht. In de gemeente zijn er drie windturbines van 110 tot 168 meter hoogte. Deze windturbines bevinden zich oosten van de gemeente, tegen het natuurgebied Zwarte Dennen aan. Aan de zuidkant van de gemeente bevinden zich drie windturbines van 70-90 meter nabij het spoor. De overige windturbines zijn onder de 50 meter en bevinden zich verspreidt over de gemeente, met name aan de westkant van de gemeente.

Figuur 14-9, Windturbines in de gemeente Staphorst (Bron: RIVM, 2024)

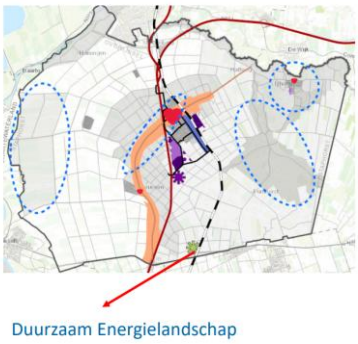
14.4.2 Toekomstige situatie

In de programmeringsafspraken wind op land gemeente Staphorst (2024) is vastgelegd dat in 2030 in Staphorst maximaal 100 GWh aan duurzame energie door wind op land mag worden opgewekt, waarvan 40 GWh aan extra capaciteit wordt opengesteld voor nieuwe initiatieven. Deze opwekking mag alleen plaatsvinden binnen het door de gemeente aangewezen voorkeurszoekgebied, dat ligt ten zuiden van de kern Staphorst tussen het spoor en de A28

Figuur 14-10, locatie duurzame energie op land gemeente Staphorst, (Bron: programmeringsafspraken wind op land gemeente Staphorst, 2024)

Daarnaast is er een bestemmingplan vastgesteld voor een duurzaam energielandschap aan de zuidkant van de gemeente Staphorst, in Figuur 14-11 is de exacte locatie weergegeven.

Figuur 14-11, locatie duurzaam energielandschap, (Bron: gemeente Staphorst)

14.5 CO2-emissie

Introductie

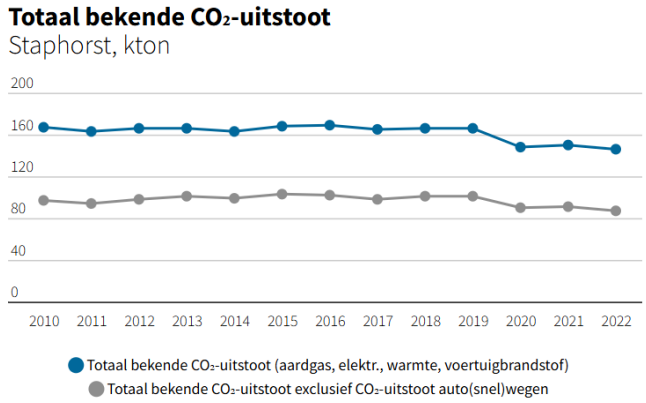
CO_2-emissies zijn de uitstoot van koolstofdioxide in de atmosfeer, voornamelijk door de verbranding van fossiele brandstoffen. Deze emissies dragen bij aan de opwarming van de aarde en klimaatverandering. Het belang van het verminderen van CO_2-emissies ligt in het feit dat het essentieel is voor het beperken van klimaatverandering, het beschermen van ecosystemen en het waarborgen van een leefbare planeet voor toekomstige generaties.

Referentiekader

CO2-emissie heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het thema energie en grondstoffen. We kijken in dit geval naar de uitstoot van CO2, om af te kunnen lezen in hoeverre hergebruik van afvalstoffen en dus grondstoffen plaatsvindt.

14.5.1 Huidige situatie

In Figuur 14-12 wordt de totale bekende CO2-uitstoot van de gemeente Staphorst weergegeven. Tot 2019 is er een gelijkmatige trend in de hoeveelheid CO2-uitstoot zichtbaar. Vanaf 2020 tot 2022 is er echter een daling in de CO2-uitstoot te zien, voornamelijk afkomstig uit de vervoersector. De coronapandemie lijkt hiervoor een logische verklaring, aangezien mensen tijdens deze periode minder reisden. Het is mogelijk dat deze afname tijdelijk was.

Figuur 14-12. CO 2 uitstoot gemeente Staphorst op basis van emissiefactoren 201-2022. (Bron: Klimaatmonitor, 2022)

14.5.2 Toekomstige situatie

De verwachting is dat de CO2-emissies in Staphorst zullen afnemen richting 2040. Dit komt door de inzet op hernieuwbare energiebronnen zoals wind- en zonne-energie, de warmtetransitie van aardgas naar andere warmtevoorzieningen en door energiebesparende maatregelen zoals betere isolatie en het gebruik van warmtepompen.

14.6 Circulariteit

Introductie

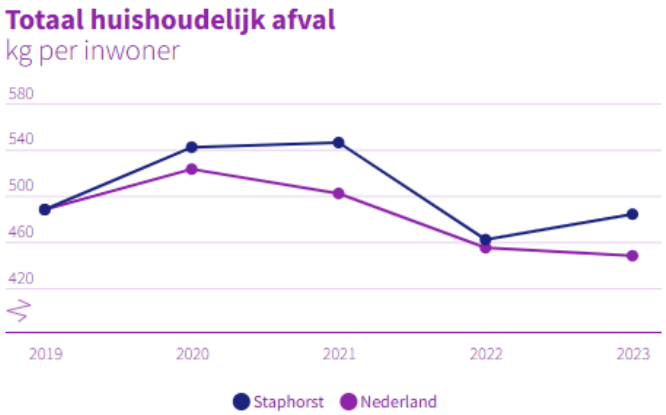
Circulariteit verwijst naar een economisch systeem waarin producten, materialen en grondstoffen zo lang mogelijk in de keten worden gehouden. Dit wordt bereikt door hergebruik, reparatie, refurbishing en recycling, wat leidt tot minder afval en een efficiënter gebruik van grondstoffen. Circulariteit draagt bij aan het behoud van natuurlijke hulpbronnen en het verminderen van de milieubelasting.

Referentiekader

Circulariteit heeft geen wettelijk referentiekader, maar het is wel een belangrijke indicator voor het energie en grondstoffen. We kijken in dit geval naar huishoudelijk afval, om af te kunnen lezen in hoeverre hergebruik van afvalstoffen en dus grondstoffen plaatsvindt.

14.6.1 Huidige situatie

Het totaal huishoudelijk afval per inwoner in de gemeente Staphorst is van 2019 tot 2021 toegenomen, om vervolgens weer af te nemen. In 2019 was er in Staphorst 488 kilogram huishoudelijk afval per inwoner. In 2021 was dit gestegen naar 546 kilogram per inwoner. De meest recente data uit 2023 tonen aan dat er in dat jaar 484 kilogram huishoudelijk afval per inwoner was. In de meeste jaren ligt de hoeveelheid huishoudelijk afval in Staphorst boven het landelijk gemiddelde van Nederland.

Figuur 14-13. Totaal huishoudelijk afval gemeente Staphorst. (Bron: CBS, 2023)

14.6.2 Toekomstige situatie

De groeiende aandacht voor- en beleidsinzet op de aspecten circulariteit en circulaire economie doet vermoeden dat het er in de toekomstige situatie minder sprake zal zijn van (huishoudelijk) afval en dat meer grondstoffen zullen worden hergebruikt.

Er zijn plannen om een circulair energielandschap op te zetten in het zuiden gemeente aangrenzend aan de A28. Het bestemmingsplan voor een circulair energielandschap in Staphorst biedt ruimte voor bedrijven die bijdragen aan duurzaamheid. Het plan omvat twee initiatieven en legt strikte voorwaarden op voor vergunningverlening. Doel is het ondersteunen van de energietransitie en circulaire economie.

14.7 Trends en ontwikkelingen

- Zon- en windenergie: In april 2025 wordt een tender opengesteld voor de realisatie van 14,3 megawatt aan zonnepanelen en 2 windmolens, met de mogelijkheid dat dit aantal windmolens naar 3 wordt verhoogd. De locatie voor de windmolens is nog onderwerp van discussie.

- Opwekking energie op rijksgronden: Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om zonnepanelen te plaatsen op gronden van Rijkswaterstaat langs de snelweg. Dit project bevindt zich nog in de beginfase van de voorverkenning. Het succes van dit project hangt af van de samenwerking tussen verschillende gemeenten; als één gemeente afhaakt, kan het project niet doorgaan.
- Aansluiting windturbines: Netcongestie is een probleem in de regio. Enexis en TenneT hebben een onderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat er tot 2029 geen nieuwe windturbines kunnen worden aangesloten vanwege netcongestie.
- Enexis verzwaart het middenspanningsnet in provincie Overijssel. Mogelijk moet er in de toekomst ruimte gezocht voor nieuwe middenspanningsstations in gemeente Staphorst. Op dit moment zijn er geen concrete zoeklocaties. De gemeente werkt samen met Enexis aan een buurtaanpak om netcongestie op klein en middenspanningsniveau tegen te gaan. Staphorst heeft een grote woningbouwopgave. Enexis vraagt aandacht voor een netbewust ontwerp van deze wijken/woningen.
- Nederland Circulair 2050 Met het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050 heeft het kabinet in september 2016 de inzet van de Rijksoverheid gepresenteerd: een volledig circulaire economie in 2050.
- Circulair Nederland en Grondstoffenakkoord (2016): In het 'Circulair Nederland en Grondstoffenakkoord' is vastgesteld dat de Nederlandse economie in 2030 voor 50% op hergebruikt materiaal draait, in 2050 moet dit 100% zijn. Het Nationaal Grondstoffenakkoord onderscheidt vijf waardeketens: voedsel & organische reststromen, consumptiegoederen, gebouwde omgeving, maakindustrie en kunststoffen.
- Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030: De rijksoverheid heeft het streven dat Nederland in 2030 50% minder primaire grondstoffen moet gebruiken (mineralen, metalen en fossiel). En in 2050 moet Nederland volledig circulair zijn.
- Er wordt tot 2040 een verviervoudiging van het stroomverbruik in Nederland verwacht.
- In Staphorst wordt er ingezet op groengas uit de mestvergisters, dit wordt gestimuleerd vanuit de gastnetbeheerders.
- Na 2030 ligt er voor de gemeente Staphorst de opgaven om minstens 80 GWh aan elektriciteit uit windenergie op te wekken.

14.8 Conclusie en aandachtspunten

- Het energiegebruik en de CO2-emissie is de afgelopen 10 jaar op een stabiel niveau gebleven. (opgave gelijkblijvend energiegebruik en C02 emissie)
- Op dit moment is er sprake van netcongestie in zowel de afname als de teruglevering. (opgave netcongestie, in afname als teruglevering)
- De verwachting is dat het stroomgebruik tot 2040 zal verviervoudigen. (opgave toenemend stroomgebruik).
- Er word teen nieuw kabeltrace door de gemeente aangelegd, dit heeft ruimtelijke impact. (Opgave nieuw kabeltrace Don West)
- Ten zuiden van de Gorterlaan in Staphorst is er een groot zoekgebied aangewezen voor windturbines.(Opgave nieuwe windturbines Staphorst zuid)
- Hogere overheden zetten streeds meer in op circulariteit, daar moet de gemeente ook mee aan de slag. (opgave toenemende ambities van hogere overheden mbt circulariteit)

15. Conclusies en aanbevelingen

15.1 Samenvatting conclusies en aandachtspunten

PM – oude selectie. Selectie wordt aan einde traject geüpdatet

Natuur

- Soortendiversiteit is relatief laag in de gemeente, zeker als het gaat om de Rode Lijst soorten.
- Staphorst heeft een natura2000 gebied in haar grondgebied, daarbij is het stikstofgevoelig gebied. De omliggende gebieden zijn ook stikstofgevoelig.

Veiligheid

- De verkeersstructuur dient op de toename van verkeersintensiteiten toegerust te zijn (Staphorst, Verkeersplan, 2017)
- Staphorst heeft relatief veel aandachtsgebieden voor Omgevingsveiligheid. Zowel buisleidingen, transport van gevaarlijke stoffen over weg en spoor, een munitiedepot en diverse risicovolle activiteiten. Dit verreist een zorgvuldige afweging van de gezondheidsrisico's en het treffen van adequate veiligheidsmaatregelen in relatie tot groei van woningenbouw.

Milieu

- Lichthinder is op dit moment erg laag, in vergelijking met de omgeving van de gemeente.
- Staphorst heeft geluidsbronnen van weg en treinverkeer, met name rondom de kern Staphorst. Zonder maatregelen aan deze geluidbronnen wordt de potentiële hinder op (bestaande) woningen en andere geluidgevoelige objecten als gevolg hiervan groter.

Klimaatadaptatie

- Klimaatverandering zal zorgen voor een toename van het aantal tropische dagen, een grotere frequentie en hevigheid van buien, en een toename van droge zomers.
- Het veranderde weer door klimaatverandering heeft een negatief effect op de volksgezondheid, met toenemende hitte en allergieën door hogere pollenconcentraties. Daarnaast veroorzaakt het schade aan openbaar groen en leidt het tot nieuwe ziekten en plagen.
- De toekomstige kans op negatieve effecten van klimaatverandering vraagt om een toename van klimaatadaptatieve maatregelen zoals groene daken, waterdoorlatende wegen, en meer groen en bomen voor schaduw en verkoeling. Ook regenwateropvang kan helpen om watertekorten te verminderen.

Gezonde leefomgeving

- In vergelijking met de rest van Nederland voldoen relatief weinig mensen in Staphorst aan de beweegrichtlijnen.
- Om aan beweegrichtlijnen te voldoen kan er gekeken worden naar het verkleinen van de dichtheid van sportaccommodaties, aangezien deze relatief laag is in vergelijking met de rest van Nederland.
- Het percentage mensen dat de beweegrichtlijnen haalt, kan ook verhoogd worden door het sportaanbod aan te passen aan de veranderde sportbehoefte, zoals het stimuleren van ongeorganiseerd en anders georganiseerd sporten, het aanbieden van activiteiten voor oudere generaties, en het verhogen van de kwaliteit, flexibiliteit en vrijblijvendheid van het sportaanbod.

Historisch kapitaal

- Staphorst heeft tal van rijks- en gemeentelijke monumenten. Deze monumenten komen onder druk te staan door de brede vraag naar andere ruimtelijke inpassingen, zoals woningbouw en de opwekking van duurzame energie. Het is belangrijk om een goede afweging te maken tussen het behoud van de cultuurhistorische waarden en andere urgente ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en duurzame energieopwekking.
- De landschappelijke waarden in Staphorst bestaan onder andere uit uitgestrekte weilanden, houtwallen, en natuurgebieden zoals de Zwarte Dennen en het Reestdal. Deze rijke landschappelijke waarden, voor zover ze niet zijn beschermd, kunnen onder druk komen te staan door de toenemende druk op landschappelijke waarden door ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe woon- en werklocaties en de opwekking van duurzame energie. Het is belangrijk om een goede afweging te maken tussen het behoud van deze landschappelijke waarden en andere urgente ruimtelijke ontwikkelingen.

Wonen en voorzieningen

- Op dit moment zijn er veel koopwoningen en eengezinswoningen in Staphorst. Er is echter een groeiende vraag naar sociale huurwoningen en kleinere woningen. De stedenbouwkundige planning voorziet een toename in beide sectoren in alle vier de kernen van de gemeente Staphorst.
- Door de grote toename van woningen zal er veel geïnvesteerd moeten worden in de sociaaleconomische leefbaarheid. Veiligheid, sociale cohesie en economische stabiliteit zullen zonder investeringen afnemen bij de uitbreiding van woningen in de gemeente Staphorst. Om het huidige goede niveau van sociaaleconomische leefbaarheid te waarborgen, zal geïnvesteerd moeten worden in veiligheid, sociale cohesie en economische stabiliteit.
- De voorzieningen lopen op dit moment tegen hun grenzen aan. Zonder extra investeringen in voorzieningen zal de grote uitbreiding leiden tot een tekort aan voorzieningen in de gemeente Staphorst. Daarom moet er bij de uitbreiding van het aantal woningen geïnvesteerd worden in de huidige zorg-, welzijns- en sportvoorzieningen.

Economie

- Staphorst heeft momenteel meerdere bedrijventerreinen, maar er is nog steeds een grote vraag naar bedrijfsruimte. Om aan deze vraag te voldoen, zijn er plannen om nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen.
- De uitbreiding van het aantal bedrijventerreinen zal zorgen voor meer werkgelegenheid. De werkloosheid in Staphorst is echter momenteel erg laag, waardoor meer werkgelegenheid voor de huidige bevolking niet noodzakelijk is.
- Recreatie en toerisme is in Nederland een sterk groeiende sector. Op dit moment wordt met toerisme al twee keer zoveel verdiend als in de landbouw. Staphorst, met zijn rijke cultuurhistorie en omliggende natuurgebieden, is een aantrekkelijke plek voor toeristen. Investeringen in de toeristische sector zouden daarom zeer rendabel zijn voor de economie.

Bereikbaarheid

- In de toekomst zal er een toename zijn van het (auto)verkeer in Staphorst. Deze toename komt door de uitbreiding van het aantal woningen en bedrijventerreinen in Staphorst. Op dit moment zijn er regelmatig opstoppingen ter hoogte van de Gemeenteweg (De Streek), de enige op- en afrit binnen de gemeente. Dit is de belangrijkste en drukste toegangsweg. Naast woonverkeer gaat er ook veel vrachtverkeer over De Streek, wat regelmatig tot opstoppingen leidt.
- Bij de uitbreiding van Staphorst moeten zowel de infrastructuur binnen de gemeente als de aanrijdinfrastructuur verbeterd/uitgebreid worden. Dit kan op verschillende manieren worden gedaan:
  - -Extra aansluiting op de A28 om het centrum van Staphorst, waar de huidige afrit ligt, te ontlasten.
  - -Een treinstation. Dit zal de bereikbaarheid van het dorp aanzienlijk verbeteren en de druk op de A28 verminderen.
  - -Verbeteren van de fietsinfrastructuur, wat ervoor zal zorgen dat er minder autoverkeer in Staphorst komt.
- De bereikbaarheid en logistieke efficiëntie van de regio zal verbeterd worden met de komst van een hublocatie bij de Lichtmis. De onduidelijkheid de hublocatie bij de Lichtmis op Zwols of Staphorsts

grondgebied komt, maakt voor de verbetering van de bereikbaarheid en logistieke efficiëntie van Staphorst niet uit.

Bodem, water en ondergrond

- Door klimaatverandering zal er een toename zijn van de verontreiniging van water. De toxiciteit in het oppervlaktewater zal toenemen, wat tot gevolg heeft dat het leven in en rond het water bedreigd wordt. Om dit tegen te gaan zal er geïnvesteerd moeten worden in betere waterzuiveringsinstallaties en strengere milieuregels.
- De klimaatverandering zorgt ook voor toenemende neerslag, wat zal leiden tot een stijgende grondwaterstand, vooral in de laaggelegen gebieden. In Staphorst is dit het westen. Daarnaast is dit laaggelegen gebied veengebied, wat de kans op wateroverlast vergroot in vergelijking met de zandgronden in het oosten van de gemeente.
- Bodemdaling is eveneens een groter probleem in het westelijk deel van de gemeente dan in het oostelijk deel, vanwege de aanwezigheid van veengrond in het westen en zandgrond in het oosten.
- Het westelijk deel van de gemeente is gevoeliger voor klimaatverandering dan het oostelijk deel. Om de nadelige gevolgen van klimaatverandering zo veel mogelijk te beperken, is uitbreiding op het hoger gelegen deel op de zandgronden van de gemeente aan te raden.

Energie en grondstoffen

- Het energiegebruik en de CO2-emissie is de afgelopen 10 jaar op een stabiel niveau gebleven. De doelstelling van Staphorst om richting 2050 volledig energieneutraal te zijn is daarmee een uitdaging.
- Op dit moment is er sprake van netcongestie in zowel de afname als de teruglevering
- De verwachting is dat het stroomgebruik tot 2040 zal verviervoudigen. Ondanks de toename van oplossingen om slim met het net om te gaan zal netcongestie zal hiermee een blijvend probleem zijn. Dit probleem vertaald zich erin dat woonwijken bedrijventerreinen mogelijk niet aangesloten kunnen worden. Zonder aansluiting kunnen er geen ondernemingen of bewoners vestigen op deze bedrijventerreinen of woonwijken.

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV Heerenveen
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

www.anteagroup.nl